

MANU

Meeraq 1-nik aamma 2-nik ukiulik
Barnet på 1 og 2 år

Peqqissutsimut Pitsaaliuinnermullu Aqutsisoqarfik
Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

MANU Meeraq 1-nik aamma 2-nik ukiulik - Ilinniartitsinissamat ilitsersuut
MANU Barnet på 1 og 2 år - Underviservejledning

MANU – Meeraq 1-nik aamma 2-nik ukiulik najoqqutassiaavoq
Namminersorlutik Oqartussanut S/I God Barndomimit 2017-imi suliarineqartoq.

MANU Barnet på 1 og 2 år er et koncept udviklet for Selvstyret i Grønland af God Barndom S/I i 2017.
© God Barndom S/I

Annikitsumnik aaqqissoqqillugu naqqeqqitaq 2018 - Let redigeret genoptryk 2018

ISBN 978-87-93780-00-2

Najoqqutassiamik inerisaasut, allattut aqqqissuisullu | Konzeptudviklere, tekst og redaktion:
Camilla Brandi Anshøj, cand.pæd.
Else Guldager, sundhedsplejerske, ph.d.
John Andersen, cand.psych.

Suliniummik aqutsisoq | Projektleder:
Rikke Louise Kuhn, inerisaanermut siunnersorti | udviklingskonsulent

Suleqatigiit | Arbejdsgruppe:
Dina Berthelsen, meeqqerisut pisortaat | ledende sundhedsplejerske
Ina Olsen Berthelsen, meeqqerisut | sundhedsplejerske
Regine Ostermann Bjerregaard, perorsaasoq | pædagog
Nivé Heilmann, ilinniartitsisoq | lærer
Sabine Heiberg Sørensen, meeqqerisut | sundhedsplejerske

MANU pillugu paasissutissat amerlanerit uaniipput | For yderligere oplysninger om MANU:
www.peqqik.gl
www.god-barndom.dk

Assitaliussat | Illustration: Christian F. Rex, Deluxus Studio
Ilusilersornera | Layout: Maria Motzfeldt, Marivik
Nutsornera | Oversættelse: Kunuunnguaq Fleischer
Naqinneqarfia | Tryk: Eks-Skolens Grafisk Design & Tryk. www.eks-skolens.dk

MANU ilinniartitsinerni Namminersorlutik Oqartussanut attuumassuteqartuni atorneqarsinnaavoq. MANU-mik
ilinniartitsisussat najoqqutassiaq atulersinnagu atornissaanik pikkorssaqaassapput ilinniartinneqaaarlutilluunniit.
Atortussianik taakkualuunniit ilaannik atuinerit allat allakkatigut akuerineqaaarluni aatsaat pisinnaapput.

MANU må anvendes i undervisningsforløb, der er forankret i Selvstyret i Grønland.
Undervisere i MANU skal have kursus eller oplæring i konceptet, før de må undervise.
Al anden brug af materialet eller dele heraf kræver skriftlig tilladelse.

Imai

Siulequt 4

Immikkoortoq siulleq - eqqarsaatit tunuliaqutaasut

MANU-mik ilinniartitsineq 8
1. Tunuliaqutaq siunertarlu 10
2. Pikkorissarnermi najoqqutassiaq MANU 12
3. Ullumikkut angajoqqaajuneq 20
4. MANU-mi ilinniartitseriaatsit ilikkariatortarnerlu. 22
5. Ileqqorissaarneq 34
6. Innersuussutit 36

Immikkoortut aappaat- ima iliorit

Ilinniartitsinissaq qanoq piareersassavara? 40
Tatigininneq 40
Ilinniartitsereermermi – suliamut tunngasumik
eqqarsaatersuutit isumasioqatigiinnerlu 40

Silarsuaq nutaaq ammarneqarpoq

– meeraq ataatsimik ukiulik 44
PP 1 Tikilluaritsi 46
PP 2 Meeqqavit ineriartornera 48
PP 3 Illit angajoqqaatut ineriartortarputit 54
PP 4 Meeqqat peqatigalugu ulluinnaarsaq 56
PP 5 Meeqqat ilaqutariinni 62
PP 6 Ukunanga ikiorserneqarsinnaavutit 66
PP 7 Inuulluaritsi - Ullumimut qujanaq 68

Namineersinnaaleriartorneq

– meeraq marlunnik ukiulik 70
PP 1 Tikilluaritsi 72
PP 2 Namineerneq aamma alapernaaneq 74
PP 3 Meeqqavit inuunerani ilitsersuisuuvutit 76
PP 4 Meeqqavit misigissusai 78
PP 5 Perorsaaneq aamma meeqqavit ineriartornera 82
PP 6 Meeqqanni attugassaanngitsut 88
PP 7 Inuulluaritsi - Ullumimut qujanaq 90

Indhold

Forord 5

Første del - tankerne bag

Undervisning i MANU 9
1. Baggrund og formål 11
2. Konceptet MANU 13
3. Det moderne forældreskab 21
4. Pædagogik og læring i MANU 23
5. Etik 35
6. Referencer 36

Anden del - sådan gør du

Hvordan forbereder jeg undervisningen? 41
Det fortrolige rum 41
Efter undervisningen – faglig refleksion og sparring . 41

En ny verden åbner sig

– det 1-årige barn 45
PP 1 Velkommen 47
PP 2 Dit barns udvikling 49
PP 3 Du udvikler dig som forælder 55
PP 4 Hverdagen med dit barn 57
PP 5 Dit barn i familien 63
PP 6 Her kan du få hjælp 67
PP 7 Farvel og tak for i dag 69

Selvstændighed i fuldt flor

– det 2-årige barn 71
PP 1 Velkommen 73
PP 2 Selvstændighed og nysgerrighed 75
PP 3 Du er guiden i dit barns liv 77
PP 4 Dit barns følelser 79
PP 5 Opdragelse og dit barns udvikling 83
PP 6 Dit barns urørlighedszone 89
PP 7 Farvel og tak for i dag 91

Siulequt

Asarput MANU-mik ilinniartitsisoq

Politikkikkoortumik sulissutigivagut ilaqutariit ingerlalluarnissaasa peqqissusaasalu tapersornissaat. Taamaammatt naartusut angajoqqaallu nukangasunik meerallit tamarmik MANU-mi angajoqqaat pikkorissarnerinut peqataanissamik neqeroorfigineqartarput.

MANU pilersinneqarpoq inuit isumaginninnermik peqqissutsimillu suliaqartut nunamit tamarmeersut suleqatigiinnerisigut, annermillu tanngassimaarutigivarput susassaqarfiit akimorlugit suleqatigiinneq, MANU-p tunngavigisaa. Tamanna ukiuni aggersuni tunngavigalugu ingerlaqgeriassaagut.

MANU-p siunertaa naatsumik oqaatigalugu tassaavoq, angajoqqaat tamarmik imminnut meeqqaminnillu inuunermik pitsaasumik pilersitsisinnaanerit – namminneq kissaatigisatik pisariaqartitatillu aallaavigalugit.

Illit MANU-mi ilinniartitsisutut sulinerit inuiaqatigiinnut tamanut nalilimmik pilersitsivoq, tamannalu pillugu qujaffigiumavatsigit.

Sulilluarisi!

Agathe Fontain

Peqqissutsimut
Nunat Avannarliit
Suleqatigiinnerannullu
Naalakkersuisoq

Doris J. Jensen

Ilinniartitaanermut,
Kultureqarnermut,
Ilisimatusarnermut,
Ilageeqarnermullu
Naalakkersuisoq

Sara Olsvig

Isumaginninnermut,
Ilaqutariinnermut,
Naligiissitaanermut
Inatsisinillu Atuutsitsiner
Naalakkersuisoq

Forord

Kære MANU-underviser

Fra politisk side arbejder vi for at støtte op om familiernes trivsel og sundhed. Derfor får alle gravide og småbørnsforældre tilbud om at deltage i MANU forældrekursus.

MANU er blevet til i samarbejde med social- og sundhedsfaglige personer fra hele landet, og vi er særligt stolte over det tværprofessionelle samarbejde, som MANU udspringer af. Det vil vi i de kommende år bygge videre på.

Formålet med MANU er kort sagt, at alle forældre kan skabe et godt liv for sig selv og deres børn – med udgangspunkt i deres egne ønsker og behov.

Din indsats som MANU-underviser skaber værdi for alle i vores samfund, og det vil vi gerne takke dig for.

Rigtig god arbejdslyst!

Agathe Fontain

Naalakkersuisoq for Sundhed
og Nordisk samarbejde

Doris J. Jensen

Naalakkersuisoq for
Uddannelse, Kultur, Forskning
og Kirke

Sara Olsvig

Naalakkersuisoq for Sociale
Anliggender, Familie, Ligestilling
og Justitsvæsen

linniartitsinissamut littersuut
Immikkoortoq siulleq - eqqarsaatit tunuliaqutaasut

Underviservejledning
Første del - tankerne bag

MANU-mik ilinniartitsineq

Ilinniartitsinissamat Ilitsersuut ima atussavat

Ilitsersuut una angajoqqaanik MANU tunngavigalugu ilinniartitsinissamat naatsorsuussaavoq. Ilitsersuut marloqiusaavoq. Immikkoortumi siullermi eqqarsaatit MANU-p tunuliaqutarisai eqqartorneqarput. Tassani pikkorissartitsinermi najoqqutassiat tunuliaqutaat allaaserineqarpoq. Immikkoortup aappaa tassaavoq ilinniartitsinertaanut ilitsersuut. Tassani erseqqissumik allaaserineqarpoq qanoq ilinniartitsinissanersutit. Aamma siunnersuutit isumassarsiatialannillu saqqummiivigineqassaait. Iluqutigisinnaavat illit nammineq ilinniartitseriasissat qanoq-ittuussanersoq eqqarsaatigigukku. Siunnersuutigivarput taamaaliussasutit ilinniartitsineq aallartitsinnagu. Qanorpiq ilinniartitsiniarnerit qularnangitsumik arlaleriaqalutit eqqarsaatigisassavat. Immaqa ilinniartitsilernitit tamaasa, ilinniartitserernerpillu kingorna? Ilinniartitsinissamik ilitsersuut ilaqarpoq atuakkat najoqqutaasinnaasut allasimaffianik, MANU-p tunuliaqutai teoriit eqqarsaatillu itisilerusussagukkit atorsinnaasannik.

USB atortussanik tamanik imalik

MANU-mut atortussat tamaasa USB-nngorlugit pissavatit. Ilinniartitsinerit immikkoortullu ataasiakkaat ingerlannissaannut Power Pointitaqassapput. Soorlu Power Point 1.1. tassaavoq ullormi ilinniartitsiffimmi siullermi ullormut pilersaarut. USB-miipput Power Pointit allangortinneqarsinnaanngitsut (uterfigeqqittuarsinnaasat). Aamma allangortinneqarsinnaasumik Power Pointitaqassapput, nammineq ilaartorlugulu naqqissorsinnaasannik.

Ilinniartitsilluarina.

Undervisning i MANU

Sådan bruger du Underviservejledningen

Denne Underviservejledning er til dig, som skal til at undervise forældre i MANU. Underviservejledningen har to dele. Første del sætter dig ind i tankerne bag MANU. Her beskrives baggrunden for kursuskonceptet. Anden del er en guide til selve undervisningen. I den beskrives helt konkret, hvordan du underviser. Du får også tips og tricks. Du kan med fordel tænke over, hvordan din personlige undervisningsstil skal være. Det anbefaler vi, du gør, inden du selv skal i gang med undervisningen. Hvordan du vil undervise, det kommer du uden tvivl til at tænke over mange gange. Måske hver gang du skal undervise, og lige efter du har undervist? Underviservejledningen har en litteraturliste, hvis du vil fordybe dig yderligere i teorierne og tankerne bag MANU.

USB med alt materiale

Du får en USB med alt materiale til MANU. Til de enkelte undervisningsgange vil der være Power Points, der er markeret med undervisningsgangen og afsnittet. Fx er Power Point 1.1. Dagens program for første undervisningsgang. Der vil være en låst Power Point-udgave på USB'en, som du ikke kan rette i (så kan du altid gå tilbage og se den oprindelige). Og der er også en åben Power Point-udgave, som du selv kan supplere og rette i.

God fornøjelse med undervisningen.

1. Tunuliaqutaq siunertarlu

Kalaallit Nunaanni politikkikkoortumik aalajangerneqarnikuvoq, angajoqqaat tamarmik angajoqqaatut pikkorissarnissamik neqeroorfigineqartassasut. 2009-miit 'Meeqqamut piareerseq' pikkorissaatitut neqeroorutaa-sarnikuvoq. 2012-imi pikkorissartitsisarnerit nalilerneqarput, 2013-imi MANU pillugu suleqatigiissitaliortoqarluni, pikkorissarnerni najoqqutassiat nutarternissaat siunertaralugu. Suleqatigiissitaq isumaginninnerup peqqissaanerullu iluanni suliaqartunik Nunatsinnit tamarmeersunik inuttaqarpoq. MANU nutaaq, maanna atuakkat, suliarineqarpoq, naliliinermi inassuteqaatit aamma suleqatigiissitat takorluugaat kissaataallu aallaavigalugit. MANU nutaaq Kalaallit Nunaanni meeqqat tamarmik pitsaasumik inuuneqarnissaannut atatillugu ajornartorsiutit periarfissallu aallaavigalugit suliarineqarpoq. Ilinniartitsinermi atortussat, kalaallit pineqartoq pillugu suliaqartut suleqatigalugit pilersinneqarput.

MANU-p siunertaraa angajoqqaat tamarmik imminnut meeqqaminnullu inuunermik pitsaasumik pilersitsinnaalernissaat. Pikkorissarnerup ingerlanerani namminneq meeqqatillu toqqissisimasumik ilaqutariittut inuuneqarnissartik pillugu eqqarsaatersornissamut periarfissinneqassapput.

MANU ilaqutariinnut nukangasunik meerartalinnut neqeroorutaasartunut allanut tapertaavoq, soorlu meeraaqerisumit pulaarneqarnernut Siusissumillu Suliniummut peqataanermut.

Pikkorissarnerit saaffigisaat

Saaffigineqarput angajoqqaat tamarmik. Erseqqissarneqassaaq tassani angutit arnallu pineqarmata. Angajoqqaanik pikkorissaaneq MANU siammasissumik suliaavoq, tassuunakkut angajoqqaat immikkut ittunik ajornartorsiutillit aamma peqataasinnaaqullugit. Pingaarnepaavoq angajoqqaat peqataanissaminnut kajumissuseqarnissaat, aamma angajoqqaat allat namminneq atugarisaminnut assingusunik atugaqartut peqatiginissaannut inerikkiartornissaminnullu piumassuseqarnissaat.

1. Baggrund og formål

I Grønland er det fra politisk hold besluttet, at alle forældre tilbydes et forældrekursus. Der har været undervisning i forældrekurset Klar til barn siden 2009. I 2012 blev kurserne evalueret, og i 2013 blev der nedsat en Klar til barn-arbejdsgruppe med henblik på at revidere konceptet. Arbejdsgruppen består af social- og sundhedsfaglige personer fra hele landet. Det nye MANU koncept, som du læser lige nu, er blevet til på baggrund af evalueringens anbefalinger og arbejdsgruppens visioner og ønsker. Det nye MANU bygger på de udfordringer og muligheder, der er i Grønland, for at skabe et godt liv for alle børn. Materialerne til brug for undervisningen er blevet til i samarbejde med grønlandske fagfolk.

Formålet med MANU er, at alle forældre kan skabe et godt liv for sig selv og deres børn. I løbet af kurset får de mulighed for at overveje, hvordan de kan få et familieliv, som de og deres børn trives med.

MANU er et supplement til de øvrige tilbud, som småbørnsfamilier tilbydes. Eksempelvis sundhedsplejerskebesøg og deltagelse i Tidlig Indsats.

Målgruppen for kurserne

Målgruppen er alle forældre. Det skal understreges, at forældrekurset er rettet mod både mænd og kvinder. Forældrekurset MANU er rummeligt, således at forældre, der har særlige udfordringer, også kan være med. Det afgørende er, at forældrene er motiverede for at deltage, og at de har lyst til at udvikle sig selv og være sammen med andre forældre i en situation, der ligner deres egen

2. Pikkorissarnermi najoqutassiaq MANU

MANU tassaavoq pikkorissarnissamik neqeroorut, ilaqutariit meeqqatik peqatigalugit namminneq kissaatigisatik naapertorlugit inuuneqalernissamat amerlanernik periarfissiisoq. MANU angajoqqaanik assigiissaaniarnermik siunertaqanngilaq, imaluunniit angajoqqaat aalajangersimasumik inuusaaseqalernissaannik peqqusilluni.

Ilinniartitsineq aqutigalugu angajoqqaat meeqqat inerikkiartortarnerat pillugu tigussaasunik ilisimasaqalissapput. Peqataasut suliaakkiissutini annikinnerusuni sungiusaatinilu suleqatigiittassapput, angajoqqaat inuunerup pissuseqarfiginissaanik tigussaanerulersitsisumik. Ilinniartitsineq tatigeqatigiinnermik pilersitsissaaq, angajoqqaat akunnerminni angajoqqaallu allat peqatigalugit eqqarsaatitik, misigissutsitik misigisartakkatillu pillugit oqaloqatigiiffiginnaasaannik. Pikkorissarneq aqutigalugu peqataasut ataasiakkaat, siunertamat naapertuuttumik angajoqqaajunissaq pillugu isummersornissamat, taamatullu inuuneqarnissamat tapersorsorneqassapput.

Angajoqqaanik pikkorissaanerup iluaqutissartaraa, anaanaasoq tassaangimmat »sunik tamanik ilisimasaqartoq«. Ataataasut anaanaasullu naleqqatigiilluinnarlutik pikkorissarnermut peqataapput. MANU-mut peqataanerup takutissavaa, meerartaqarluni ilaqutariittut inuuneq assigiinngitsorpasuarnik periuseqarluni ingerlanneqarsinnaasoq. Aamma angajoqqaat akunnerminni ilinniaqatigiinnissaat misilittakkaminnillu paarlaasseqatigiinnissaat periarfissarpassuaqarpoq. Tamannalu, angajoqqaajuneq pillugu nammineerluni atuakkatigut paasisassarsiornermik, taarserneqarsinnaanngilaq.

Angajoqqaat pikkorissarnerini peqataasut misigissavaat, ullumikkut ilisimasatta namminneq inuunerisaminut atassuserneqarsinnaanerisa iluaqutissartaat. Tamanna assigiinngitsorpasuartigut pisassaaq, soorlu peqataasut oqaloqatigiinnerisigut misilittakkaminnillu paarlaasseqatigiinnerisigut. Ilinniartitsinermi pingaartinneqarpoq angajoqqaajuneq aamma tassaammatt nuannersoq inuttullu ineriartuutaasoq. Meeqqat inerikkiartortarnerat maluginiartarparput, tamatumunngalu peqataaneq allaanngilaq angalaneq inuummarissinarlunilu pissanganarlunnartoq.

Pikkorissarnermi najoqutassiap pitsaaqutaasa ilagaat, angajoqqaat, angajoqqaat unamminarsinnaasunik meeqqallu peroriartortarnera ilutigalugu allannguutaasartunik pingaartitsilluni pikkorissarnermut peqataanissaminut periarfissinneqarmata. Pikkorissarnermi najoqutassiap suliamut atatillugu imarisaasa, angajoqqaat misileraasutut pissusilersornissamat periarfissippaat. Matumani meeqqamik peqatiginerani aqutissat nutaat misilissinnaavaat, ilutigisaanillu takusinnaallugu angajoqqaat allat qanoq iliortarnerut. Tamatumani pilersut, pikkorissarneq tamaat ilinniartitsinermi atorluarneqassapput.

Najoqutassiamik maleruaaneq

Ilinniartitsinerup iluatsinnissaanut pingaartuuvoq, illit ilinniartitsisutut ilitersuummik matumanga maleruaanissat. Inassutigineqarpoq pikkorissarnerit ataasiakkaat imarisaasa - ilinniartitsinermut ilitersuutip immikkoortuata aappaani allaaserineqartut - sapinngisamik maleqqissaanissaat. Imaluunniit illit suleqatitit illit ilinniartitseriaaseqassasut. Illit namminerisannik ilinniartitseriaaseqarputit, soorunalumi aamma peqataasut pisariaqartitaat aallaavigalugit ilinniartitsissallutit.

Najoqutassiami tunngaviusumik isummat

MANU-p teoritigut tunngaviusumik isummat pingasut aallaavigivai. Pikkorissarnermi ataasiakkaani sammisani tamani tunngaviupput, aammalu sungiusaatinu suliaakkiissutinilu angajoqqaat sammisassaanni utikanneqarlutik. Tunngaviusumik isummat pingarnerit ukuupput:

- **Mentalisering** (sianissutsimut tunngasut - soorlu misigissutsitit, eqqarsaatit, takorluukkat, kissaatigisat, pisariaqartitat, isummernerit il.il. - atorlugit inuit allat pissusilersuutaannik namminerlu pissusilersuutinik paasininneq). Mentaliseringimi pineqarput malugisamik maluginngisamilluunniit qaratsami pikialaartitsinerit, uagut nammineq oqaatsitsigut iliuutsitsigulluunniit imaluunniit allat oqaasiisigut iliuusaasigulluunniit, misigissutsit eqqarsaatilluunniit pilersartut malugilluarniarnerisigut saqqummikaalersartut. Mentalisering atorlugu illuatungerisatta isiginneriaasia paasisinnaalissavarput, nammineq isiginneriaaserput pigiinnaraluarlugu. Taamaammat angajoqqaat mentaliseriinerat meeqqaminnik qanoq naapitsinissaannut qanorlu meeqqamat pissuseqarumaarnerannut pingaartuuvoq (Hagelquist 2014 aamma Skov 2014). Piffissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu mentaliseringimik piginnaasaqarneq misigissutsitigut attaveqarsinnaanitsinnut taamatullu inunnik allanik peqateqartilluta pissusilersortarnitsinnut pingaarteqarpoq. Mentalisering imminut isumassorsinnaanissamat allanillu isumassuisinnaanissamat pinngitsoorneqarsinnaanngilaq (Daniel 2013).
- **Attaveqarneq** (tilknytning). Meeqqap isumassortiminut pingaarnernut attaveqarnera, meeqqap attaveqarnermik pilersitsiartortarneranut (relationsdannelse) pingaarteqarlunnarpoq. Attaveqaleriartorneq angajoqqaallu qamuuna meeqqamik »sinniinerat« naartunerup qiterpaarnerani aallartittarpoq (Stern 1997, 1999, 2004, Bróden

2. Konceptet MANU

MANU er et tilbud om et kursusforløb, som kan give familierne flere muligheder for at skabe netop det liv med deres børn, de selv ønsker. MANU er ikke et kursus, der har til formål at ensrette forældreskabet eller pålægge familierne bestemte måder at leve på.

Gennem undervisningen får forældrene konkret »hands-on« viden om børn og børns udvikling. Deltagerne samarbejder om små opgaver og øvelser, der gør, at forældreskabet bliver mere konkret at forholde sig til. Undervisningen skaber et fortroligt 'rum', hvor forældrene indbyrdes og sammen med andre forældre kan tale om deres tanker, følelser og oplevelser. Kurset kan støtte den enkelte i at mærke, hvad vedkommende mener er en hensigtsmæssig måde at være forælder på, og følge det.

Forældrekurset har den store fordel, at det ikke er »moren, der ved det hele«. Fædrene er deltagere i kursusforløbet på lige fod med mødrene. At være med i MANU vil vise, at familielivet med børn kan fungere på mange forskellige måder. Der er også rig mulighed for læring og erfaringsudveksling forældrene imellem. Noget som ikke kan erstattes af, at de selv læser om, hvordan et forældreskab kan udfolde sig.

På forældrekurserne vil forældrene opleve fordelene ved, at den viden, vi har i dag, kan kobles til det liv, de lever. Dette sker på mange forskellige måder. Fx ved at deltagerne snakker med hinanden og udveksler de erfaringer, de selv har gjort sig. I undervisningen lægges der vægt på, at det også er sjovt og udvikler én rent menneskeligt at være forælder. Børns udvikling tiltrækker vores opmærksomhed, og det er en livgivende og spændende rejse at være en del af.

En af konceptets styrker er, at forældrene får muligheder for at deltage i et forløb, som har fokus på forældrenes udfordringer og de ændringer, der sker, efterhånden som barnet bliver ældre. Det faglige indhold i konceptet gør kurserne til en slags eksperimentel mulighed for forældrene. Her kan de prøve nye veje i samværet med deres eget barn og samtidig se, hvordan andre forældre bærer sig ad. Situationerne, der opstår her, udnyttes pædagogisk igennem hele kurset.

At følge et koncept

Det er vigtigt for undervisningens succes, at du som underviser følger denne Underviservejledning. Du anbefales, at indholdet i de enkelte kursugange bliver så tæt som muligt på, hvordan de er beskrevet i del 2 af Underviservejledningen. Eller at dine kolleger underviser på samme måde, som du gør det. Du har din personlige måde at undervise på, og du underviser selvfølgelig også ud fra deltagerens behov.

Grundantagelserne i konceptet

MANU tager udgangspunkt i tre teoretiske grundantagelser. De gennemsyrrer temaerne i de enkelte kursugange og er de røde tråde i øvelser og opgaver, som forældrene kommer igennem. De tre vigtigste grundantagelser er:

- **Mentalisering.** Mentalisering er de processer, der både bevidst og ubevidst er i spil, når vi er opmærksomme på de følelser eller tanker, der udspiller sig i det, vi selv og andre siger og gør. Ved at mentalisere ser vi den andens perspektiv samtidigt med, at vi holder fast i os selv. Forældrenes mentalisering er derfor vigtig for, hvordan de møder deres barn, og hvordan de forholder sig til det (Hagelquist 2014 og Skov 2014). På længere sigt bliver evnen til mentalisering vigtig for vores nære følelsesmæssige relationer, og for hvordan vi fungerer i sociale sammenhænge. Mentalisering er en forudsætning for at drage omsorg for både sig selv og andre (Daniel 2013).
- **Tilknytning.** Barnets tilknytning til sine primære omsorgspersoner er afgørende for barnets relationsdannelse. Den gryende tilknytning og forældrenes indre repræsentation af barnet begynder i midten af graviditeten (Stern 1997, 1999, 2004, Bróden 2004, Diderichsen 2007, Hart 2016). En nær og sund tilknytning er en af hovedhjørnestenene i forældreskabet og i barnets udvikling. Ved hjælp af forældrekurser, som bygger på at styrke tilknytningen mellem forældre og barn, er der muligheder for at tage udgangspunkt i, at: »Gennem kvalificering af samspillet kan vi forbedre barnets evne til kontakt og tilknytning og derigennem medvirke til en sundere selvudvikling« (Bach 2010). Evalueringen af forældrekonceptet »En god start – sammen« (Rambøll 2015) viste, at tilknytning mellem forældre og børn var øget signifikant, når man sammenlignede mål for tilknytning i begyndelsen og slutningen af kurset.
- **Følelsesregulering.** Barnets følelsesregulering er vigtig for barnets sociale udvikling. Små børn kan ikke berolige eller trøste sig selv. Det skal de lære af deres nærmeste omsorgspersoner. Senere lærer barnet, hvilke følelser der er tilladte, og hvilke følelser der ikke accepteres (Berk 2013 og Daniel 2013).

2004, Diderichsen 2007, Hart 2016). Qanimut peqqissumillu attaveqarnek angajoqqaajunermi meeqqallu inerikkiartorneranut pingaaruteqartut ilagaat. Angajoqqaanik pikkorissaanerit, angajoqqaat meeqqallu akornanni attaveqarnermik annertusaanissamik tunngaveqartut iluaqutigalugit, matuma aallaaviginissaa periarfissaqarpoq: »Attavigiinnerup pitsanngorsarneratigut meeqqap attaveqarsinnaanera attaveqalerneralu pitsanngorsarsinnaavarput, tamannalu aqutigalugu namminerisamik inerikkiartornissaq peqqinnerusoq peqataaffigalugu« (Bach 2010). Angajoqqaanut najoqqutassiaq »Aallartilluarnek - ataatsimoorluni« nalilerneqarmat (Rambøll 2015) ersepoq, angajoqqaat meeqqallu akornanni attaveqarnek malunnaatilimmik annertuseriarsimasoq, pikkorissarnerup aallartinnerani naggataatungaani lu attaveqarnermut tunngatillugu anguniakkat imminnut sanillunnerisigut takuneqarsinnaasut.

- **Misigissutsinik naleqqussaaneq** (følelsesregulering). Meeqqap misigissutsinik naleqqussaasinnaanera inooqatigiissutsikkut inerikkiartornissaanut pingaartuuvoq. Meeqqat mikisut imminnut eqqissisarlutillu tuppallersarsinnaangillat. Tamanna isumassortiminnit qaninnernit ilinniartariaqarpaat. Kingusinnerusukkut meeqqap ilinniartarpa misigissutsit suut akuerisaanersut, misigissutsillu suut akuerisaannginnersut (Berk 2013 aamma Daniel 2013).

Isiginneriaatsit

Angajoqqaanik pikkorissaanermut najoqqutassiaq MANU tallimanik isiginneriaaseqarfiuvoq, taakkualu tunngaviusumik isummat pingasut assigalugit najoqqutassiami tamarmi atornerqarput:

1. Inerikkiartorneq pillugu isiginneriaaseq. Imaappoq pikkorissarnerup aallaavigaa angajoqqaat meeqqaminnut angajoqqaajulluarnissaminnik kissaateqarnerat. Pikkorissarnermut peqataanermikkut imminnut paasilissapput meerartillu paasilerlugu. Angajoqqaatullu pissusilersornissaminnik kissaataat ilisimalikkanut nutaanut atassuserneqassallutik. Taama pisoqarneratigut angajoqqaat meeqqat toqqissisimasumik, sanngisuullutik inuunerissaarlutillu inuuneqartinnissaannut periarfissaat annertusissapput. Neriutaavortaaq meeqqat inersimasunngorunik imminnut napatissinnaassasut inuiaqatigiinnullu ikorfartuutaalluarlutik. Pikkorissarnerit siunertaasa ilagivaat taama pisoqarnerissaanut paasisaqartitsinissaq, sapiissuseqalersitsinissaq sakkusaqalersitsinissarlu. Inerikkiartorneq pillugu isiginneriaatsip aammattaq nassatarivaa, angajoqqaat sapinngisartik naapertorlugu, meeqqat inerikkiartorluarnissaa anguniassammassuk. Qanoq nukissaqartiginertik apeqqutaatinnagu.

2. Pinaveersaartitsinermik isiginneriaaseqarnek. Pinaveersaartitsinermik isiginneriaaseqarnerup ilagivai, kissaateqartitsigut pitsaanngitsunik pisoqannginnissaa. Pinaveersaartitsininaavugut paasinarlugu qanoq iliorluta ajutoornerit ilaat tigussaasumik pinaveersarsinnaanerlugit, soorlu toqunartunik akullit tamaasa piarlugit, meeqqamit anguneqarsinnaajunnaarlugit. Aamma meeqqap inuunermini kingusinnerusukkut ingerlanerliornissaa pinaveersarsinnaavarput, peroriartornerata toqqissisimasumik oqimaatigiiffiusumillu ingerlanissaata isumageratigut. Pinaveersaartitsinermik isiginneriaatsimut ilaapput meeqqamik ajoqusiinnaasut suunerisa ilisimanerat, nammeneq qanoq qisuariartarnerup ilisimaneq, aappariittut inuunerup qanoq nukittorsarneqarsinnaanerata ilisimaneq aamma angajoqqaat pisariaqalerfiatigut sumi ikiorserneqarsinnaanerminnik ilisimanninnerat. Pikkorissarnermut aallaaviuvoq angajoqqaat meeqqaminnut pitsaaneqarnerat. Aamma pikkorissarnermut tunngaviuvoq, meeraq pitsaasumik peroriartortinneqarsinnaasooq nammeneq sumiginngaalluni uiverfusumilu peroriartorsimagaluarannilluunniit.

3. Iliuseqarnissamik isiginneriaaseqarnek. Imaappoq pikkorissarnerup angajoqqaat iliuusaasinnaasunik taakkualu kingunissaannik paasinnilersissagai. Soorlu nammeneq peroriartornermit ilisimasat allarpasuarnik periu-seqarfiusinnaasartut. Angajoqqaat pissusilersuutaat, angajoqqaatullu pissusilersorsinnaanerit assigiinngitsut pillugit isumassarsinnissaat isiginneriaaqarput. Aallaaviuvoq pisuni assigiinngitsuni qanoq qisuariarsinnaanerit, qanoq qisuarianninnissaat pineqarani. Aamma pingaartinneqarpoq angajoqqaajulluartauneq aalajangersimasumik ataasiinnarmillu maleruagassartaqanngimmat, kisiannilu anaanaalluarnek ataataalluarnerluunniit assigiinngitsorpasuartigut pisarmata.

4. Attaveqateqarnermik isiginneriaaseqarnek. Pikkorissarneq inuttut attavittaartornissamut ersarissumik periarfissiivoq. Tamannalu kaammattuutaavoq, angajoqqaat akunnerminni attavigiissinnaanerit, aammalu najukkaminni inuiaqatigiinni ataatsimooqatigiissinnaanerit kaammattuutiginerqarlutik.

5. Suaassutsimut tunngasutigut isiginneriaaseqarnek. Angajoqqaanik pikkorissaaneq ima aqqissugaavoq anaanaasut ataataasullu tamarmik naligiillutik peqataasinnallutik. Aamma pingaartinneqarpoq imaritaasut angutinut arnanullu naapertuuttuunissaat.

Perspektiver

Forældrekursuskonceptet MANU er bygget op omkring fem perspektiver, der ligesom de tre grundantagelser kan genfindes i hele konceptet:

1. Et udviklingsperspektiv. Det vil sige, at kurset tager udgangspunkt i, at forældrene ønsker at være gode forældre for deres barn. Ved at være med i kurset får de indsigt i sig selv og deres barn. Og deres ønsker for forældreskabet bliver koblet sammen med ny viden. Gennem denne proces øges forældrenes muligheder for at skabe et liv, hvor børnene trives, og de bliver robuste og livsduelige. Senere i voksenlivet er det håbet, at de kan klare sig selv og bidrage aktivt til samfundet. Det er en del af formålet med kurserne at give indsigt, mod og redskaber til, at det kan ske. Udviklingsperspektivet betyder også, at forældrene forsøger at gøre deres bedste for, at barnet kan få en god udvikling. Uanset hvor få eller hvor mange ressourcer de har.

2. Et forebyggelsesperspektiv. I Forebyggelsesperspektivet ligger vores ønsker om, at en række negative ting ikke skal indtræffe. Vi kan forebygge ved at se, hvordan vi konkret kan undgå nogle ulykker, fx ved at fjerne alle giftstoffer, så barnet ikke kan nå dem. Og vi kan forsøge at forebygge, at det går barnet dårligt senere i livet ved at sørge for, at det får en tryk og harmonisk opvækst. Til forebyggelsesperspektivet hører både viden om, hvad der kan skade barnet, viden om, hvordan man selv reagerer, hvordan parforholdet kan styrkes, og hvor forældrene kan få hjælp, hvis de har behov for det. Kurset tager udgangspunkt i, at forældrene ønsker det bedste for deres barn. Kurset bygger endvidere på, at man godt kan skabe en harmonisk opvækst for sit barn på trods af, at man selv har haft en barndom præget af svigt og kaos.

3. Et handlingsperspektiv. Det vil sige, at kurset åbner forældrenes blik for forskellige handlemuligheder og deres konsekvenser. Fx at man kan gøre ting på mange andre måder end dem, man kender fra sin egen opvækst. Der er fokus på forældrenes adfærd, og at de får gode ideer til forskellige måder at være forældre på. Udgangspunktet er, hvordan de kan, men ikke skal, reagere i forskellige situationer. Der lægges også vægt på, at der ikke findes én rigtigt opskrift til det gode forældreskab, men mange forskellige måder at være en god mor og en god far på.

4. Et netværksperspektiv. Kurset giver oplagte muligheder for at danne sociale netværk. Der opfordres til dette, både med samvær mellem forældrene indbyrdes og som grupper i de lokale samfund.

5. Et kønsperspektiv. Forældrekurset organiseres sådan, at både mødre og fædre får mulighed for at være aktive deltagere i kurset på lige fod. Der lægges også vægt på, at indholdet er meningsfuldt for både mænd og kvinder.

Pikkorissarnermi najoqqutassiamut ilisarnaatit pingaarutillit

MANU suliarineqarpoq angajoqqaanut najoqqutassianik suliaqartarnernit misilittakkat tunuliaqutarlugit. Aamma nunani avannarlerni nunarsuarlu tamakkerlugu ilisimatusarnernit paasisat katersorneqarnikuupput, taamatullu 'Meeqqamut piareernerup' 2012-imi nalilerneranit paasisat tunuliaqutarisanut ilaatinneqarlutik. Tamakku tamarmik najoqqutassiami ima ersersinniarnearput:

1. MANU tassaavoq **nalinginnaasumik** neqeroorut angajoqqaanut tamanut saaffiginnittoq, aamma tassaangilaq katsorsaalluni ingerlatsineq. Angajoqqaat pisariaqartippassuk naapertuuttumik ikiorserneqarnissaannut erseqqissumik nassuiakkamik periarfissiisoqassaaq.
2. MANU tassaavoq **inersimasunik ilinniartitsinermik** neqeroorut. Angajoqqaat namminneq inuunerminni pingaarnersaapput. Pikkorissarnerit aqutugalugit nammineq inuttut nukissarisatik annertusassavaat, namminneq angajoqqaatut – meeqqat peqatigineranni – periarfissatik nutaat takusinnaalissallugit.
3. Ilinniartitsineq **ersarissunik sinaakkusigaavoq**. Angajoqqaat ammasumik oqalussinnaanissaannut pingaarutilimmik, **tatigeqatigiinneq** qitiutinneqarpoq.
4. **Ilinniartitseriaatsinut** aallaaviupput peqqissuseq, peqqissutsimik annertusaaneq, inerikkiartortarneq il.il. pillugit ilisimasat nalinginnaasut. Aamma apeqqutit angajoqqaanut pingaarutillit inissaqartinneqarput. Ilinniartitsinikkut sunniiniutit nikerartuupput. Ilikkariartoriaatsit assigiinngitsut eqqarsaatigineqarlutik.
5. Angajoqqaanik pikkorissaanerup angajoqqaat meeqqallu akornanni **attavigiinnerit annertusassavai** misigissutsitigullu ataqatigiinneq annertusarlugu.
6. Pikkorissarnermi angajoqqaat meeqqallu akornanni attavigiilluarnerit qanoq meeqqamut inerisaataasarnerat, kaammattuutaasarnerat pinaveersaartitsisarneralu pillugit **isumassarsiatsialaat ingerlateqqinneqassapput**. »Pikkorissarnermi sungiusaatit imarisaasullu ilaasa angajoqqaat meeqqamut qanimut attaveqarneq pillugu peqataaffigisaannik isummertusassavaat.« Tamatumuuna tigussaasumik periarfissinneqassaaq, angajoqqaat meeqqallu akornanni qanoq iliorluni attaveqatigiilluarnerup pilersinneqarsinnaanerata takutinnessaa.
7. Angajoqqaat meeqqamik peqqissusaannik inerikkiartorneranillu ikorfartuinissaannut, pikkorissarnerit tigussaasunik **sakkussiissapput**.
8. Angajoqqaat **inooqatigiisutsikkut atorsinnaasumik, ilisimasanik tunngavilimmik minnerunngitsumillu misigissutsitigut** angajoqqaatut **sinaakkutissanik** pilersitsinissaq suliarisinnaavaat. Aappariittut kisimiittutulluunniit sinaakkutigisassat.
9. Angajoqqaat angajoqqaajuneq pillugu takorluukkamik erseqqissarnissaannut periarfissinneqassapput, taakkualu **piviusorpalaartumik eqqarsaatigilersinnaallugit**.
10. Angajoqqaat pikkorissarneranni angajoqqaanut allanut najugaqarfimmeersunut **attaveqalernissaq** periarfissaqarpoq.
11. Angajoqqaat pikkorissarnerat ataatsimoorfiuvoq, **angajoqqaat aammattaq ajornakusoortutigut sungiusarfigisinnaasaat**. Tamanna namminneq meeraanermit eqqaamasat iliuusaasarsimasullu nuanningitsut, nammineq angajoqqaatut atugarilinniginnissaannut peqataasinnaavoq.
12. MANU-mi ilinniartitsineq aamma **peqqissaanikkut siunnersuinerit/angerlarsimaffimmi pulaarneqarnerit**

Ilaqutariit sanngiinnerusut immikkullu ittunik pisariaqartitsineq

Angajoqqaanik pikkorissaanerit ilaanni, pikkorissarnerit nalinginnaasut malitseqartinnissaat neqeroorutaasarput. Tamanna angajoqqaanut ajornartorsiuinik eqqugaqqajaanerusunut naleqqiullugu sunniuteqarluartartoq paasineqarsimavoq (Andersen aamma Samberg 2011). Assersuutigalugu tassaasinnaavoq ataataq, annertunerusunik neqeroorfigineqarnissaminik pisariaqartitsisoq, soorlu atornerluinini pissutigalugu katsorsarneqarnissamik, imaluunniit Siusissukkut Suliniummut peqataanissaminik MANU-mut peqataanermit ilutigisaanik.

Vigtige kendetegn for konceptet

MANU er udarbejdet med baggrund i erfaringer med udvikling af forældrekoncepter. Der er også indsamlet forskningsresultater fra nordiske lande og internationale undersøgelser ligesom evalueringen af Klar til barn fra 2012 hører med som baggrund. Alt dette kommer til udtryk i konceptet på følgende måde:

1. MANU er et **alment tilbud** målrettet alle forældre, og det er ikke et terapeutisk forløb. Der skal være en klart defineret mulighed for at henvise forældrene til relevant hjælp, hvis der er behov for det.
2. MANU er et **voksenpædagogisk tilbud**. Forældrene er hovedpersonerne i deres eget liv. De får gennem kursusforløbet styrket deres personlige ressourcer, så de kan se nye muligheder for sig selv som forældre i deres samvær med børnene.
3. Der er **klare rammer** omkring undervisningen. **Der er fortrolighed**, så forældre tør åbne sig.
4. De **pædagogiske metoder** tager udgangspunkt i den almene viden om sundhed, sundhedsfremme, udvikling mv. Og der er plads til de problemstillinger, som er vigtige for forældrene. De pædagogiske virkemidler er varierede. De repræsenterer forskellige typer af læringsstile.
5. Forældrekurset er med til at **styrke relationer** og følelsesmæssige bånd mellem forældre og barn.
6. På kurset **formidles ideer** til, hvordan gode relationer mellem forældre og barn virker udviklende, stimulerende og forebyggende for barnet. »Nogle øvelser og en del af indholdet i kurset får forældrene til at forholde sig aktivt til den nære tilknytning til barnet.« Det giver muligheder for konkret at vise, hvordan man kan skabe gode relationer mellem forældre og barn.
7. Kursusforløbet giver forældrene **konkrete redskaber** til at støtte deres barns sundhed og udvikling.
8. Forældrene kan arbejde med at skabe **en brugbar social, vidensbaseret og ikke mindst følelsesmæssig ramme** for forældreskabet. Både sammen, hvis de er et par, og for den forælder, der er alene om barnet.
9. Forældrene får mulighed for at konkretisere deres drømme om forældreskabet og få dem afspejlet i **realistiske overvejelser**.
10. På forældrekurset er der mulighed for at **danne netværk** med andre forældre, som kommer fra det samme lokale område.
11. Forældrekurset er et fællesskab, hvor **forældrene også kan øve sig i det, som er svært**. Det kan være medvirkende til, at de ikke automatisk overfører egne negative barndoms minder og handlemønstre til deres forældreskab.
12. Der er tydelig forskel på **MANU-undervisningen og sundhedsfaglige konsultationer/hjemmebesøg**.

Sårbare familier og særlige behov

Nogle forældrekurser tilbyder opfølgning ud over det almindelige kursus. Det har vist sig at have god virkning, for forældre i højrisikogrupper (Andersen og Samberg 2011). Det kan fx være en far, der har behov for et mere omfattende tilbud fx misbrugsbehandling eller deltagelse i Tidlig indsats, samtidigt med at han sideløbende deltager i MANU.

Pikkorissaanerit nikerartinneqarsinnaanerit

Sapinngisamik ilaqutariit amerlanerpaat MANU-mut peqataassappata ilinniartitsinissamik neqeroorut allatut ajornartumik nikerartinneqarsinnaasariaqarpoq. Taamaammat najoqqutassianut ilaatillugu eqqarsaatigineqarpoq, sumiiffinni tamani angajoqqaat ikittunnguakkaarlugit katersuutsittarnissaat periarfissaqassanngimmat. Taamaattoqartillugu pikkorissarneq eqannerusumik aaqjissuuttariaqarpoq. Imaassinnaavoq angajoqqaat marluinnaallutik peqataasut, imaluunniit ataataasut marluinnaallutik peqataasut. Aamma inuk ataasiinnaq peqataasoralugu ingerlatsisoqarsinnaavoq.

Angajoqqaanik pikkorissaanerup sunniutai

Kalaallit Nunaanni pikkorissarnermut najoqqutassiamik aallaaveqartumik angajoqqaanullu tamanut saaffiginnittumik angajoqqaat pikkorissarnissaannik neqerooruteqartarneq nutarfasissuuvoq. MANU suliarineqarpoq suut sunniuteqarluartarnerannik ilisimasat nutaanerpaat tunngavigalugit. Ilisimasat tamakku ilaatigut nunarsuaq tamakkerlugu assingusunik angajoqqaanik pikkorissaasarsimanerit nalilerinerinit allaaserisanik katersinikkut pissarsiarineqarput. Immikkoortuni tulliuutuini angajoqqaanik pikkorissaanerit allat angusarisimasaannik pingaarnernik, ilinnullu ilinniartitsilerninni pingaarteqartunik, paasiniaanikkut katersugaapput.

- Angajoqqaanik pikkorissaanerit angajoqqaajuneq sunnersinnaavaat, angajoqqaat pitsaasumik perorsaanerisa annertusarneratigut. Angajoqqaat pitsaasumik perorsaariaasillit, perorsaanerminni ajornartorsiuteqannginnerusarput angajoqqaanut pillaanermik perorsaariaasilinnut naleqqiullugit (Thomsen 2016). Ataataasq peqataatinneqaraangat aappariittut inuuneq nukittorsarneqartarpoq, meeqqallu tarnikkut ineriartornerat siuarsagaasarluni (Sarkardi 2008). Tamanna angajoqqaat allat peqatigalugit pigaangat, peqataasut meeraq angajoqqaajunerlu pillugit pitsaasunik timitalerneqarsinnaasunillu takorluugaqalersarput, najoqqutarisinnaasaminnik (Andersen aamma Samberg 2011).
- Ilisimatusarnikkut paasisat tikkuarpaat, angajoqqaat meeqqallu akornanni attavigiinnerup annertusarnerata meeraq illersortaraa. Angajoqqaat meeqqaminnut qanimut attaveqartut meerartik pillaanertalimmik perorsartanngilaat sumiginnaasaratillu.
- 2015-imi pikkorissarnermi najoqqutassap assingusup – 'Aallartilluarneq – ataatsimoorluni' – Rambøllimit naliliiffiginerani erserpoq, angajoqqaat meeqqaminnut attaveqarnertik annertusartaraat aamma marluulluni angajoqqaajunissamut piareersimalersartut. Sunniuteqassutisimik misissueqqissaarnerup (Rambøll Management 2017) takutippaa, angajoqqaat katinnikut peqataasimasut, malunnaatilimmik avikulannginnerusut, naleqqussakkamik sanillissiffigisanut naleqqiullugu. Sunniutaasimasunik naliliinermi aningaasaqarnikkut naatsorsuinerit aammattaq takutippaat, angajoqqaat ikinnerusut avittarnerat inuiaqatigiit aningaasaqarnerisigut iluanaarutissartaqartoq.
- Paasineqarpoq angajoqqaanik pikkorissaanerit sunniuteqarluartut tassaasut, pikkorissaanerit teoriitigut ilisimasanik naapertuuttunik tunngaveqartinneqartut. Sunniutaasut annertusarput ineriartornissaq angajoqqaanut neqeroorutigineqartoq, ilutigisaanik erseqqissunik assersuutissaqartinneqaraangat (Andersen aamma Samberg 2011).
- Pissarsianut annertusaataasarpog ilinniartitsineq juumuumit misissorneqartarnermut, meeqkerisup angerlarsimafimmuut pulaarnerinut najukkamilu ataatsimoorluni neqeroorutinut allanut taputartuunneqaraangat (Andersen aamma Samberg 2011).
- Pineqartup iluani ilisimatusarnerup ilimanarsisippaa, pikkorissarnermi angajoqqaat perorsaanerminni pissusilersuutaat assigiinngitsut pingaartitaallu sammineqartariaqartut. Aamma angajoqqaat puullaqilinnginnerusartut (stressilinnginnerusartut) piareersarneqarluarsimatillutik aamma ilisimalluaraangamikku attavigi-sartakkaminni kikkut tapersiillutillu ikiorsiinnaanersut (Andersen aamma Samberg 2011).

Kursusforløbets fleksibilitet

For at så mange familier som muligt deltager i MANU, er tilbuddet om undervisning nødt til at være fleksibelt. Derfor er det tænkt ind i konceptet, at det ikke alle steder er en mulighed, at forældrene kan samles i grupper. I de tilfælde må kurset tilbydes mere fleksibelt. Det kan for eksempel være et forældrepar alene eller måske to fædre. Der kan også blive tale om ene-undervisning.

Effekten af et forældrekursus

Det er forholdsvis nyt at tilbyde forældrekurser i Grønland, der bygger på et koncept og er målrettet alle forældre. MANU er udarbejdet med udgangspunkt i den nyeste viden om, hvad der virker. Denne viden kommer bl.a. fra litteratursøgning, hvor der er indsamlet evalueringer af effekterne i lignende forældrekurser internationalt. I de følgende punkter er samlet de væsentligste resultater fra andre forældrekurser, som er relevante for dig, når du skal undervise.

- Forældrekurserne kan påvirke forældreskabet ved at de øger forældrenes positive opdragelse. Forældre med positive opdragelsesprincipper har færre udfordringer med opdragelsen, end forældre der benytter straffende opdragelse (Thomsen 2016). Når faren inddrages styrkes parforholdet, og børnenes psykosociale udvikling fremmes (Sarkardi 2008). Sker det i et fællesskab med andre forældre, får deltagerne positive og konkrete billeder af barn og forældreskab, som de kan navigere efter (Andersen og Samberg 2011).
- Der er forskningsbaseret viden, som peger på, at en styrket tilknytning mellem forældre og barn beskytter barnet. Forældre med nær relation til deres barn lader være med at udsætte deres barn for straffende opdragelse og omsorgssvigt.
- I 2015 viste en evaluering fra Rambøll af et sammenligneligt koncept 'En god start – sammen', at forældrene får styrket tilknytningen til deres barn, og de bliver forberedt på, hvad det vil sige at blive forældre og at skulle være forældre sammen. En effektanalyse viste (Rambøll Management 2017), at gifte forældre, der havde deltaget, havde signifikant lavere skilsmissefrekvens sammenlignet med en matchet kontrolgruppe. Økonomiske beregninger i effektevalueringen kunne endvidere påvise, at der var en samfundsmæssig økonomisk gevinst ved, at færre forældrepar blev skilt.
- Virksomme forældrekurser har vist sig at bygge på et fundament af relevant teoretisk viden. Virkningen øges, hvis der samtidig er klare modeller for den udviklingsproces, som forældrene tilbydes (Andersen og Samberg 2011).
- Udbyttet forstærkes af, at undervisningen opleves i en sammenhæng med jordemoderens konsultationer, sundhedsplejerskens besøg i hjemmet og andre lokale tilbud om gruppeaktiviteter (Andersen og Samberg 2011).
- Forskningen på området taler for, at der gennem kurset bør arbejdes med forældrenes forskellige roller og værdier i opdragelsen. Og at forældrene bliver mindre stressede, når de er godt forberedte og har et overblik over, hvilke personer i deres sociale netværk, der kan yde støtte og hjælp (Andersen og Samberg 2011).

3. Ullumikkut angajoqqaajuneq

Angajoqqaajunermi nalinginnaasumik unamminarsinnaasut

Angajoqqaat tamarmik akunnattoorfeqarsinnaapput. Tamatumani pineqarput:

- Meeqqap ataatsimoorunnissaa, meeraq tassaaleqqunagu annermik anaanaasup isumagisassaa.
- Angajoqqaat ataatatut, anaanatut ilaqutariittullu qanoq-ittuuniarnerminnik kissaataasa paasiniarnissaat.

Ilaqutariit ilisarnaqutaat

Naatsorsueqqissaartarfik ukiut tamaasa angerlarsimaffinni tamani meeqqat inersimasullu amerlassusaannik naatsorsuisarpoq. Ukiumut meeqqat 820-t missaat inunngortarput, agguaqatigiissillugulu arnaq ataaseq 2,1-imik meerartaartarluni. Arnat amerlanerit 20-niik 29-nut ukioqarnerminni meerartaartarput, siullermeerlunilu meerartaartut agguaqatigiissillugu 23-nik ukioqarlutik. 15-inik ataallugilluunniit ukiulinnit meeqqat 2-3 ukiumut meerartaarinqartarput (Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik 2016a).

Meeqqat ilaqutariinnut assigiinngitsorpassuarnut ilaapput. Angerlarsimaffiit 3985-it marlunnik inersimasortaqarlutik ataatsimik amerlanernilluunniit meerartaqarput. Angerlarsimaffiit 1143-t arnamik kisermaamik inersimasortaqarlutik ataatsimik amerlanernilluunniit meerartaqarput. Angerlarsimaffinni 236-ni angut ataatsimik amerlanernilluunniit meeralik kisimiittuuvog. Angerlarsimaffiit 2036-t ataatsimik amerlanernilluunniit meerartallit marluk sinnerlugit inersimasortaqarput (soorlu qitornat inersimasut angerlarsimaffiminni najugallit ilaqutta-lluunniit allat). Imaappoq angerlarsimaffiit amerlanerit tassaapput ilaqutariit marlunnik inersimasortaqarlutik ataatsimik amerlanernilluunniit meerartallit (Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik 2016b). Misissuinerup allap takutippaa meeqqat 63 %-iisa angajoqqaatik tamaasa najugaqatigigaat, 9 %-iisalu ataartik najugaqatigisimangisaannaraat (Baviskar, Christensen aamma Kristensen 2011).

Meeqqap ukiuini suillerni pingasuni 46 %-it angerlarsimaffiminni paarineqartarput. Taakkunannga 38 %-it angajoqqaaminnit paarineqartarput, 8 %-illu aanaa/aataakkuminnit. Sinneri erninermut atatillugu sulingiffeqarnerup kingorna meeqqerivimmiilersarput.

Ilaqutariit angerlarsimaffeqarnikkut atugarisaat assigiinngeqaat. Agguaqatigiissitsinikkut inuit ininut siammaanneqartuuppata ini ataaseq 0,1-imik inoqassaaq. Angerlarsimaffiit ilaanni inimi ataatsimi agguaqatigiissitsinikkut inuit 0,1-iuniartut ilaanni inimi ataatsimi inuit 9-upput. Katillugit 11 %-it angerlarsimaffinni inuttuallaartuni najugaqarput – annermik ilaqutariit meerartallit aamma 18-34-nik ukiullit. 1980-imiit meeqqat ilaqutariinni imigassamik, nakuusertoqartarneranik kinguaassiuutitigilluunniit atornerluinermik ajornartorsiuteqarfusuni peroriartortut ikiliartorput. Ineriartorneq ilorraa-tungaanut ersarissumik ingerlavoq.

Periarfissat nutaarpasuit

Internet aamma smartphone-t ullumikkut angajoqqaat amerlanerit ulluinnarni atugarivaat. Misissuinerup takutippaa agguaqatigiissillugu angerlarsimaffiit 60 %-ii internet-eqartut. Nuummi 72 %-iupput illoqarfiit sinnerini 56 % nunaqarfinnilu 49 %-iullutik (Bjerregaard, Dahl-Petersen, Jørgensen, Larsen aamma Nielsen 2016). Internet ulluinnarni periarfissanik nutaanik amerlaqisunik ammaassivoq. Angajoqqaat nutaanik paasisassarsinnaapput, 'app'-inik ilitsersuutaasunik »aallersinnaapput«. Inuttullu attaveqaatit aqutigalugit angajoqqaallu allat ataatsimoorfennut peqataasinnaallutik. Ilutigisaanik ikinngutit ilaqtallu ungasissumi najugallit attaviginissaat ajornannginerulernikuuvog. Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit, inuiaqatigiinnut teknikkikkut siuarsimalluartunut ilaalernikuupput. Tamatumani ilu ineriartorneq siumukarsinnarpoq.

3. Det moderne forældreskab

Generelle udfordringer når man er forældre

Der er en række udfordringer, som alle forældre står overfor. Det drejer sig om:

- At man bliver fælles om barnet, så barnet ikke primært er en opgave for moren.
- At afklare, hvilken form for far, mor og familie, forældrene gerne vil være.

Karakteristik af familien

Grønlands Statistik udarbejder hvert år en optælling af børn og voksne i private husstande. Der fødes årligt ca. 820 børn, og hver kvinde får i gennemsnit 2,1 barn. De fleste kvinder får børn i 20'erne, og en førstegangsfødende er i gennemsnit 23 år. Der fødes årligt 2-3 børn af kvinder på 15 år eller derunder (Grønlands statistik 2016a).

Børnene indgår i mange forskellige familietyper. Der findes i alt 3985 husstande med to voksne med et eller flere børn. Der er 1143 husstande med en enlig kvinde med et eller flere børn. I 236 husstande består den af en enlig mand med et eller flere børn. I 2036 husstande er der flere end to voksne og et eller flere børn (fx voksne hjemmeboende børn eller anden familie). Det vil sige, at de fleste husstande består af familier med to voksne og et eller flere børn (Grønlands statistik 2016b). En anden undersøgelse viser, at ca. 63 % af børnene bor sammen med begge deres forældre, mens 9 % aldrig har boet sammen med deres far (Baviskar, Christensen og Kristensen 2011).

I barnets første tre år bliver 46 % udelukkende passet hjemme. Af disse passes 38 % af forældrene, og 8 % passes af bedsteforældrene. De øvrige børn kommer i daginstitution efter endt barsel.

Familiernes boligbærelse forhold er meget forskellige. I gennemsnit bor der 1,1 person pr. rum i en bolig. I nogle boliger bor der 0,1 person pr. rum, og i andre 9 personer pr. rum. I alt 11 % bor i en overbefolket bolig – primært familier med børn og de 18-34-årige. Siden 1980 har der været et fald i antallet af børn, som er vokset op i en familie med alkoholproblemer, vold eller seksuelle overgreb. Udviklingen går klart i en positiv retning.

Mange nye muligheder

Internet og smartphones er en del af de fleste forældres hverdag. En undersøgelse viser, at i gennemsnit har 60 % af befolkningen adgang til internet i hjemmet. 72 % i Nuuk, 56 % i de øvrige byer og 49 % bygderne (Bjerregaard, Dahl-Petersen, Jørgensen, Larsen og Nielsen 2016). Internettet giver mange nye muligheder i hverdagen. Forældre kan søge ny viden, de kan hente app's som tilbyder vejledning. Og på de sociale medier kan der skabes fællesskaber med andre forældre. Det er samtidig blevet lettere at holde kontakten til venner og familie, som bor langt væk. Grønland er et højteknologisk samfund. Og udviklingen i denne retning fortsætter.

4. MANU-mi ilinniartitseriaatsit ilikkariartortarnerlu

Eqqarsariaatsit ilinniartitsinerup tunuliaqutarisai

MANU inersimasunut neqeroorutaavoq. Najoqqutassiami tunngaviuvoq angajoqqaat angajoqqaatut piginnaaneqarluaunissaminnik siunniussaqaarlutillu kissaateqartarnerat. Tamarmik sapinngisartik naapertorlugu iliortarput. Aamma pingaartinneqarpoq angajoqqaat namminneq ilaqutariittut inuunissaminnut kissaataasa ataqineqarnissaat. Soorunami inuit ataasiakkaat nukissarisaaat tunngaviilu aallaavigalugit. Kikkut tamarmik iliuserisartakkamik taakkorpiaat iliuserisarnerinut peqqutissaqartarput.

Pikkorissarnermi ilisimasat ersarissut ingerlateqqinneqartarput. Assersuutigalugu meeqqap inerikkiartortarnera, atugarissaarneq, peqqissuseq peroriartornerlu pillugit ilisimasat. Aammattaq angajoqqaat aporfusinnaasut sammineqarput.

Angajoqqaat uiverfusumik meeraasimasut periarfissinneqassapput namminneq meeqqaminnut periarfissat pitsaanerusut qanoq pilersissinnaanerisa eqqarsaatersuutiginnissaannut.

Pikkorissarneq aqquutigalugu angajoqqaat tigussaasunik sakkussinneqassapput, assersuutigalugu meeraq qiaannaleraangat angajoqqaatulluunniit isumaqatigiikkunnaarnerminni atorsinnaasaminnik. Pikkorissarnermi angajoqqaat pisariaqartitsilerfimminni suminngaanniit kikkunniillu ikiorserneqarsinnaanerannik ilisimatitsisoqassaaq. Pikkorissarnerup ingerlanerani angajoqqaat inooqatigiissutsit, timikkut minnerunngitsumillu misigissutsitigut angajoqqaajunerminnut sinaakkusiisinaanertik pillugu suleqatigiissapput.

Angajoqqaat inuttakinnerusuni eqimattakkaartassapput. Eqimattani ataatsimooqatigiinneq suleqatigiinnerlu, angajoqqaat ataasiakkaat imminnut paasinerannik annertusaasarpooq. Immaqa ataatsimooqatigiiffiit angajoqqaat imminnut ilisarimallerfigisaat inuttullu attaveqatigiilerfigisaat pilersinneqassapput. Taakku aqquutigalugit akunnerminni meerartillu pillugu pitsaasumik inuuneqarnissamat ikorfartoqatigiilersinnaapput.

Angajoqqaat amerlanersaasa nalusarpaat »ilitersuutit« imaluunniit »najoqqutassat« suut malillugit tamarmik immikkut peroriartorsimanerlutik. Arlalitsigut erseqqinngitsumik misigisimasarpaat, ataatsimoorullugit pingaartitat suut namminneq maleruarniarnerlugit. Immaqa angajoqqaanngortussat oqaloqatigiissutigisimannigilaat imminnit namminerminnillu suut ilimaginerlugit.

Angajoqqaat takorluugaannik erseqqissaasinnerisigut taakkunangalu piviusorpalaartumik eqqarsaasersortinnerisigut – assersuutigalugu meeqqat pisariaqartitaannik ilisimasat aallaavigalugit – angajoqqaat takorluugaat piviusunut qaninnerulersinneqarsinnaapput.

Inersimasut nutaanik ilinniartarnerat

Inersimasut ilikkariartortarnerannut 'pulariarfusinnaasut' arlaqarput. Tunngaviulluinnartumik pingaaruteqarpoq, inersimasut nutaanik ilinniassatillutik, imminnut iliuserisartakkaminnullu tunngatillugu eqqarsaasorsornissamat periarfissaqarnissaat. Inersimasut nutaanik ilikkariartornerat tassaagajuppoq, ilisimariikkanut atassusersuineq. Tassungaa atattillugu inersimasup kajumissusia ilikkariartornissamat nukiuvoq pingaarutilik pinngitsoorneqarsinnaanngitsoq (Illeris 2006).

Ikkariartoriaatsit assigiinngitsuupput, taakkualu ilaatigut ilinniartitsinermik ilisimatuup Knud Illeris-ip ilikkariartortarnerlu pillugu teoriivi aallaavigalugit makkuupput:

- *Ilanngutsitsilluni ilikkariartorneq (assimilativ læring)* imaappooq ilikkagassanik nutaanik ilisimariikkanut ilanngutsitsineq. Amerlanertigut ilinniartitsisumit aquataasarpooq ilisimasaqarnerulersitsisarluunilu.
- *Allatut ilusilersuilluni ilikkariartorneq (akkommodativ læring)*: tassani ilikkariikkat allatut ilusilersorneqartarput. Ilisimariikkat eqqarsaasorsorfigalugit, maluginiarlugit arlalitsigullu apersusersorlugit pissuseqarfigineqartarput. Taamatut ilikkariartorneq peqataasut peqataalluarnerisigut annertusarneqarsinnaavoq.
- *Allannguilluni ilikkariartorneq (transformativ læring)*: tamatumaa ilikkariartortup kinaassusaata allanngornera kingunerisarpaa. Imaappooq nammineq siusinnerusukkuat pissuseqarfiginnittarsimanernut, inuttut isummertarsimanernut, eqqarsaatersortarsimanernut aamma pissuserisarsimasanik apersusersuinerit ilikkariartornermut ilaapput (Illeris 2006).

Ikkariartorneq allanngoriartorneruvoq, inummi annertunerusumik ilisimasaqalerluunilu piginnaaneqalerneramik nassataqartartoq. MANU-mi peqataasut neqeroorfigineqarput, meeqqaminnut meerartillu peqatigalugu

4. Pædagogik og læring i MANU

Tænkningen bag undervisningen

MANU er et tilbud til voksne. Konceptet bygger på, at forældre har de bedste intentioner og ønsker om at være kompetente forældre. Alle gør deres bedste. Og at det er væsentligt at respektere den måde, forældrene selv ønsker at skabe deres familieliv. Selvfølgelig ud fra ressourcer og præmisser, de enkelte har hver især. Alle har deres grunde til at gøre, som de gør.

Der formidles konkret viden på kurset. Fx om barnets udvikling, trivsel, sundhed og vækst. Og også om nogle af de udfordringer, man kan møde som forældre.

Forældre der har haft en turbulent barndom, får også mulighed for at overveje, hvordan de kan skabe bedre muligheder for deres eget barn.

Kurset giver forældrene konkrete redskaber til at håndtere situationer, hvor barnet græder meget, eller forældrene har konflikter. På kurset formidles viden om, hvor forældrene kan søge hjælp, hvis de har brug for det. Forældrene arbejder sammen under kursusforløbet om at skabe en social, fysisk og ikke mindst følelsesmæssig ramme for forældreskabet.

Forældrene vil arbejde i mindre grupper. Samvær og samarbejde i gruppen fremmer de enkelte forældres egen erkendelse. Der dannes måske fællesskaber, hvor forældrene kan lære af hinanden og skabe sociale netværk. Gennem dem kan de få støtte til et godt liv for sig selv og deres barn.

Langt de fleste forældre er ikke klar over, hvilke manualer eller »opskrifter«, de hver især selv er vokset op med.

De har ofte en uklar fornemmelse af, hvilke fælles værdier eller opskrifter, de vil følge. Måske har de ikke fået talt om, hvilke forventninger de har til sig selv og hinanden. Ved at få forældrene til at konkretisere deres visioner og lade dem afspejle sig i realistiske overvejelser fx ud fra konkret viden om barnets behov, kan forældrenes forestillinger komme tættere på virkeligheden.

Når voksne lærer nyt

Der er flere tilgange til en forståelse af, hvordan voksne lærer. Helt grundlæggende er det væsentligt, at voksne får mulighed for at reflektere over sig selv og deres handlinger, når de skal lære noget nyt. At lære nyt for voksne betyder ofte at sammenkoble det nye med noget, der allerede er kendt. I denne sammenhæng er den voksnes motivation en overordentlig vigtig drivkraft og forudsætning for læring (Illeris 2006).

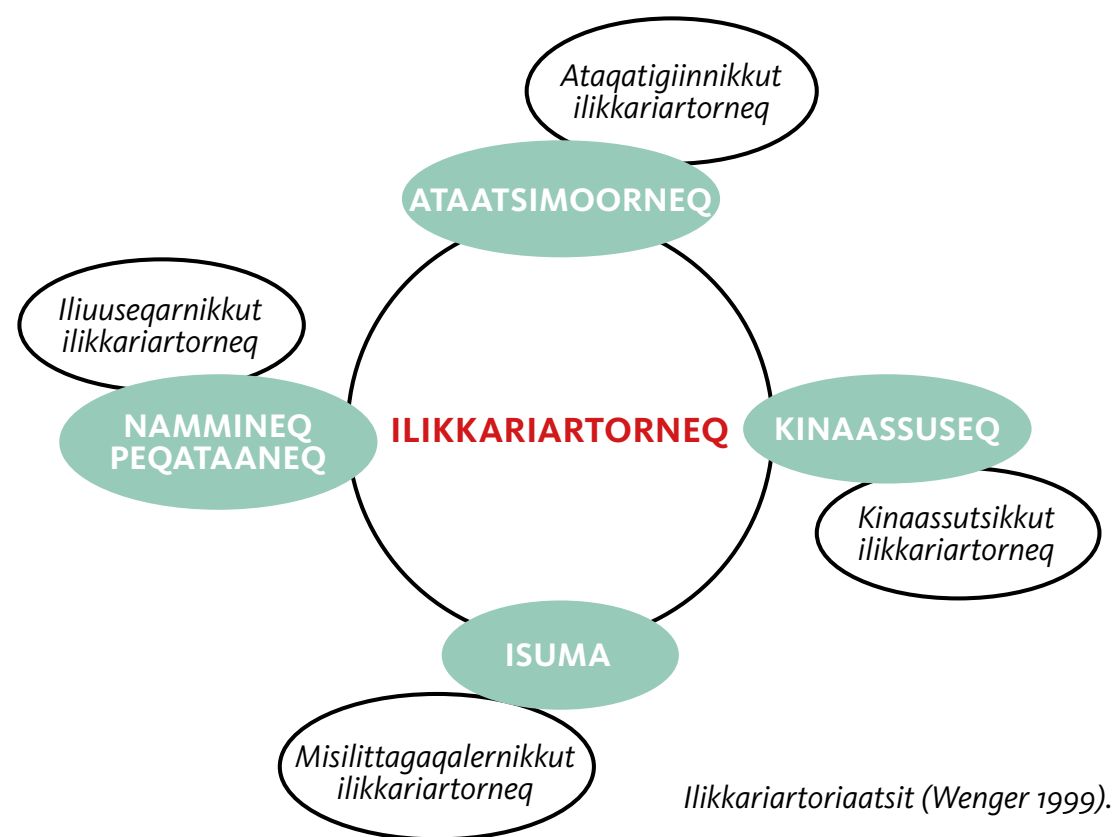
Der er forskellige typer af læring, som vi vil ridse op ud fra blandt andet uddannelsesforskeren Knud Illeris' resume af læringsteorier.

- *Assimilativ* læring betyder, at man tilføjer ny læring til noget, man allerede ved. Det er ofte lærerstyret og giver mere viden.
- I *Akkommodativ* læring omstrukturerer man det, man har lært. Man forholder sig reflekterende, bevidst og ofte kritisk til det, man i forvejen ved. Denne type læring kan fremmes af deltagernes aktive engagement.
- *Transformativ* læring indebærer ændringer i den lærendes identitet. Det vil sige, at holdninger, personlig stillingtagen, refleksion og kritisk stillingtagen til den, man tidligere var, indgår i læringsprocessen (Illeris 2006).

Læring er en proces, der medfører ændringer i personen i retning af øget viden og kompetence. I MANU tilbydes deltagerne muligheder for at lære, hvad der kan være til gavn for deres barn og det liv, de har sammen. Det kan ske gennem direkte læring, hvor målet er selve det at lære noget. Man lærer noget nyt og ændrer derved sig selv. Ved indirekte læring er der tale om læring som følge af handlinger, der ikke i sig selv har det formål, at man skal lære noget (Hansen 1995).

inoqatigiinnerminnut suut iluaqutaasinnaanerisa ilinniarnissaannik. Tamanna pisinnaavoq toqqaannartumik ilikkariartornikkut, tassanilu ilinniagaqarnissaq imminermini anguniagaavoq. Nutaanik ilinniagaqartoqassaaq, tassuunakkullu imminut allangortilluni. Toqqaannangikkaluamik ilikkariartornermi pineqarpoq iliuuserisat kingunerisaannik ilikkagaqarneq, ilikkagaqarnissaq immineminni siunertaanngikkaluartoq (Hansen 1995).

MANU toqqaannartumik toqqaannangikkaluamillu ilikkariartornerik imaqarpoq. Toqqaannartumik ilikkariartorneq assersuutigalugu pisinnaavoq, meeqqat inerikkiartortarnerilu pillugit illit ilinniartitsisutut ilisimasanik nutaanik

ingerlatitseqqiinerit aqqutigalu. Toqqaannangikkaluamik ilikkariartorneq pisinnaavoq angajoqqaat angajoqqaanik allanik ataatsimooqateqarnerisigut.

Etienne Wenger-ip (Wenger 1999) ilikkariartorneq inooqatigiinnermut atassuserpaa. Tassani ilikkariartorneq ataatsimooqatigiiffinnut inuup peqataaffigisaanut attuumasineqarpoq. Sunniuteqataaffigisamik peqataaneq, inuup kinaassusia aamma ataatsimooqatigiiffik isumaqarluartumik peqataaffigisaa ilikkariartornerup nikerartumik paasinissaanut pingaartuupput.

Wengerip ilusiliaani ilikkariartoriaatsit tamarmik, tassalu ataqatigiinnikkut ilikkariartorneq, kinaassutsikkut ilikkariartorneq, misilittagaqalernikkut ilikkariartorneq aamma iliuuseqarnikkut ilikkariartorneq, tamarmik MANU-mut ilaapput.

I MANU er der både elementer af direkte og indirekte læring. Den direkte læring kan fx foregå ved, at du for- midler ny viden om barnet og udviklingen hos det. Den indirekte læring kan foregå gennem det samvær forældrene har med andre forældre.

Etienne Wenger (Wenger 1999) sætter læringen ind i en social sammenhæng. Her knytter læringen an til det fællesskab personen indgår i. Den aktive deltagelse, personens identitet og den meningsammenhæng, det indgår i, er væsentlige i en dynamisk forståelse af læring.

Alle læringsformerne i Wengers model – at lære ved at tilhøre, ved at være, ved at erfare og ved at gøre – de indgår i MANU.

Ilinniartitsinermi tunngaviit

MANU-mik ilinniartitsissaguit pingaartuuvoq ilinniartitsinermi tunngaviit uku eqqarsaatiginissaat:

- Meeraqarnerup nuannersuunera, ineriartuutaanera qiimanartuuneralu qitiutinneqarput. Naak ilaanni suliassaq oqimaassinnaagaluartoq.
- Angutit arnallu assigiinngitsunik aallaaveqarnerat assigiinngitsunillu isiginiagaqartarnerat mianerineqassaaq. Angajoqqaat tassaapput inuit nammineertut marluk, taakkualu misigisartagaat isummertarnerilu assigiinngitsut maluginiagassaapput ataqqineqarlutillu.
- Akuersarneq ilassiortumillu utertitsisarneq (feed-back) pingaartinneqarput.
- Misigissutsit oqallisinissaat inerteqqutaanngilaq, aamma misigissutsit kissaatiginartut kissaatiginanngitsullu, pisuni assigiinngitsuni saqqummersinnaasut, oqallisinissaat periarfissaqartinneqassaaq.
- Iliuusissatut periarfissaasinnaasut sakkussallu assigiinngitsut ulluinnarni atorneqarsinnaasut qitiutinneqarput.
- Pisut angajoqqaat assigiinngitsunik misigisinnaavaat. Taamatut assigiinngitsunik misigisaqartarneq, ilinniartitsinermit ilaatinneqassaaq. Ilinniartitsinermilu misissorneqarsinnaavoq, angajoqqaat iliuuserisatik pillugit meeraq qanoq misigisaqartarsorineraat.

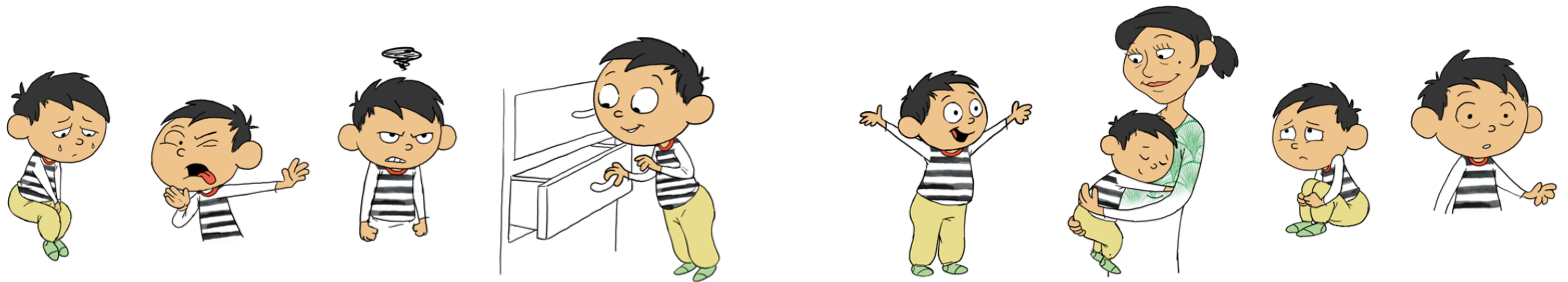
Tunngaviit taakku pingaartuupput MANU kissaatigisat naapertorlugit sunniuteqassapat.

Undervisningsprincipper

Når du skal undervise i MANU, er det vigtigt, at du tænker over følgende undervisningsprincipper:

- Der er fokus på, at det er sjovt, udviklende og en glæde at have børn. Også selv om det til tider kan være hårdt arbejde.
- Der skal tages hensyn til, at mænd og kvinder har forskelligt udgangspunkt og fokus. Forældrene er to selvstændige personer, hvis forskellige oplevelser og synspunkter skal ses og respekteres.
- Der lægges vægt på anerkendelse og positiv feedback.
- Følelser er legitime at tale om, og der skal være mulighed for at tale om både ønskede og uønskede følelser, der kan dukke op i forskellige situationer.
- Der er fokus på forskellige handlemuligheder og redskaber, som kan anvendes i hverdagen.
- Forældrene kan opleve tingene forskelligt. De forskellige måder at opleve tingene på skal inddrages i undervisningen. Og i undervisningen kan det undersøges hvordan de tror barnet oplever det de gør.

Disse principper er særlig vigtige for at opnå de ønskede effekter af undervisningsforløbet i MANU.

MANU-mi ilinniartitsinerup aamma angerlarsimafimmi ilitseruinerup/ angerlarsimafimmut pulaarnerup assigiingissutaat

MANU-mi ilinniartitsineq aamma juumuup/juumuutut suliaqartup ataasiakkaaraluni oqaloqateqarluni siunnersuisarneri imaluunniit meeqqerisup angerlarsimafimmut pulaarneri imminnut tapertariipput.

Neqeroorutit taakku assigiingitsunik sunniuteqarlutillu siunertaqarput. Tamanna ilinniartitsisutut eqqumaffigissallugu pingaartuuvoq. Ataaniipput assigiingissutaannut assersuutaaluit. Aamma assigiingissutsit pineqartut qanoq ilinniartitsineri atorluarsinnaanerlugit isumassarsiorfigisnaavatit.

Paasinarsinikuuvoq ilinniartitsisutut nalinginnaasumik suleriaatsimit MANU-mi ilinniartitsinerup allaanerunerata eqqumaffiginissaa pingaarluinnartuuvoq.

Assigiingissutsinut assersuutit:

Angajoqqaanik pikkorissaaneq aamma juumup siunnersuineru/meeqqerisup angerlarsimafimmut pulaarnera

Sammasaq	MANU-mi ilinniartitsineq	Juumooq/meeqqerisoq
Naartunermi imigassartorneq hashitornerlu	Imigassap hashillu timimut akuliuttarneri meeqqamullu ingerlaqqittarneri oqaluttuarissavatit, aamma imigassap hashillu meeraq sulii inunngungitsiq qanoq ajoqusersinnaaneraa oqaluttuaralugu. Immaqa filmiliaaqqamik takutitsivutit, apeqqutit akisarlugit aamma angajoqqaat hash imigassarlu pillugit pissuseqarfiginninnermik oqalliseqatigalugit. Erseqqissassavat unitsitsinissaa kingusinnaanngisaannarmat, akeqanngitsumillu katsorsartinnissamat periarfissat oqaluttuaralugit.	Angajoqqaat inooriaasiat pillugu oqaloqatigissavatit aamma tamarmik immikkut hashimik imigassamillu atuinerat apersuutigalugu. Angajoqqaat arlaat illoqataalluunniit imigassamik hashimilluunniit atornerluisuuppat, katsorsartinnissaanik imaluunniit Siusissukkut Suliniuteqarnermut peqataanissaanik kaammattussavat.
Naartunerup nalaani aappariittut inuuneq	Aappariuunermiit angajoqqaanngorneq naatsumik oqaluttuarissavat. Angajoqqaat Angajoqqaanut atuakkami sungiusaatit suliarissavaat, siullermik imminnut tusarnaarlutik tulluullugulu anaananngorneq ataatanngornerlu qanoq misiginerlugu assigiingiffitillu pillugit oqaloqatigiillutik. Aamma assersuutigalugu oqallisigisnaavaat qimaqqanissartik qanoq pissuseqarfigissanerlugu il.il.	Aappariittut inuuneq tamarmillu immikkut qanoq innerat pillugit angajoqqaat oqaloqatigivatit. Tamarmik immikkut marluullutilluunniit ajornartorsiutaat nukissaqarfiiu isiginiarneqarput – taamatullu qanoq iliuuseqarsinnaanerat. Pisariaqarfatiqut isumaginninnermi sullissisumut, Siusinaartumik Suliniuteqarnermut najukkamiluunniit neqeroorutinut allanut innersuussisnaavutit.
Meeqqap inerikkiartornera	Angajoqqaanut atuagaq aallaavigalugu meeqqat inerikkiartortarnerat naatsumik oqaluttuarissavat. Angajoqqaat misilittakkatik oqallisigaat. Assersuutigalugu oqallisigisnaavaat arnat angutillu meeqqamut pissuseqartarnerat assigiingissuteqarnerisooq. Aamma misilissavaat angajoqqaat tapersersooqatigiinnerat angajoqqaanillu allanit ataatsimooqatigisanit ilinniagaqarsinnaaneq qanoq-ittuunersut.	Meeqqat ataasiakkaat qanoq ingerlanerat apersuutigivat, meearlu misissorlugu. Immaqa angajoqqaat namminneq meeqqamik inerikkiartorneranik qanoq tapersisinnaanerannik ersarissumik isummersuullutillu siunnersuivutit. Ilaqutariit iliuuseqarnissamat periarfissaannut meeqqallu pisariaqartitaanut naapertuuttunik, angajoqqaat ataasiakkaarlugit siunnersorlugillu ilitserornissaat qitiuvoq.

Forskellen på MANU-undervisning og konsultation/hjemmebesøg

MANU-undervisningen og de individuelle konsultationer med jordemoderen/jordemoderfaglig nøgleperson eller sundhedsplejerskernes hjemmebesøg går hånd i hånd.

De to typer tilbud har forskellige virkningsmekanismer og formål. Det er vigtigt at være bevidst om, når du underviser. Her er nogle få eksempler, som viser forskellene. Og du får inspiration til, hvordan du i planlægningsfasen kan arbejde med at udnytte forskellighederne.

Det har vist sig afgørende, at du som underviser i MANU er bevidst om, hvordan rollen som underviser er forskellig fra den måde, du ellers arbejder på.

Eksempler på forskelligheder:

Forældrekursus og Jordemoder konsultation/sundhedsplejerskebesøg

Tema	MANU-undervisning	Jordemoder konsultation/ Sundhedsplejerskebesøg
Alkohol og hash i graviditeten	Du fortæller om, hvordan alkohol og hash optages i kroppen og videregives til barnet, samt hvor- dan alkohol og hash kan skade det ufødte barn. Måske vælger du at vise en kort film, du svarer på spørgsmål eller drøfter forældrenes holdninger og tanker om hash og alkohol. Du lægger vægt på, at det aldrig er for sent at stoppe og fortæller om muligheden for gratis misbrugsbehandling.	Du taler med forældrene om deres livsstil og spørger ind til deres individuelle forbrug af hash og alkohol. Hvis forældrene eller en i husstanden har et alkohol- eller hashmisbrug, prøver du at motivere ham eller hende til at deltage i misbrugsbehandling og Tidlig indsats.
Parforholdet i graviditeten	Du fortæller kort om at gå fra at være kæreste til at være forældre. Forældrene arbejder med øvelserne i Forældrebogen, hvor de først lytter til hinanden og senere taler sammen om, hvordan det føles at blive mor eller far, og deres for- skelligheder. De kan eksempelvis også aftale med hinanden, hvor- dan de vil håndtere adskillelse m.m.	Du taler med forældrene om parforholdet, og hvordan de hver især har det. Fokus er på den enkeltes og parrets udfordringer og ressourcer – og hvordan de kan handle. Du kan eventuelt henvise til sags- behandler, Tidlig indsats eller andre lokale tilbud.
Barnets udvikling	Du fortæller kort om hvordan børn udvikler sig med udgangspunkt i Forældrebogen. Forældrene drøfter, hvilke erfaringer de har. Fx kommer de til at tale om, hvorvidt der er forskel på kvinders og mænds håndtering af barnet. Og de prøver også hvordan det er, når forældrene supplerer hinanden, og når de lærer af andre forældre i gruppen.	Du spørger ind til, hvordan det enkelte barn trives, og undersøger barnet. Måske giver du forældrene ideer og tips til, hvordan de konkret kan støtte netop deres barns udvikling. Fokus er på individuel råd og vejledning, som passer til familiens handlemuligheder og barnets behov.

Illit ilinniartitsisutut inissisimaneerit, angajoqqaat ataasiakkaarlugit attavigineranni suliamut atatillugu ilisimasanik piginnaasanillu atuinermit allaaneroqaaq. Soorlu juumuutut misissuinerimi angerlarsimafimmullu pulaarnermi.

Ilinniartitsininni aallavigissavatit MANU-mut peqataasut. Juumuutut misissuinerimi/meeqkerisutut pulaarnermi aallaavigissavatit meeqqat ataasiakkaat ilaqutariillu meeqqamik isumassuinerat.

Soorunami pingaartuuvoq ilaqutariinni ilaqutariillu pillugit suliniuteqarnissat, ilimaginngisaraluannik unaminartunik ajornartorsiutinillu saqqummersoqariaasaassappat - immikkut suliarisariaqartunik. Ilisimatusarnerit takutippaat, ilaqutariinnut sanngiinnerusunut sunniuteqarluartartoq, neqeroorutit assigiinngitsut akuleriisinneqaraangata (Bavolek 2009).

Ilinniartitsinikkut sunniinialuni periutsit

MANU-mi ilinniartitsinikkut sunniinialuni periutsit arllallit atornerqarput. Tamatuma kingunerissavaa, angajoqqaat assigiinngitsunik piginnaasaqareersut ilinniartitsinermi pissarsiaqarnissaat. Ilinniartitsinikkut sunniinialuni periutsit tassaapput periutsit kissaatigineqartutut angusaqarnialuni peruserineqartartut. MANU-mik ilinniartitsininni makku atortassavatit:

1. Aaqjissuusaasumik oqaloqatigiinnerit – pingaartit pissuseqarfiginninnerillu assigiinngitsut aallaavigalugit oqallittoqartassaaq, taakkualu angajoqqaanut ersarississapput. Ataatsimoorussamik paasisaqassapput immaqalu nutaanik misileraassallutik.
2. Oqaasiinnakkut saqqummiinerit- ilisimasat saqqummiunneqassapput, ilinniartitsisup saqqummiineri oqaloqatigiinnerilluunniit aqutugalugit. Ilisimasat ersarissut angajoqqaat ataasiakkaarlugit iliuuserisinnaasaannik annertusaasarpur, iliuuserisinnaasaallu ilaqutariinni ataatsimoorunneqassapput.
3. Allatat atorlugit saqqummiinerit – ilisimasat allallugit saqqummiussat, soorlu Angajoqqaanut atuakkamiittut – ataatsimoorussamik aallaaviusarpur, angajoqqaallu ilisimasaannik annertusaataasinnaallutik. Meeqqap nutaamik inooqatiginissaanut aqutissiuussisinnaapput, imaluunniit angajoqqaajunerup pissuseqarfigineranik allanguisinnaallutik.
4. Ilinniartitsineq – IT-mik atuineq, soorlu titartakkanik filmilaaqqat imminut paasinissamut meeqqallu paasinissaanut assigiinngitsunik periarfissiisinnapput.
5. Tigussaasunik takutitsineq – sulisut imaluunniit angajoqqaat namminneq pisuni assigiinngitsuni qanoq iliortoqarsinnaanera timalimmik takutissavaat. Taamaaliornikkut angajoqqaat periarfissinneqassapput, meeqqamik isumaginneriaatsit nutaat misiligarnissaannut.
6. Sungiusaatit suliaakkiissutillu – ataasiakkaarluni, ataatsimoorluni aamma angutit arnallu immikkoortillugit suliasat – ilinniartitsinermi periutsit suliaqartitsiffiusut atorlugit-- angajoqqaat allangoriartornerinik ikorfartuisarpur, siunissamilu ilaqutariittut inuunissap periarfissarisaaannik nutaamik paasinnersitsisarlutik.
7. Attaveqalerneq – suliniutinik angajoqqaat akunnerminni ataatsimooqatigiinnerannik attaveqatigiilernissaannillu siuarsaasunik ikorfartuineq.
8. Meeqqat peqataanerisa pikkorisarnermik ingerlatsineq tassaalersissinnaavaa perorsaanikkut ilikkariartorfik uumassuseqarluartoq, meeqqat peqataanerisa paasisat nutaat ingerlaannaq misiligarneqarnissaat periarfissisinnallugu.

Eqimattat ilikkariartornerlu

MANU-mik ilinniartitsisuuguit, angajoqqaat eqimattakkaartinnissaat periarfissaqartillugu, ilinniartitsisutut

Din rolle som underviser er meget anderledes sammenlignet med, hvordan du bruger din faglighed og kompetencer i de individuelle kontakter. Fx under konsultationer, og når du er på hjemmebesøg.

Når du underviser, er dit udgangspunkt den gruppe, der deltager i MANU. Ved jordemoderkonsultation/ sundhedsplejerskebesøg tager du udgangspunkt i det konkrete barn og familiens omsorg for barnet.

Det er selvfølgelig vigtigt, du tager initiativer i og for familien, hvis der er uventede udfordringer og problemer, som kræver yderligere indsats. Forskningsresultater viser, at det er virkningsfuldt for de sårbare familier, at tilbuddene kombineres (Bavolek 2009).

Pædagogiske virkemidler

MANU konceptet gør brug af en række pædagogiske virkemidler. De skal resultere i, at forældre med forskellige forudsætninger kan få udbytte af undervisningen. Pædagogiske virkemidler er de metoder, du bruger til at opnå den ønskede effekt. I MANU bruger du følgende virkemidler i undervisningen:

1. Organiserede dialoger – der tales ud fra forskellige værdier og holdninger, og de bliver synlige for forældrene. De får en fælles erkendelse og de prøver måske nye ting af.
2. Mundtlig formidling – viden formidles med oplæg eller samtale. Konkret viden øger forældrenes individuelle handlemuligheder, og det de kan gøre, der er fælles i familien.
3. Skriftlig formidling – viden på skrift fx i Forældrebogen, bliver et fælles udgangspunkt, der kan øge forældrenes indsigt. Den kan give baggrund for nye måder at være sammen med barnet på, eller være med til at skabe ændringer i, hvordan forældreskabet håndteres.
4. Undervisning – IT-midler fx animationsfilm som giver muligheder for at tilføje mange facetter til forståelsen af sig selv og af barnet.
5. Praktisk demonstration – fagpersonerne eller forældrene viser rent konkret, hvad man kan gøre i forskellige situationer. Det giver forældrene muligheder for at afprøve nye måder at håndtere barnet på.
6. Øvelser og opgaver – individuelle, fælles og kønsopdelte – med brug af aktiverende undervisningsmetoder – understøtter forældrenes ændringsproces og giver ny indsigt i de fremtidige muligheder for familielivet.
7. Netværksdannelse – understøtter initiativer, som fremmer samvær og netværksdannelse forældrene imellem.
8. Børnenes tilstedeværelse kan være med til at gøre forløbet til et levende pædagogisk læringsrum, hvor børnenes medvirken giver muligheder for, at nye ting kan afprøves på stedet.

isumagissavat eqimattat suleqatigiinnissaat. Suleqatigiikkaarisitsineq unamminartoqarsinnaavoq. Ajornanngippat pitsaanerpaassaaq angajoqqaat ataatsimooqatigiittuarsinnaappata.

Ataaniittut tassaapput suleqatigiiaani suleqatigiilluarnissamik siuarsaataasinnaasut:

- Pingaartuuvoq suliaritinniakkavit siunertaat pillugu oqaluttuarnissat. Taamaaliornikkut peqataasut ataasiakkaat susoqalerneranik paasinninnerat annertusarneqartarpoq.
- Maluginiartariaqarpat peqataasut tamarmik oqaaseqartarnersut – arlaat oqaaseqarpaallanngippat pinngitsaalisasutut misigitinnikkaluarlugu apersullattaarsinnaavat.
- Isummorsornerit misigisallu assigiinngiffii pillugit apersoneq pitsaasuvoq. Tamatumuuna assigiinngitsuunitta akuersaarnera tapersorsoneqartarpoq. Ilaanni assigiinngiffigut eqqarsaatigeqqaanngivillugu ujartorpallaalersortarpagut.
- Erseqqissarsinnaavat isummorsornerit assigiinngitsorpassuusinnaasut, aammalu assigiinngitsunik isumaqartarneq ajunngivissuusoq – naapertuuffimmini. Isumaqatigiittariaqanngilagut.
- Naapertuuffiatigut naatsumik eqikkaasarsinnaavutit. Tamatuma eqqaamannissinnaaneq paasinninnerlu annertusartarpat.
- Peqataasut akornanni inoqarpat naalagaaniarpallaartumik, ajunngivippoq uparuassagukku. Inussiarnersumik aalajangersimasumilli.
- Pingaartuuvoq peqataasut ataasiakkaat saqqummiussaasa akuersaarnissaat, tassuunakkullu ataatsimoorussamik saqqummiunneqartut.
- Angajoqqaat assigiinngitsunik pissusilersuutigisinnaasat maluginiarsinnaagukkit pitsaassaaq. Taakkunungaannaq unittoornissaat pinngitsoortinniarsinnaavat.

Tatigeqatigiinneq nipangiussisussaataitaanerlu

Pingaartuuvoq illit ilinniartitsisutut erseqqissaanissat, tamassi - tassalu illit ilinniartitsisutut peqataasullu – nipangiussisussaataitaagassi. Misigissutsit eqqarsaatillu oqaatiginissaat annermik ajornakusoorsinnaavoq, allanut anngutassaannigitsut oqaluttuarineqarnissaat ernummatigineqarpat. Aamma imaassinnaavoq angajoqqaat ilaat inuttut ilisarismagittit. Taamaammat ilinniartitsineq, tatigeqatigiinnerlu ilinniartitsinermiittusaaq erseqqissunik sinaakkuteqartariaqarpat.

Sammasani artornartuni tapersiineq kaammattuinerlu

Ilinniartitsinermit angajoqqaat ernumatinnissaat siunertaanngilaq. Tamanna aamma sammisanut illit immaq

Pivusoq

Ilisimasariaqarpat nalunaartussaataitaaneq nipangiussisussaataitaanermiit tamatigut pingaarnerulluni sallitineqartarmat. Meeqqap peqqissusia toqqissisimaneluunniit ernumagilissagukkit, sulisutut kommunip kalerrinnissaa pisussaaffigivat.

sakkortuumik isummorsorfigisannut tunngavoq. Assersuutigalugu tassaasinnaapput hashimik imigassamillu atuinertit. Misissuinerit takutippaat assersuutigalugu arnaq naartusoq atornertuinermillu ajornartorsitilik ikiornaraanni, ikorfartuineq tatiginninnerlu tassaasut sakkussat pingaarnerpaat. Annilaangasaarinerit angorusutatit ungasilliarfortiinnarsinnaavaat. MANU-mi annilaangasaarinerit oqaqqissaariniarnerinnartut misigineqarsinnaapput, ilinniartitsinerimullu akerliuneq pilersinnarsinnaallugu. Tamatumalu angajoqqaat peqataanissamut kajumissuseerutsinnaavai.

Pitsaasuussaqaq angajoqqaat namminneq peroriartornertik, suullu ullumikkut atugarisaminni artornarsinnaanerit pillugu eqqartuinissamut periarfissinneqarpat. Tamatuma nutaamik paasinninneq nassatarisinnaavaa, kinguaariillu tulliiisa pitsaasumik inuuneqalernissannut periarfissat annertusaaqataaffigisinnaallugit. Inuuneq angajoqqaat inuunerisimasaannit pitsaanerusoq.

Grupper og læring

Når du underviser i MANU, hvor det er muligt at samle forældrene i grupper, skal du som underviser få forældrene til at fungere som gruppe. At arbejde med gruppedynamikken kan være udfordrende. Hvis det er muligt, er det bedst, at den samme forældregruppe følges ad.

Det følgende er nogle tips, som hjælper dig med at skabe en god stemning i gruppen:

- Det er vigtigt, at du fortæller om formålet med de aktiviteter, I skal i gang med. Det fremmer den enkeltes forståelse af, hvad det er, der skal foregå.
- Du skal være opmærksom på, at alle kommer til orde – Spørg eventuelt ind til dem, som ikke siger så meget – uden at presse den enkelte.
- Det er godt at spørge ind til forskelle i synspunkter og oplevelser. Det understøtter, at det er helt i orden, at vi er forskellige. Alt for ofte søger vi næsten pr. automatik efter ligheder.
- Du kan understrege, at der kan være mange forskellige synspunkter, og at det er fint med mange meninger – vi skal ikke blive enige.
- Du kan komme med korte opsummeringer, når det er relevant. Det fremmer hukommelsen og forståelsen.
- Er der personer på holdet, som er meget dominerende, er det fint, du stopper dem. Venligt men bestemt.
- Det er vigtigt, du anerkender hvert enkelt gruppemedlems bidrag og anerkender det fælles bidrag, som det bliver til.
- Det er godt, hvis du er opmærksom på de forskellige roller, som forældrene kan indtage. Du kan forsøge at forhindre, de bliver fastlåste i dem.
- Kan du skabe en støttende grundholdning i gruppen, fremmer det gruppens dynamik. Du kan understøtte dette ved at kommunikere anerkendende og accepterende.
- Du fremmer gruppens liv ved at indtage en ledende rolle med en naturlig autoritet.

Det fortrolige rum – om fortrolighed og tavshedspligt

Det er vigtigt, at du som underviser understreger, at alle, både undervisere og deltagere, har tavshedspligt. At sætte ord på følelser og tanker kan være svært, særligt hvis man er bekymret for at nogen fortæller følsomme ting videre til andre. Der kan også opstå situationer, hvor du også kender en eller flere af forældrene privat. Derfor skal der være klare rammer omkring undervisningen og den fortrolighed, den skal være omgærdet med.

Fakta

Du skal være opmærksom på at underretningspligten altid går forud for tavshedspligten. Hvis du bliver alvorligt bekymret for et barns sundhed og trivsel, så har du som fagperson pligt til at underrette kommunen.

At støtte og motivere ved svære emner

I undervisningen er der ikke fokus på at afskrække forældrene. Det gælder særligt med hensyn til de emner, du måske kan have stærke meninger i forhold til. Det kan fx være brugen af hash og alkohol. Undersøgelser viser, at ønsker man eksempelvis at hjælpe en kvinde med et misbrugsproblem, så er støtte og tillid nogle af de vigtigste redskaber. Skræmmebilleder kan skabe afstand til dem, du gerne vil nå. I forbindelse med MANU kommer skræmmebilleder let til at virke moraliserende, og det kan også skabe modstand mod undervisningen. Og det gør forældrene mindre motiverede til at være med.

Det er godt, hvis forældrene får mulighed for at tale om deres egen opvækst, og hvad der kan være svært i den situation, de står i i dag. Det kan give ny indsigt og motivere til at gøre noget, der kan være med til at øge chancerne for, at den næste generation kan få et godt liv. Et liv der er bedre end det liv, deres forældre har haft.

5. Ileqqorissaarneq

MANU-mik ilinniartitsininni qularnanngilaq ilinniartitsinerpit qanorpiaq ingerlannissaa pillugu eqqarsarluartariaqalersinnaasutit. Tamatumani pineqarput, suut eqqortuunerinik erseqqissumik malittarisassaqaanngitsunik nalaataqartarnerit.

Soorlu ajornartoorfiit assigiinngitsut nalaassinnaavatit:

- Ilaqutariiluit MANU-mik ilinniartippatit. Ilaqutariit ilaat ilisarissimalluareerpatit. Ilaqutariit pillugit nalunngisatit ilinniartitsinermi atorsinnaavigit? Imaluunniit pinngitsuusaaginassavit?
- MANU-p ingerlannerani ilaqutariit ilaat pillugit paasisaqarputit, suleqatit – ilaqutariinnik aamma sullissisuusut – ilisimasariaqaraluagaannik. Kisiannili taakku allamut atatillugu ilaqutariinnik sullissipput. Ilaqutariit akuersiteqqaarnagit suleqatitit paasisannik oqaluttuussinnaavigit?
- Anaanaasoq siornatigut naapinnikuuat, oqaluttuuppaatillu, aningaasaqarnini aaqqinniariapat avinniarluni. Ilaqutariit tamarmiusut sapaatip-akunnialunngui qaangiuttut naapippatit, MANU-mik pikkorissarnermi, illit ilinniartitsisuuffigisanni. Pikkorissarnermi suliasanut sungiusaatinullu naleqqiullugu ilisimalernikuusatit qanoq pissuseqarfigissavigit? Soorlu suliasanut ilaqutariit siunissami qanoq iliornissaminnik isummersorfissaannut tunngatillu?
- Ilaqutariit ilisarissimalluarpatit, ilaannilu nammeneq inuttut naapittarlugit. Suliamut tunngatillugu nalileereernerpit kingorna pisortanut nalunaarutigisariaqalerpatit. Utaqqilaarallarpuit, kisiannili nalunagu nalunaaruteqarnissat pissusaaffigalugu, naak ilaqutariit inuttut naapittaraluarlugit.
- MANU-mik ilinniartitsivutit, takusinnaavallu ilaqutariit erseqqissumik siunnersortariaqartut, ilinniartitsinerulli avataaniittunik – innersuussinnaasannillu peqanngilaq. Qanoq iliussavit?
 - Pitsaassaaq suleqatinnik pikkorissumik imaluunniit ilinniartitsinuk allanik qanoq iliorisarnaanerit pillugu oqaloqateqarsinnaaguit. Pikkorissarnerit iluatsinnissaannut pingaaruteqarlunnarpoq, pikkorissarnissamik neqeroorutip oqartussaasutut sulinermit – angajoqqaat ilaasa ulluinnarni naapissimasinnaasaannut – taputartuunneqannginnissaa. Aallaqqaataaniilli erseqqissarluarneqassaaq, angajoqqaat pikkorissarnerat tassaasoq ilinniarnissamik ineriartornissamullu periarfissaq. Uani angajoqqaat pitsanngortitassamittut kissaatigisatit sungiusarsinnaavaat, angajoqqaatullu iliuseqarnissamat periarfissarpasuatit oqallisigalugit.

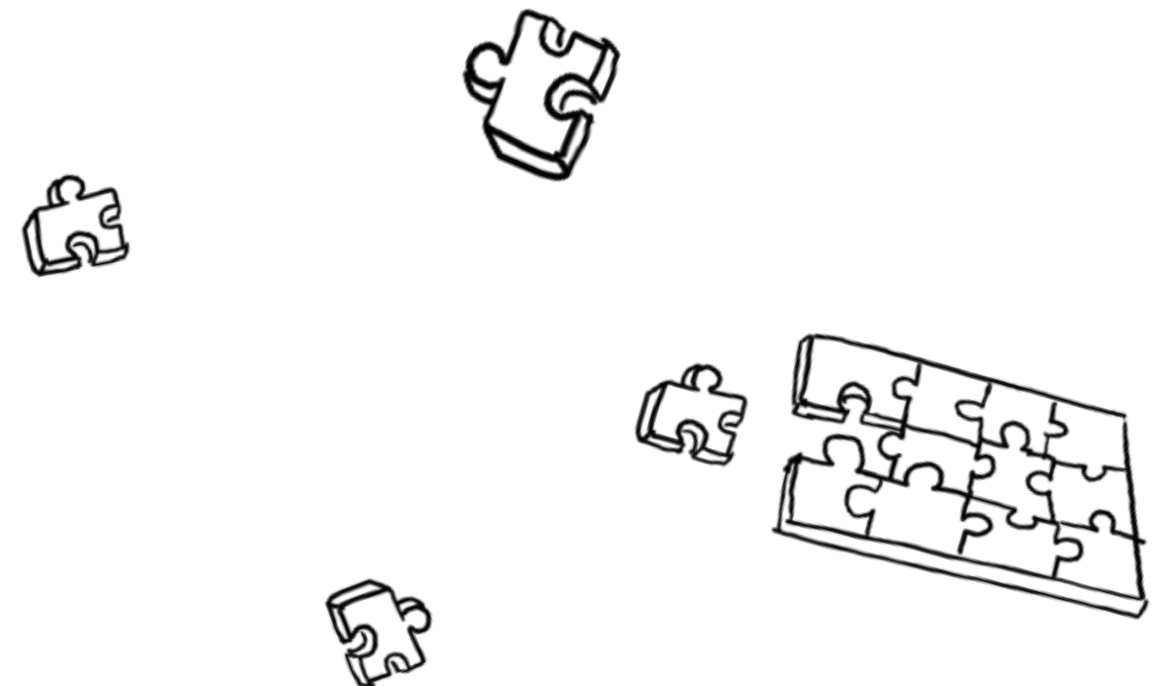
5. Etik

Når du underviser i MANU kommer du sikkert ud i situationer, hvor du må overveje, hvordan du vil gribe undervisningen an. Det er situationer, hvor der ikke er en klar rettesnor for, hvad der er det rigtige at gøre.

Du kan fx komme ud for forskellige dilemmaer:

- Du underviser nogle familier i MANU. Du kender den ene af familierne rigtig godt i forvejen. Kan du tillade dig, at bruge det du ved om familien på kurset? Eller skal du lade som ingenting?
- Du får kendskab til en familie på et MANU-kursus og får noget at vide, der kan være vigtigt for andre af dine kollegaer, som også arbejder med familien. Men det er i en anden sammenhæng. Kan du tillade dig at fortælle kollegerne, det du ved, uden at få familiens tilladelse?
- Du har mødt moderen før, hvor hun har fortalt, at hun vil skilles, så snart økonomien tillader det. Du møder hele familien nogle uger senere på et MANU-kursus, hvor du underviser. Hvordan forholder du dig til den viden du har i forhold til opgaver og øvelser på kurset. Fx en opgave hvor de skal tale om, hvad de vil gøre i fremtiden?
- Du kender en familie meget godt, og du møder dem ind imellem i private sammenhænge. Og du er ud fra en faglig vurdering nødt til at foretage en underretning. Du tøver, men ved godt at det er din pligt at underrette, selv om du møder familien privat.
- Du underviser i MANU, og du kan se, at familien har brug for nogle helt konkrete råd som ligger uden for undervisningen – og der er ikke nogen, du kan henvise til. Hvad gør du?

Det er godt at tale med en dygtig kollega eller en gruppe af undervisere om, hvad du kan og bør gøre. Det er afgørende for kursernes succes, at der ikke sker en sammenblanding af kursustilbuddet med den myndighedsudøvelse, som nogle af forældrene måske har mødt i deres hverdag. Det skal være helt klart, og gøres klart fra begyndelsen, at forældrekurset er et lærings- og udviklingsrum. Her kan forældrene øve sig i det, som de gerne vil blive bedre til, og drøfte de mange handlemuligheder, de har som forældre.

6. Innersuussutit | Referencer

Alpar A., Botting C., Calvignoni D., Courtney M., Fuzik J., Harkany T., Herdegen T., Hurd Y., Keimpema E., Morris C., Reinecke, Shirran S., Tortoriello G. (2014). Miswiring the brain. The EMBO Journal.

Andersen C., Samberg V. (2011). *Kundskabsoversigt*. Sundhedsplejersken.dk og Udviklingsforum.

Apeland A., Duckert M. (2011). *Veiledningsprinsipper i evidensbaserede metoder*. Atferdssenteret. Nasjonal fagkonferanse 26. oktober.

Bach A. (2010). *Mønsterbrydning i et ICDP-perspektiv. I Mønsterbrud i opbrud*. Dafolo Forlag.

Baviskar S., Christensen E. og Kristensen L. (2011). *Børn i Grønland – en kortlægning af 0-14-årige børns og familiers trivsel*. SFI - Det nationale forskningsinstitut for velfærd.

Bavolek S.J. (2005). *Research Round-up: Parenting*. <http://nuturrevalidation.com>.

Berk L. (2013). *Child development*. 9th ed., International ed. With My Developmentlab.

Bjerregaard P., Dahl-Petersen I., Jørgensen M., Larsen C., Nielsen N. (2016). *Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2014: Levevilkår, Livsstil og Helbred*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Bremberg B. (red.) (2006). *New tools for parents. Proposal for new form of parent support*. Swedish national Institut of Public Health.

Bystrova K., Ivanova V., Edhborg M., Matthiesen AS., Ransjö-Arvidson AB., Vorontsov I., Mukhamedrakhimov R., Uvnäs-Moberg K., Widström AM. (2009). *Early contact versus separation: effects on mother-infant interaction one year later*. Birth.

Capacent (2009). *Klar til barn forberedende forældrekurser – Afsluttende evalueringsrapport*. Capacent.

Christensen E., aamma Hansen H. (2011). *Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu isumaginnikkut suliniutit. 2011-mi suliniutinik misissuineq*. SFI – Det nationale forskningsinstitut for velfærd.

Christensen E., Hansen H. (2011). *Den sociale indsats for børn og unge i Grønland. Kortlægning af aktiviteterne 2011*. SFI – Det nationale forskningsinstitut for velfærd.

Condon J. (1985). *The parental-foetal relationship: A comparison of male and female*. Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynecology.

Dahler-Larsen P. (2003). *Selvevalueringens hvide sejl*. Syddansk Universitetsforlag.

Daniel S. (2013). *PP fra Psykiatridage på Herlev Hospital 7. oktober*. Institut for Psykologi, Københavns Universitet.

Diderichsen A. (2007). *Den psykologiske arv – et tilknytningsteoretisk empirisk forskningsprojekt af førstegangsgravide kvinder*. DPU's Forlag.

Fredens K., Johnsen T., Thybo P. (2012). *Sundhedsfremme i hverdagen – få mennesker du møder til at vokse*. Munksgaard.

Guldager E., Tholstrup A. (2004). *Perorsaaneq asanninneq mininnagu - meeraaqat alliarturnerannut peroriarturnerannullu aporaaffiusinnaasunut tunngasoq*. Komiteen for sundhedsoplysning.

Guldager E., Tholstrup A. (2004). *Opdragelse med hjertet – om udvikling og konflikter med små børn*. Komiteen for sundhedsoplysning.

Guldager E., Andersen J., Samberg V. (2013). *Hvad ved vi om forældrekurser, »der virker«*. Sundhedsplejersken, nr. 6, Fagligt Selskab for Sundhedsplejersker.

Grønlands statistik (2016a). *Antal levendefødte efter bosted, moders fødested, moders alder, køn og fødselsmåned 1973-2015* (Fødselstabel over 5-årig periode fordelt på moderens bosted i perioden 2011-2015). Lokaliseret på <http://www.stat.gl>.

Grønlands statistik (2016b). Lokaliseret på <http://www.stat.gl>.

Grønlands statistik (2013). *Befolkningsfremskrivning 2013-2040*. Befolkning 16. maj/rev 1.

Hackman R.J. (2011). *Collaborative intelligence: using teams to solve hard problems*. Berrett-Koehler.

Hagelquist JØ., Skov MK. (2014). *Mentalisering i pædagogik og terapi*. Hans Reitzels Forlag.

Hagelquist JØ. (2015). *Mentaliseringsguiden*. Hans Reitzels Forlag.

Hansen RV., Oppenhagen O. (1995). *Det man er lige ved at kunne: om forudsætninger, potentialer og udvikling*. Danmarks Pædagogiske Institut.

Hart S. (2016). *Neuroaffektiv udviklingspsykologi 1. Markro – og mikroregulering*. Hans Reitzels forlag.

Hart S. (2016). *Neuroaffektiv udviklingspsykologi 2. Fra tilknytning til mentalisering*. Hans Reitzels forlag.

Hart S. (2016). *Neuroaffektiv udviklingspsykologi 3. De neuroaffektive kompasser*. Hans Reitzels forlag.

Illeris K. (2006). *Læring*. Roskilde Universitets Forlag.

Inuueritta II (2012). *2013-imiit 2019-imut innuttaasut peqqissuunissaannut Naalakkersuisut periusissat anguniagaallu*. Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik.

Inuueritta II (2012). *Naalakkersuisuts strategier for folkesundheden 2013 – 2019*. Departementet for Sundhed.

Jacobsen RH., Kovsted J. (2012). *Samfundsøkonomisk potentiale ved indførelse af Leksand-modellen i Danmark*. CEBR (Centre For Economic and Business Research Copenhagen Business School).

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik (2016a). *Inuullutik inunngortut, najugaqarfik, anaanaq inunngorfia, anaanaq ukiui, suiaassusia qaammallu erniffia naapertorlugit, 1973-2015* (Ukiut 5 ingerlanerini inunngortartut tabeliilarinerat, 2011-2015). Uani nassaarineqartoq: <http://www.stat.gl>.

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik (2016b). Uani nassaarineqarpoq: <http://www.stat.gl>.

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik (2013). *2013-imiit 2040-mut innuttaasut amerlassusissaat*. Innuttaasut 16. maj/rev 1.

Killén K. (2010). *Barndommen varer i generationer*. Hans Reitzels Forlag.

Killén K. (2010). *Omsorgssvigt I, Det teoretiske grundlag*. Hans Reitzels Forlag.

Killén K. (2012). *Omsorgssvigt II, Praksis og ansvar*. Hans Reitzels Forlag.

Kjøbli, Bjørknes, Askeland (2012). *Adherence to Brief Parent Training as a predictor of Parent and Child Outcomes in Real-World Settings*. Journal of Children's Services.

Lancaster S. (2002). *Factors influencing maternal attachment to the fetus*. Paper præsenteret på WAIMH World Conference, Amsterdam.

Krag Müller G. (2003). *Ka' selv – vil selv - Men du må godt hjælpe mig!* Aschehoug.

Landslægeembedet. <http://nun.gl>.

Marklund K., Simic H. (2012). *Nordens barn. Tidiga insatser för barn och familjer*. Nordens Vålfärdscenter.

MIO – Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit sullissivik. <http://mio.gl/>.

MIO – Børnerettighedsinstitutionen. <http://mio.gl/>.

Niclasen B. (2015). *Trivsel og sundhed blandt folkeskoleelever i Grønland – resultater fra skolebørnsundersøgelsen HBSC Greenland i 2014*. SIF's Grønlandsskrifter nr. 27. Statens Institut for Folkesundhed, København.

Nunatsinni Nakorsaaneqarfik. www.nun.gl.

Næss S. m.fl. (1979). *Livskvalitet*. Oslo. Institut for Sosialforskning.

Oldrup HH., Vitus K. (2011). *Indsatser overfor 0-3-årige udsatte og deres forældre – en systematisk forskningsoversigt*. SFI – det Nationale Forskningscenter for Velfærd. København.

PAARISA. <http://peqqik.gl/aamma> <http://old.paarisa.gl/>.

PAARISA (2012). *Siunnersuutit peqqinnartut: Meeraaqat 0-3 ukiullit aamma naartusut milutsitsisullu nerisassaa*. <http://old.paarisa.gl/>.

PAARISA (2012). *Sunde råd. Mad til små børn 0-3 år samt gravide og ammende*. NUUK. Udarbejdet af PAARISA i samarbejde med Ernæringsrådet.

Pedersen C., Bjerregaard P. (2012). *Inuusuttuuneq nalorninartulik – Kalaallit Nunaanni inuusuttut akornanni atugarissaarneq pillugu meeqqat atuarfianni atuartut angajullit akornanni 2011-mi misissuisitsineq*. SIT-ip Kalaallit Nunaat pillugu allakkiaani nr. 24. Statens Institut for Folkesundhed.

Pedersen C., Bjerregaard P. (2012). *Det svære ungdomsliv - Unges Trivsel i Grønland 2011 – en undersøgelse blandt de ældste folkeskoleelever*. SIF's Grønlandstidskrifter nr. 24. Statens Institut for Folkesundhed.

Peqqik: Peqqissutit nittartakkami. <http://peqqik.gl>.

Peqqik: Din sundhed på nettet. <http://peqqik.gl/>.

Piquero AR., Farrington DP, Welch BC, Tremblay R, Jennings WG. (2008). *Effects of Early Family/Parent Training Programs on Antisocial Behavior & Delinquency*, The Campbell Collaboration.

Poulsen A. (2008). *Børns udvikling*. Gyldendal.

Rambøll Management Consulting (2010). *Evaluering af »De utrolige år« – delrapport 2 – Effekten af programmet*.

Rambøll Management Consulting (2013). *Børns trivsel i familier med overvægt eller andre sundhedsrisici*. Tværgående afrapportering (midtvejsrapport). April.

Rambøll Management Consulting (2015). *Børns trivsel i familier med overvægt og andre sundhedsrisici*. Tværgående evaluering.

Rambøll Management Consulting (2017). *Resultatopfølgning af forældreprogrammet: En god start – sammen*. Sundhedsstyrelsen.

Sarkardi A., Kristiansson R., Oberklaid F., Bremberg S. (2008). *Fathers' involvement and children's developmental outcomes: a systematic review of longitudinal studies*. Acta paediatrica 97.

- Servicestyrelsen (nu Socialstyrelsen) (2005). *Klar til barn*. Materiale målrettet forældre og materiale målrettet instruktører. Servicestyrelsen.
- Servicestyrelsen (nu Socialstyrelsen) (2011). *Klar til barn*. Materiale målrettet forældre og målrettet instruktører. Servicestyrelsen.
- Sherr L. (og ICDP-research team fra Oslo og London) (2011). *Evaluation of the Parental guidance programme based on the International Child Development Programme: Report to the Ministry of Children, Equality and social inclusion*. University College London.
- Simovska V. Jensen JM. (2012). *Sundhedspædagogik i sundhedsfremme*. Gads Forlag.
- Stern D. (1997). *Moderskabskonstellationen – et helhedssyn på forældre med små børn*. Hans Reitzels Forlag. København.
- Stern D. m.fl. (1999). *En mor bliver til*. Hans Reitzels Forlag. København.
- Stevnhøj AL. (2014). *Må vi lege doktor? Håndbog i børns seksualitet fra 0 til 12 år*. FADL's Forlag.
- Sundhedsstyrelsen (2010). *En god start – sammen*. Materiale målrettet forældre og målrettet undervisere. Sundhedsstyrelsen.
- Sundhedsstyrelsen (2014). *Erfaringer fra Satspuljen om børn trivsel 2010 – 2013. Hvad lærte vi?* Forældre, projektledere og instruktører fortæller.
- Thomsen JP. (red.) (2016). *Unge i Danmark – 18 år og på vej ud i voksenlivet*. Årgang 95. Forløbsundersøgelsen af børn født i 1995. SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd.
- Wenger E. (1999). *Communities of practice. Learning, meaning and identity*. Cambridge.

Ilinniartitsinissamut ilitsersuut
Immikkoortut aappaat- ima iliorit

Underviservejledning
Anden del - sådan gør du

1. Ilinniartitsinissaq qanoq piareersassavara?

Ilinniartitsineq ataaseq 2 ½ tiimiusarpoq, minutsini 20-ni unikaallanneq ilanngullugu. Ilinnut angajoqqaanullu naapertuunnerpaaq unikaallaffigittissavat. Angajoqqaat amerlappata marluulluni ilinniartitsineq iluaqutaassaaq.

Ilinniartitsinissatit tamaasa isumassarsiatsialaavoq Angajoqqaanut atuagaq atuariarlugu paasisassarsiorfigeriarluguluunniit Ilinniartitsinissamut ilitersuutip immikkoortuata aappaata atuarnissaa.

Assersuutigalugu ilinniartitsinissaq piareersarniarukku imaaliorsinnaavutit:

1. Angajoqqaanut atuakkami immikkoortoq, ilinniartitsinissaannut naapertuuttoq atuarlugu.
2. Ilinniartitsinissamut ilitersuutip immikkoortua ilinniartitsinissaannut naapertuuttoq atuarlugu.
3. Ilinniartitseqateqaruit pingaartuuvoq ataatsimoorlusi pilersarusiornissarsi. Assersuutigalugu isumaqatigiissutigisinnavaarsi kina qanoq oqartassanersoq, kiallu suliasat ataasiakkaat isumagissanerai, kina tikilluaqqusissanersoq kinalu naggasiissanersoq. Pisariaqarpat Skype-kut oqaloqatigiissinnaavusi. Ilinniartitsisutut kisimiikkuit, isumassarsiatsialaassaaq angajoqqaanut atortussiat ilinniartitsinermullu ilitersuutip sukumiisumik atuarnissaat, ilinniartitsinerullu qanoq ingerlannissaata eqqarsaatigilluarnissaa.
4. Pingaartuuvoq sinaakkutigisassat ajunnginnerisa qularnaarnissaat. Ilinniartitsinermi atortunik atuissaguit pisariaqartilgassavit piareeqqanerisa qularnaarnissaat pingaartuuvoq (soorlu pappialat nipitittakkat (post-it), filmiaqqanik takutitsissutissaq, smartboard, flip-over il.il.)
5. Qularnanngilaq aamma tamulugassaqarnissaa najoqqagassaqarnissaa piareersartariaqarit, peqataasut kaallutillu imerusunnermik toqqissisimajunnaqqunagit.
6. Ini ilinniartitsiffiusassaq nuannersunik pisoqarfiuneranik ersiuteqarsinnaavoq.

2. Tatiginnineq

Pingaartuuvoq nipangiussisussaataaneq tatigeqatigiinnissarlu pillugit siullermeernerimili oqaaseqarnissat.

Assersuutigalugu oqaatigisinnaavat, peqataasut namminneq ilinniakkatik misigisatilluunniit pillugit peqataasunut allanut oqaluttuarnissaat, kisiannili allat qanoq inneri avataaneersunut oqaluttuarissanngikkaat.

Peqataasut oqaluttuarisamik allanut ingerlateqqinneqannginnissaannik tatiginninnerat annertusiartortillugu tatigeqatigiinneq annertusiartussaaq.

Tatigeqatigiinnerup kingunerisarpaa, artornartut oqallisiginissaasa ajornannginnerulernerat. Misilittakkanuttaaq ilaavoq tamatumarpiap pikkorissarneq nuannernerulersiinnartaraa.

3. Ilinniartitserernermi – suliamut tunngasumik eqqarsaatersuutit isumasioqatigiinnerlu

Isumassarsiatsialaavoq, ilinniartitsinerup ingerlasimanera pillugu minutsit 10-15-it atorlugit ilinniartitseqativit oqaloqatiginissaa. Kisimiillutit ilinniartitsiguit immaqa MANU-mik ilinniartitsisartooq alla Skype-kut oqaloqatigisinnaavat.

Kisimiillutit suleqatilluunniit peqatigalugu apeqqutit makku eqqarsaatigisinnaavatit:

- Angajoqqaat tamarmik oqaaseqartitaappat? Anaanasoq aamma ataataasoq?
- Suut immikkut ingerlalluarpat? Illit nammineq qanoq iliornitit ingerlalluortoqarneranut sunniteqataappat?
- Ilinniartitsinerpit ilaa immikkut tapersiiva?
- Suut tullianik ilinniartitsinissannut allanngortissappat? Artornartunik nalaataqarpat? Tullianik taama pisoqaqqissappat qanoq iliussavit? Qanoq iliorsinnaanerit pillugu sumit ikiorserneqarsinnaavit?

1. Hvordan forbereder jeg undervisningen?

En undervisningsgang tager i alt 2½ time inklusiv 20 minutters pause. Pausen lægger du ind der, hvor du synes, det passer forældrene bedst. Er der mange forældre, er det godt, at I er to undervisere.

Hver gang, inden du skal undervise, er det en god ide at læse eller orientere dig først i Forældrebogen og bagefter i Underviservejledningens anden del.

Når du skal forberede dig kan du gøre følgende:

1. Læse afsnittet i Forældrebogen, som passer til den undervisning, du skal i gang med.
2. Læse afsnittet i Underviservejledningen, som passer til den undervisning du skal i gang med.
3. Hvis du har en medunderviser, er det vigtigt, at I planlægger undervisningen sammen. I kan fx aftale, hvem der siger hvad, og hvem der står for de enkelte opgaver, byder velkommen og siger tak for i dag. I kan eventuelt tale sammen over Skype. Er du alene om undervisningen, er det en god ide at læse både forældremateriale og Underviservejledning grundigt og overveje, hvordan du vil gribe undervisningen an.
4. Det er vigtigt, du sikrer dig, at rammerne er i orden. Når du vil bruge undervisningsmidler, skal du tjekke, at du har hvad du har behov for (fx post-it sedler, noget at vise animationsfilm på, smartboard, flipover osv.).
5. Du skal forberede, at der er lidt at spise og drikke, så deltagerne ikke på grund af sult eller tørst befinder sig dårligt under undervisningen.
6. Lokalet, du skal undervise i, må gerne udstråle, at det, der foregår her, er positivt, hyggeligt og godt.

2. Det fortrolige rum

Det er vigtigt, at du fortæller om tavshedspligt og fortrolighed ved første undervisningsgang. Du kan fx fortælle deltagerne, at de gerne må snakke med andre om det, de selv har lært eller oplevet. Men at de ikke må fortælle om, hvordan de andre har det, til udenforstående.

Jo mere deltagerne stoler på, at det de siger, ikke bliver fortalt videre, jo større fortrolighed kan der blive på holdet.

Fortrolighed bevirker, at det bliver lettere at tale om det, der er svært. Og det er også en erfaring, at det faktisk også kan være med til, at undervisningen bliver sjovere.

3. Efter undervisningen – faglig refleksion og sparring

Det er en god ide, at du bruger 10-15 minutter på at tale med din medunderviser om forløbet af undervisningen. Hvis du underviser alene, kan du måske tale med en anden MANU-underviser over Skype.

Du kan, enten alene eller sammen med din kollega, overveje følgende spørgsmål:

- Fik alle forældre taletid? Både mor og far?
- Hvad gik særligt godt? Hvad var det du selv gjorde, som medvirkede til, at det gik godt? Noget i din undervisningsstil, der var særlig understøttende?
- Hvad skal ændres til næste gang, du skal undervise?
- Var der situationer, du synes var svære? Hvad kan du gøre, næste gang en lignende situation opstår? Hvor kan du eventuelt få hjælp til at afklare, hvad du kan gøre?

Nattaqqillisaanngitsumik (kipeqattaanngitsumik) ilinniartitsiguit pitsaassaaq -'uumatinnit pisumik'. Annilaangalissanngilatit, peqataasunit akisinnaanngisannik apeqquteqartoqarpat. Oqassaatit tullianimut misissorumallugu. Tullianik qanoq pisoqarnissaa oqaluttuarigukku, aggeqqinnissamut kajumissusiat annertusassavat, qanoq pisoqarumaarnera pissanganarsalaarlugu oqaluttuarisinnaagukku.

Ilinniartitsisuususi akornassinni arlallit nammineq meeraqarput ernutaqarlutillu. Nammineq inuunnit namminerlu misilittakkannit assersuusiornissaa ussersartorsiorfigisinnaavat, kisianni tamanna ilinniartitsinerup siunertarinngilaa. Ilinnut assersuutigiguit imminut namminerisannillu inuunerit sallinngortittussaavatit. Maluginiagassallu peqataasut isiginneriaasianniit illit misilittakkannut nuussapput. Ilinniartitsininni sallerpaatillugu atussavatit peqataasut namminneq misilittagaat, atuakkami assersuutit, teoretiskimik sulianit ilisimasat (soorlu attavigiineq, misigissutsinik naleqqussaaneq aamma mentalisering pillugit ilisimasat) aamma filmiliaqqanit isummarsarsiat.

Det er godt, at du underviser flydende - lad det 'komme fra hjertet'. Du skal ikke være nervøs. Hvis der er noget, deltagerne spørger om, som du ikke lige kan svare på. Du fortæller, at du vil undersøge det til næste gang. Når du fortæller om, hvad der skal ske næste gang, så forøger du deres lyst til at komme, hvis du kan fortælle lidt spændende om det, der skal ske.

Mange af jer undervisere har selv børn og børnebørn. Det kan være fristende at bruge eksempler fra dit eget liv og egne erfaringer, men det er ikke meningen med undervisningen. Ved at bruge dine egne eksempler, kommer du til at bringe dig selv og dit privatliv i fokus. Og opmærksomheden skifter fra deltagerens perspektiv til dine erfaringer. I undervisningen skal du først og fremmest bruge deltagerens erfaringer, eksemplerne i bogen, viden fra teoretiske arbejder (fx om tilknytning, følelsesregulering og mentalisering) og inspiration fra animationsfilmene.

Silarsuaq nutaaq ammarneqarpoq – meeraq ataatsimik ukiulik

Peqataasut tassaapput angajoqqaat ataatsimik ukiulimmik meerallit

Ilinniartitsinerup matuma siunertaa

Ilinniartitsinerup ingerlassassap uuma siunertaraa, angajoqqaat meeqqamik ataatsimik ukiullip inerikkiartornermini aqqusaartuleruttugai pillugit isummernissaat. Oqaatsit inerikkiartornerat aamma arlariinnik oqaaseqartuuneq pillugu annertunerusunik ilisimasaqalernissamat periarfissaqassapput. Oqaatsit tungaasigut kaammattuilluarnissap meeqqamat qanoq pingaaruteqartiginera maluginiarneqassaaq. Assersuutit tigussaasut atorlugit, angajoqqaat takussavaat, qanoq iliorlutik ulluinnarni ataatsimooqatigiinnerit, pinnguarneq sammisaqarnerillu aqutugalugit meeqqap ingerlalluarnissaa, inerikkiartornera peqqissusialu siuarsarsinnaanerlugit. Aamma angajoqqaat angajoqqaatut ilaqtariittulluunniit inuunermini arlaatigut aqqitassaqsinnaanerup eqqarsaatiginissaanut periarfissinneqassapput.

Piareersarneq ...

- Angajoqqaat atuagaat atuareerpat, annermillu ilinniartitsinissaq siulleq paasiniaaruereerlugu.
- Malimmik, Maliinamik Kunummillu filmiaraliaq takoreerpat, eqqarsaatigereerlugulu takutinnissaa sukkut qaqugukkullu naapertuutissanersoq.
- Piareersassaait ini ilinniartitsivissaq ilorrisimaarnartunngorlugu, angajoqqaanullu takkutussanut naapertuuttunngorlugu.
- Angajoqqaat atuagaat tamanut naammattut nassassavatit (ataatamut anaanamullu), aamma isumagissavat atorussat tamarmik ajunnginnerat – smartboard, flipover il.il. atoriaannanngorlugit.
- Angajoqqaat amerlappata siuliaqutaat allagartaqqanut allareersimassavatit, angajoqqaallu atuagassaannut ilanngullugu saqqummerlugit.
- Meeqqanut angajoqqaanullu pinnguaatinnguaq piareersareersimassavat (imm. 1.4.3 qup. 32).
- Unikaallannermi meeqqat inersimasullu tamulugassaat najoqqagassaallu piareeriissavatit.
- Eqqarsaatiginnaavat angajoqqaat arlallit meeqqamik kisimeeqateqartuussappata, qanoq naleqqussaaniarnerlutit.
- Mobiilinnik peqataasut ataatsimooqatigut assilisinnaavatit. Asseq qujassutitut SMS-itut nassiussinnaavat. Angajoqqaat kaammattorsinnaavatit eqqaamarusutaminnik mobiilinnik assiliisaqqullugit.
- Ilinniartitsilersinnak Prezi-p (saqqummiussat) misilinnissaa eqqaamajuk, atornissaa nalorninarqartinginniassagaku.
-

En ny verden åbner sig – det 1-årige barn

Deltagerne er forældre med børn på et år

Formålet med denne undervisningsgang

Det er formålet med denne undervisningsgang, at forældrene forholder sig til den udviklingsproces deres 1-årige barn er midt i. De får muligheder for at få mere viden om sprogdudvikling og at være flersproget. Opmærksomheden samler sig om, hvor væsentlig stimulering af sproget er for barnet. Med konkrete eksempler ser forældrene, hvordan de gennem samvær, leg og aktivitet i dagligdagen kan fremme barnets trivsel, udvikling og sundhed. Forældrene får også lejlighed til at tænke over, om de vil justere i deres forælderrolle eller familieliv.

Forberedelse ...

- Du har læst forældrebogen og især sat dig grundigt ind i den første undervisningsgang, som du skal undervise i.
- Du har set animationsfilmen med Malik, Maliina og Kunuk og overvejet, hvor den vil passe ind.
- Du forbereder dig, så undervisningslokalet er hyggeligt og passer til den gruppe forældre, der kommer.
- Du har forældreboøger med til alle (både til far og mor), og du sørger for, at alt udstyr fungerer, så du kan bruge smartboard, flipover mv.
- Hvis der er mange forældre, kan du på forhånd skrive navnelabels med fornavne på og lægge navneskiltet sammen med en forældrebog.
- Du skal huske at forberede en lille leg til børn og forældre (punkt 1.4.3 side 33).
- Du har sørget for, at der er lidt at spise og drikke til både børn og voksne i pausen.
- Du kan tænke over, hvilke justeringer du med fordel kan gøre, hvis mange forældre er alene med barnet.
- Du kan tage et gruppefoto med din smartphone af alle på holdet. Det kan du sende til dem i en SMS som tak for sidst. Du kan opfordre forældrene til at tage fotos med deres smartphone, hvis der er noget, de gerne vil huske.
- Husk at afprøve Prezi før undervisningen, så du er tryk ved at bruge den.

Pilersaarut

1. Tikilluaqqusineq (min. 15-it miss.)
2. Meeqqavit inerikkiartornera (min. 30-t miss.)
3. Angajoqqaatut inerikkiartorputit (min. 10 miss.)
4. Meeqqat peqatigalugu ulluinnag (min. 40-t miss.)
5. Illit meeqqat ilaqutariinni (min. 20-t miss.)
6. Uani ikiorserneqarsinnaavutit (min. 10 miss.)
7. Inuulluaritsi qujanarlu ullumimut (min. 5)

Siunertaq

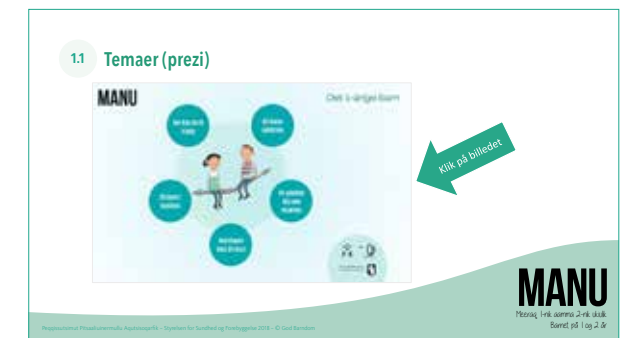
Ilinniartsinermi siullermi angajoqqaat tikilluaqquneqassapput, MANU-milu neqeroorutaasut suunerinik paasitinnearlutik. Angajoqqaat ilisimassavaat angajoqqaat pikkorissarnerata suna siunertarineraa, qanorlu pissarsissutigisinnaaneritsik. Saniatigut peqataasut imarisaasunut naleqqiullugu imminnillu ilimagisaannik naleqqussaasoqassaaq. Aammattaq siunertaavoq peqataasut ilinniartsinermut oqartussaaqataanissaat, ingerlatsinermi peqataalluarnissaat aamma ilinniartsinermut namminneq pisariaqartitaminnut naapertuuttumut peqataanissaat.

Imaaliorit ...

- Peqataasut tamaasa pikkorissarnermut MANU-mut tikilluaqqukkit.
- Peqataasut tamarmik atiminnik, meeqqamik atianik inuuiinillu saqqumminissaat isumagiuk.
- Kinaanerit naatsumik oqaluttuariuk. Sulininit misilittakkatit oqaluttuariikkat – nammineq inuttut inuunerit pinnagu.
- MANU sunaanersoq naatsumik oqaluttuariuk.
- Peqataasut ilimagisaat pillugit oqaloqatigiigitsi.
- Flipoverimut/smartboardimut oqaatsit pingaarnerit allakkit.
- Mianerisassat pillugit saqqummiissaatit: 1. Namminneq misigisimasatik oqaluttuarisinnaagaat 2. Peqataasut allat misigisimasaat qanoq-inneralluunniit inunnet peqataasut avataanniittunut oqaluttuarineqassanngitsut.
- Facebookimi, Messengerimi atteveqaammiluunniit allami peqataasut atortagaanni gruppiornissaannik kaammattorsinnaavatit.
- Peqataasut tamarmik oqaaseqarnissaat isumagiuk – ilinniartitavit qanoq amerlatiginerat ikitsigineralluunniit apequtaatinnagu.
- Prezi assigiinngitsunik quleqataqartoq takutiguk.
- Immikkoortut ataasiakkaat naatsumik oqaluttuariikkat, Prezimi saqqummersitat tulleriaartillugit.

SUNGIUSAAT - MAANNA SAMMISASSAT

- Angajoqqaat piimaganik qulequtarineqartut pillugit eqqarsaatitik allassinnaavaat. Erseqqissarsinnaavat angajoqqaat atuagaanni allattuisinnaasut – namminnermi pigivaat.

Program

1. Velkommen (ca. 15 minutter)
2. Dit barns udvikling (ca. 30 minutter)
3. Du udvikler dig som forælder (ca. 10 minutter)
4. Hverdagen med dit barn (ca. 40 minutter)
5. Dit barn i familien (ca. 20 minutter)
6. Her kan du få hjælp (ca. 10 minutter)
7. Farvel og tak for i dag (5 minutter)

Formål

I den første undervisningsgang bydes forældrene velkommen og de får en forståelse af, hvad MANU kan tilbyde dem. Forældrene skal vide, hvad forældrekurset går ud på, og hvad de kan få ud af det. Derudover skal der ske en afstemning af deltageres forventninger til indholdet og til hinanden. Formålet er endvidere, at deltagerne får medindflydelse på undervisningen, bliver aktive i forløbet og deltager i en undervisning, der passer til deltageres behov.

Sådan gør du ...

- Du byder alle velkommen til kurset MANU.
- Du sørger for, at alle siger deres navne, deres barns ellers børns navne og fødselsdag.
- Du fortæller kort, hvem du selv er. Fortæl om dine arbejds erfaringer og ikke om dit privatliv.
- Du fortæller kort, hvad MANU er.
- I snakker sammen om deres forventninger.
- Du skriver de vigtigste ord på flipover/smartboard.
- Du fortæller om fortrolighed: 1. At de gerne må fortælle, hvad de selv har oplevet 2. At de ikke må fortælle til udenforstående, hvad andre i gruppen oplever, eller hvordan, de har det.
- Du kan opfordre dem til at danne en gruppe på Facebook, Messenger, eller hvad de ellers bruger af sociale medier.
- Sørg for at alle får sagt noget – uanset hvor mange eller hvor få du underviser.
- Du viser prezien med de forskellige temaer.
- Du fortæller kort om de enkelte punkter, mens du klikker rundt i Prezi-landskabet.

ØVELSE - TEMAER DENNE GANG

- Har forældrene lyst, kan de skrive noget om, hvad de tænker om temaerne. Du kan understrege, at de gerne må skrive i forældrebogen, det er deres personlige eksemplar.

PowerPoint 1.2

Meeqqavit ineriartornera (min. 30-t miss. angajoqqaat atuagaanni qup. 8)

1.2.1 Meeqqavit ineriartornera

- Meeqqat assigiingillat – tamanna uagutsinnut qanoq isumaqarpa?
- Meeqqat ineriartornerat imminermik pisanngilaq – taavami sumingaanneertarpa?
- Angajoqqaat aamma meeqqamik ullinnarni qanimut isumaginittartut meeqqavit ineriartorneranut pingaarteqarlunnarput
- Minnerungitsumilu meeqqap oqaasiasa ineriartornerannut
- Meeqqat oqaatsinik ilinniartarput annermik inersimasunik oqaloqateqarnikkut

MANU
1100q, 114, aamma 214-1148
Særet p# 1 og 2 &

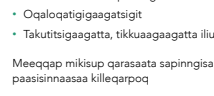
1.2.2 Meeqqavit ineriartornera

Meeqqat mikisut ilinniassaqaqaat qarasaallu sunnerneqaraangamik pigilussipallattaqaat

Meeqqat ilikkartarput:

- Misileraanikkut
- Uteqattaarinnikkut assersuutigalugu erinarsuutit pinnguaatitallit atoqattaarnerisigut
- Inersimasut meeqqallu anginerit isiginaamerisigut ilaamerisigullu
- Nuannarisaminik pissanganartiminnillu pinnguarlutik
- Oqaloqatigiigaatsigut
- Takutitsigaagatta, tikkuagaagatta iluuseqaraangatta

Meeqqap mikisup qarasaata sapinngisaa aamma paasinnaasaa killeqarpoq

MANU
1100q, 114, aamma 214-1148
Særet p# 1 og 2 &

Siunertaq

Peqataasut angajoqqaatut inissisimanermik meeqqamik inerikkiartorneranut pingaarutaannik paasinninnissaat. Siunertaavoq tamanna tunuliaqturalugu meerartik ullunnarni suli annertunerusumik tapersorsinnaalissagaat. Immikkut pingaartinneqarpoq, angajoqqaat meeqqap oqaatsimigut inerikkiartornerata pingaarutaannik paasinninnissaat, tamatumannga kaammattuinnissaat siunertaralugu.

Imaaliorit ...

- Naatsumik oqaluttuariuk, meeraq annertuumik inerikkiartornermi nalaaniittoq, namminnerlu angajoqqaatut tamatuma qanoq ingerlannaannut annertuumik pingaarteqartut.
- Erseqqissaruk meeqqat ataasiakkaat sapinngisaa assigiingitsorujussuunnaasoq, ukioqatigiikkaluarlutillunniit.
- Peqataasut meeqqamik inerikkiartornerat namminneq qanoq isiginaat oqaluttuaritiguk.
- Eqqarsaatigisinnaavat angajoqqaat suleqatigiinnut marlunnut pingasunullunniit – aamma arnanut angutinullu – avinniarnerlugit.
- Oqaloqatigiissutigisasi naatsumik eqikkakkit, quleqtarluni suna aallaqqaasiunniarnerlugu oqaluttuaralugu.
- Ilinniartitsisut marluugussi, eqqaamassavarsi qanoq pissusilersornissasi isumaqatigiissutiginnissaat.
- Sungiusaat ingerlaguk: Meeqqavit ineriartornera.

SUNGIUSAAT - MEEQQAVIT INERIARTORNERA

Maanna angajoqqaat ataasiakkaat angajoqqaat alla meeqqami inerikkiartornera pillugu oqaluttuutissavaa. Taamaaliornikkut peqataasut qasukkaamminerussapput, peqataasullu ataasiakkaat meerartik pillugu inuk alla soqutiginnilluni naalaarlualtoq oqaluttuussinnaavaat.

SUNGIUSAAT - MARLUULLUSI INI MISISSORSIUK

Maanna meeqqassi isaanik iseqarluni silarsuaq isiginiassavarsi.

- Siullermik sungiusaatissaq oqaluttuariuk, aamma meeqqap isaanik iseqarluni silarsuup isiginiarnissaa pissanganarsinnaasaqisoq.
- Angajoqqaat kaammattorsinnaavatit imminni sungiusaat aammattaq misileqqullugu.
- Angajoqqaat eqqaasissinnaavatit meeqqap inerikkiartornera patajaallisarneqartarmat, ataatsimoorluni misigisat tamaasa pillugit angajoqqaaminit oqaloqatigineqartaneritigut.
- Pitsaassaaq erseqqissarukku, meeqqaminnik naalaartarnissaat aamma oqaloreernerata kingorna aatsaat namminneq oqalulertarnissaat pingaartuusoq.

PowerPoint 1.2

Dit barns udvikling (ca. 30 minutter) – (side 9 i forældrebogen)

1.2.1 Dit barns udvikling

- Børn er forskellige – hvad betyder det for os?
- Barns udvikling kommer ikke af sig selv – hvor kommer den så fra?
- Forældre og primære omsorgspersoner er vigtige for dit barns udvikling
- Og ikke mindst for udviklingen af barnets sprog
- Børn lærer sprog især gennem snak med voksne

MANU
1100q, 114, aamma 214-1148
Særet p# 1 og 2 &

1.2.2 Dit barns udvikling

Der er meget, små børn skal lære, og deres hjerne er meget modtagelig for indtryk.

Børn lærer ved at:

- prøve sig frem
- øve sig ved at gentage fx sanglege
- se på og efterligne voksne og større børn
- lege noget, de syntes er sjovt og spændende
- vi taler med dem
- vi viser, peger og demonstrerer

Der er grænser for hvad det lille barnets hjerne kan magte og forstå.

MANU
1100q, 114, aamma 214-1148
Særet p# 1 og 2 &

Formål

At deltagerne får en forståelse for deres forælderrolles betydning for deres barns udvikling. Det er hensigten, at de på den baggrund yderligere kan støtte barnet i hverdagen. Der er særlig vægt på, at forældrene forstår betydningen af barnets sprogudvikling, så de stimulerer den.

Sådan gør du ...

- Du fortæller kort om, at barnet er inde i en omfattende udviklingsproces, og at de som forældre har stor betydning for, hvordan den forløber.
- Understreg, at der kan være stor forskel på, hvad de enkelte børn kan, selv om de har samme alder.
- Få deltagerne til at fortælle, hvordan de selv ser på deres barns udvikling.
- Du kan overveje, om forældrene skal være i to eller flere grupper – og om du vil dele i mands- og kvindegrupper.
- Du laver en kort opsamling på det, I har talt om, og du fortæller, hvilket tema I starter med.
- Hvis I er to undervisere, skal I huske at fordele rollerne mellem jer.
- Du går videre med øvelsen: Dit barns udvikling.

ØVELSE - DIT BARN'S UDVIKLING

Den enkelte forælder skal nu fortælle en anden forælder om sit barns udvikling. Det opløder stemningen, og de enkelte deltagere få lov til at fortælle en interesseret og lyttende person om deres barn.

ØVELSE - UNDERSØG RUMMET SAMMEN

I skal nu se verden med jeres barns øjne.

- Først fortæller du om øvelsen, og at det kan være virkelig spændende at prøve og se verden sådan, som vi tror, børnene oplever den.
- Du kan opfordre forældrene til også at prøve øvelsen derhjemme.
- Du kan huske forældrene på, at det styrker barnets udvikling, når de snakker med barnet om alt det, de oplever sammen.
- Det er rigtig fint, hvis du understreger, det er væsentligt, at de lytter til barnet og venter, til det er færdigt med at fortælle, før de begynder at snakke selv.

SUNGIUSAAT - MEEQQAVIT OQAASII PATAJAALLISARTARPIGIT?

Maanna eqqarsaatigissavarsi meerarsi qanoq oqaloqatigisarnelugu.

- Angajoqqaat qinnuigikkitt eqqarsaatigeqqullugu, qaqugukkut meerartik meeqqat oqaatsimigut inerikkiartuutigisaanik oqaloqatigisarnelugu.
- Angajoqqaat apeqqut eqqarsaatigereerpassuk, qinnuigissavatit tamanna pillugu assersuusioqqullugit.
- Sapinngisannik imminnut kaammattoqatigiittussanngorlugit oqaluttuartikkitt.
- Naggasiullugu angajoqqaat qinnuigissavatit eqqarsaatigeqqullugu, meeqqamik oqaatsitigut inerikkiartornera pillugu apeqqutissaqarnerlutik.
- Apeqqutaat ingerlaannaq akikkitt - sapinngikkuit. Ingerlaannaq akisinnaanngikkuit neriorsussavatit tullianimut misissorumallugu.

Siunnersuutit!

Oqaatigereersimangikkukku oqaatigisinnaavat angajoqqaat atuagaanni qup. 16-mi siunnersuuteqartoqarmat.

Imaaliorit ...

Oqaatsit assigiinngitsut arlallit – tamanna nalunngisaqarfigaasiuk?

- Immikkoortoq: »Oqaatsit assigiinngitsut arlallit« angajoqqaat atuagaanni qup. 16-miittoq nassuiaruk.
- Pitsaanerpaassaaq illit nammineq oqaatsitit atorlugit nassuiarukku.
- Angajoqqaat meeqqap oqaasiisa inerikkiartornissaannut pingaarutaat erseqqissaqqissavat, taamatullu meeraq kutaffigalugu oqaluuttannginnissaat.
- Oqaluttuariuk meeqqat ataatsikkut oqaatsit arlallit ilinniarsinnaagaat – allaat qaffasissumik.
- Oqaatsinik ilisimatuut inassutigisarpaat, angajoqqaat ataasiakkaat namminneq ilitsoqqussaralugit oqaatsitik meeqqaminnut atortassagaat.

ØVELSE - STYRKER DU DIT BARN SPROG?

I skal nu overveje, hvordan I snakker sammen med jeres barn.

- Du sætter forældrene til at tænke over, hvornår de snakker med deres barn på en måde, som fremmer barnets sproglige udvikling.
- Når forældrene har overvejet spørgsmålet, opfordrer du dem til at give eksempler på, hvornår det sker.
- Du forsøger at gøre det på en måde, hvor de inspirerer hinanden.
- Til sidst beder du forældrene overveje, om de har nogle spørgsmål om deres barns sprogudvikling.
- Du svarer på spørgsmålene med det samme, hvis du kan. Kan du ikke svare på spørgsmålene, lover du at undersøge det til næste gang.

Tip!

Hvis du ikke allerede har været inde på det, kan du lige fortælle om det tip, der gives til forældrene i forældrebogen på side 17.

Sådan gør du ...

Flere sprog – er det noget, I kender til?

- Du gennemgår afsnittet: »Flere sprog« side 17 i forældrebogen.
- Det fungerer bedst, hvis du bruger dine egne ord når du fortæller.
- Du understreger igen forældrenes store betydning for, at barnets sprog udvikler sig, og at det er vigtigt, de lader være med at tale babysprog til barnet.
- Du fortæller, at børn godt kan lære flere sprog samtidigt – endda på et højt niveau.
- Sprogforskere anbefaler, at den enkelte forælder taler sit modersmål til barnet.

Imaaliorit ...

- Peqataasut qinnuigikkitt paarlakaallutik apeqqutit angajoqqaat atuagaanni qup. 10-miittut pillugit oqaluttuaqqullugit.
- Erseqqisassavat pingaartuummat angajoqqaat imminnut naalaarlunissaat, oqaluttuarineqartullu pillugit apeqquteqartarnissaat.
- Oqarit: »Maanna inerikkiartornermi aqusaartakkat meeqqassinnut pingaaruteqartut pillugit naatsumik oqaluttuutissavassi«.
- Oqaatsit meeqqap inerikkiartorneranut annertuumik pingaaruteqartuunerat naatsumik oqaluttuariuk, angajoqqaat atuagaanni qup. 10-mi immikkoortoq »Meeqqavit oqalunniarnera« aallaavigalugu.
- Sulinnit misilittakatit oqaluttuarisinnaavatit, meeqqat isumassarsiorfittut atorlugit.
- Angajoqqaat meeqqaminnik ilaqartarnerisa meeqqaminnillu oqaloqateqariaasiisa pingaarutaat erseqqisassavatit.
- Angajoqqaat kaammattukkit oqaaseqatigiit naatsut atortaqqullugit, oqaatsit atorneqartut angajoqqaat meeqqallu ataatsimoorlutik sammisaannut tunngatittarlugit.
- Aamma eqqartorsinnaavarsi oqaatsit suut meeqqat maanna ilikkareersimaneraat.
- Aamma Kunuk pillugu assersuut aallaavigisinnaavat, apeqqutigalugulu namminneq ulluinnaariminni taamatut misigisaqartarsimanersut.
- Aviamik assersuummi isiginiarsinnaavat, oqaatsit atorneqarneri naapertorlugit Aviaq qanoq oqaatsinik amerlanernik ilinniarnersoq.
- Aamma eqqaasinnaavat meeqqat nuatsillutik tusaasat annikillisaritoq. Siutimikkut maqisoqalersinnaapput, tamannalu pissutigalugu meeraq pisarnermisut tusaasaarussinnaalluni. Tamatuma kingunerisinnaavaa oqaatsitigit inerikkiartornerup unittoornera.
- Angajoqqaat pasitsassimappata meerartik siutimigut maqisoqalersoq, pingaartuuvoq meeqqap misissorneqarnissaa. Immaqa siutini attorniarparai imaluunniit assersuutigalugu innartinneqaraangami qiasarluni.
- Immikkoortoq » Meeqqavit qarasa ineriartorpoq« nassuiaruk. Sapinngisamik illit nammineq oqaatsitit atukkit.
- Oqaatsit oqaatsinik ataasiakkaanik ilallattaarlugit meeqqap oqaatsit nalunngisaanik amerliartortitsisinnaa-nermik siunnersuut uteqqisinnavaat, soorlu Kunuup kuuffik qissallammagu.
- Oqaluttuariuk nalinginnaasoq, angajoqqaat isumaqartarnerat, meeqqat taama ukiullit piviusut malillugit sapinngisaminnit annertunerumik piginnaaneqartut.
- Oqaluttuarisinnaavat, meeqqat ilikkariartorlunerusartut, angajoqqaat isummatik timitalerlugit takutissinnaagaangitigut – oqaatsit sapernanngitsut atorlugit meeqqap qanoq iliornissaa oqaluttuariutigalugu. Meeqqap qarasa – meeqqap maanna inuunermini killiffigisaani - tupinnaannarmik pilertoqisumik inerikkiartortarpoq, kisiannili inerivilluarnissaa suli ungaseqaaq.
- Matumani pineqartoq tassaavoq angajoqqaat meeqqamik oqaloqateqartarnissaat, meeqqamit paasineqarsinnaangorlugu angajoqqaami suna kissaatiginaat. Ilutigisaanillu meeqqap angajoqqaami kissaataat iliuuseqaatigisinnappagu, tamarmik imminnut tapertariisneqalissapput. Tamatumalu nassatarisarpaa meeqqat immiut misiginerata annertusineri.

SUNGIUSAAT - MEERAQ ALLA MALUGINIARUK

Meeraq taperserumallugu pitsaasuvoq, meeqqap sorusunnerata soqutigisaatalu TAKUSINNAANERA.

- Angajoqqaat qinnuigikkitt meeraq qiviagartik siulleq alaatsinaaqullugu. Meeraq sulerinersoq maluginiassavaat. Minutsini marlussuinnaani.
- Qanoq pisoqarnerisooq maluginiaruk. Meeqqap suna sammivaa, inersimasullu qanoq-iliortat?
- Naggasiullugu angajoqqaat maluginiagaannik assersuusioqqullugit qinnuigikkitt. Aperikkitt malugisimaneraat meeraq namminneq meeqqamik assinganik pisoqartillugu qisuariaaserisartagaanik allaanerusumik qisuariartaaseqarnerisooq.

Sådan gør du ...

- Du beder deltagerne om at skiftes til at fortælle om de spørgsmål, der er beskrevet i forældrebogen side 11.
- Du understreger, det er vigtigt, at forældrene lytter til hinanden og spørger ind til det, der bliver fortalt.
- Du siger nu: »Nu vil jeg ganske kort fortælle jer om forskellige udviklingspunkter, som er væsentlige for jeres barn«.
- Du fortæller kort om sprogets store betydning for barnets udvikling ud fra afsnittet »Dit barns sprog« side 11 i forældrebogen.
- Brug eventuelt dine erfaringer fra dit arbejde med børn som inspiration.
- Du lægger vægt på betydningen af forældrenes samvær med barnet, og den måde de taler med barnet på.
- Du opfordrer forældrene til at bruge små korte sætninger, hvor ordene er bundet til det forældre og barn gør sammen.
- I kan også tale om, hvilke ord børnene allerede bruger.
- Du kan også tage udgangspunkt i eksemplet med Kunuk og spørge, om de kender situationer som den i deres egen hverdag.
- I eksemplet med Aviaq kan du have fokus på, hvordan Aviaq lærer flere ord, på den måde sproget bliver brugt.
- Du kan også nævne, at børn kan få nedsat hørelse i forbindelse med en forkølelse. Det kan give væske i mellemøret, og den er årsag til, at barnet ikke hører som normalt. Det kan give anledning til, at sprogudviklingen går i stå.
- Hvis forældrene har mistanke om, at barnet har væske i mellemøret, så er det vigtigt, at barnet bliver undersøgt nærmere. Det tager sig måske til ørerne, eller det græder, når det bliver lagt ned fx i sengen.
- Gennemgå afsnittet »Dit barns hjerne udvikler sig«. Gør det så vidt muligt med dine egne ord.
- Du kan gentage et tip om, at de udvider barnets ordforråd ved at lægge at lægge enkelte ord til fx 'Kunuk han drejer en stram vandhane'.
- Fortæl at det er almindeligt, at forældrene forestiller sig, at børn på denne alder kan mere end de i virkeligheden er i stand til.
- Du kan fortælle, at børn lærer bedst af, at de fysisk viser, hvad de mener. Børn lærer ved at efterligne – samtidig med, at man med enkle ord fortæller, hvad barnet skal gøre. I denne periode udvikler barnets hjerne sig med en kolossal fart, men den er langt fra færdigudviklet.
- Det handler om, at forældrene taler med barnet på en måde, så barnet kan forstå, hvad forældrene gerne vil. Når barnet samtidigt kan gøre det, forældrene beder barnet om, går det går op i en højere enhed. Det gør, at barnets selvfølelse vokser.

ØVELSE - SE PA ET ANDET BARN

For at støtte barnet er det godt, at kunne SE hvad barnet gerne vil og er optaget af.

- Bed forældrene om at iagttage det barn, de først får øje på. De skal lægge mærke til, hvad barnet foretager sig. Bare i et par minutter.
- Prøv at iagttage hvad der sker. Hvad er barnet optaget af, og hvad gør de voksne?
- Du slutter af med at bede forældrene om at komme med et par eksempler på, hvad de lagde mærke til. Spørg om de bemærkede, at barnet reagerede anderledes, end deres eget barn ville reagere i samme situation.

PowerPoint 1.3

Illit angajoqqaat ineriartortarputit (min. 10 miss.) – (angajoqqaat atuagaanni qup. 24)

1.3.1 Angajoqqaat ineriartortarputit

- Meeqqat peqatigalugu nuannaarutigisartakkasi ilinniartigisartarputit
- Isumakuluutit meeqqatsinnut tunngasut ilinniartigisartarputit
- Aappaarut - ineriartortarputit qanoq ilillutit illit nammineq ineriartortarputit attatinnaarsinnaavutit?

MANU
11000 110 0000 210 0000
Sættit p1 100 2 0

Siunertaq

Angajoqqaat eqqarsaatigissagaat nammineq angajoqqaat qanoq inerikkiartorsimanerlutik, aamma meeqqap ulluinnarni pisariaqartitaanik malussarinnerulernissaat – kiisalu qanoq iliorlutik ulluinnarni meeraq ilaginerusinnaasernerlugu maluginiarnerulissagaat.

Imaaliorit ...

- Aallaavigisinnaavat, angajoqqaat meeqqap inerikkiartortarnera aallutarineqartarmat – aamma angajoqqaat namminneq annertuumik inerikkiartortarmata. Tamanna immaqa eqqarsaatigineqarpallaarneq ajoraluarpoq. Kisianni qularnangilaq angajoqqaat ataasiakkaat malugisarsimassagaat.
- Tulliullugu siunnersuutigissavat, angajoqqaat marluk-pingasukkaarlutik imminnut oqaluttuutissasut, meerartaannginnerminni ataatatut anaanatulluunniit qanoq imminnut takorloortarsimansut.
- Angajoqqaat angutinut arnanullu avikkaluarunik ajunngilaq.
- Naggasiullugu imminnut oqaluttuutissapput ullumikkut qanoq misigisimanerlutik.
- Arlaatigut siusinnerusukkut iliuseqarnissamik ilisimasaqarnissamilluunniit kissaateqarpat.

SUNGIUSAAT - SUUT ILUATSILLUARNERUSARPAKKA?

- Angajoqqaat atuagaanni qup. 24-mi apeqqutit angajoqqaanut atuakkit, sungiusaammi allattorsimasut suut iluatsitsiffigisimaneeraat eqqarsaatigitilersinnagit.
- Angajoqqaat iluatsitsiffigisimasamik ilaannik assersuutiortikkitt.
- Tulliullugu peqataasut sutigit iluatsitsisimanerlutik imminnut oqaluttuarissavaat.
- Naggataatigut angajoqqaat qinnuigissavatit, assersuutigisaminni assigiiffiusunik takusaqarsinnaanerlutik oqaluttuareqqullugu - ajornanngippat.

Akerlianut (iluatsitsiffiuneq ajortunut) nuussaait oqarlutit: »lluatsittakkasi sammereerassigit, maanna iluatsinnikuunngisasi sammissavagut«.

SUNGIUSAAT - SUUT UNAMMINARTOQARTIPAKKA?

- Angajoqqaat qinnuigikkitt suna pikkoriffiginerulerusunnerlugu eqqarsaatigeqqullugu. Annermik peqataasut qinnuigikkitt eqqarsaatigeqqullugit ulluinnarni meeqqamat atatillugu pisartut pissuseqarfigiuminaassinnaasut. Pisartuni oqaluttuarisaanni allatut pitsaanerusumillu iliortoqarsinnaanersoq sivikitsumik oqallisigisiuk.
- Naggasiullugu angajoqqaat qinnuigissavatit isummatik imminnut saqqummiuteqqullugit.
- Erseqqissaruk peqataasut pingaarnepaatissagaat namminneq qanoq-iliorniarnertik, ilutigisaanillu allat siunnersuutaat tusarnaarlugit.
- Suleqatigiinnit tamanit siunnersuutit timitalerneqarsinnaasut pingasut pillugit oqaluttuutikkitt.

PowerPoint 1.3

Du udvikler dig som forælder (ca. 10 minutter) – (side 25 i forældrebogen)

1.3.1 Du udvikler dig som forælder

- Du lærer af de glæder, du har med dit barn
- Vi lærer af de bekymringer, vi har for vores børn
- Hvis du har en partner - kan I udvikle jer sammen?
- Er du alene om forældreskabet - hvordan holder du din egen udvikling i gang?

MANU
11000 110 0000 210 0000
Sættit p1 100 2 0

Formål

At forældrene reflekterer over, hvordan de selv har udviklet sig som forældre, og at de bliver mere bevidste om barnets behov i hverdagen – samt anspore til, at de bliver mere opmærksomme på, hvordan de aktivt kan være sammen med barnet i hverdagen.

Sådan gør du ...

- Du kan tage udgangspunkt i, at man som forælder er optaget af, at barnet udvikler sig – og at forældre også gennemgår en omfattende udviklingsproces.
- Du foreslår derefter, at forældre i grupper på 2-3 fortæller hinanden om, hvilke forestillinger de havde om sig selv som far eller mor, inden de fik et barn.
- Forældrene må gerne være i kvinde- eller i mande-grupper.
- De slutter af med at fortælle hinanden om, hvordan de føler sig i dag.
- Var der noget, de ville ønske, de havde gjort eller gerne ville have vidst tidligere.

ØVELSE - HVAD HAR JEG ISÆR SUCCES MED?

- Læs spørgsmålene fra forældrebogen side 25 op for forældrene, før du sætter dem i gang med at overveje, hvad de har succes med på de områder, der er listet op i øvelsen.
- Du beder forældrene om nogle eksempler på det, de har succes med.
- Bagefter fortæller deltagerne hinanden om deres succeser
- Du beder til sidst forældrene om at finde nogle fælles træk i deres eksempler, hvis de kan.

Du kobler om til det modsatte (hvad der er udfordrende) ved at sige: »Efter at I har haft opmærksomheden på jeres succeser, vender vi os mod det, der er udfordrende«.

ØVELSE - HVOR ER MINE UDFORDRINGER?

- Du beder forældrene tænke over, hvad de gerne vil blive bedre til. Bed især deltagerne om at tænke på situationer, som de synes er svære at håndtere i dagligdagen med barnet. Snak kort, om det er muligt at forholde sig på en anden og bedre måde i de situationer, de beskriver.
- Til sidst opfordrer du forældrene til at fortælle om deres ideer til hinanden.
- Du understreger, at deltagerne skal lægge hovedvægten på, hvad de vil gøre, samtidig med at de lytter til hinandens forslag.
- Du lader forældrene fortælle om tre konstruktive ideer fra hver gruppe.

PowerPoint 1.4

Meeqqat peqatigalugu ulluinnarisaq (min. 40-t miss.) – (Angajoqqaat atuagaanni qup. 28)

1.4.1 Meeqqat peqatigalugu ulluinnarisaq

- Meeqqat sinikkaangat
- Meeqqat sinik pisariaqartippaat
- Ullup pitsaasumik naaneqarissaa meeqqat pisariaqartippaat

MANU
Titteq, 1-6. almar, 2-16. almar
Barent p. 1 og 2. &

1.4.2 Meeqqat peqatigalugu ulluinnarisaq

- Meeqqat peqqissuunissaanut, ilorissimaarissaanut ileqqersortarneranullu nerisarneq pingaarluinnarpoq
- Nerineq pitsaasoq – ilissinni qanoq ittuaa?
- Nerissaanut imigassanullu pitsaasunut isumassarsiassat...

MANU
Titteq, 1-6. almar, 2-16. almar
Barent p. 1 og 2. &

1.4.3 Meeqqat peqatigalugu ulluinnarisaq

- Meeqqat ineriartornissaanut pinguarneq pissanganartoq nuannersorlu pingaaruteqarpoq
- Pinguarnerit tissinakujutut meeqqat angajoqqaalu peqatigiffiginnaasaat assigiingitsorpassuarnut pitsaasuppuit
- Meeqqat pinguarisaatit assigiingitsut nuannarluinnartarpaat

MANU
Titteq, 1-6. almar, 2-16. almar
Barent p. 1 og 2. &

1.4.4 Ulluinnarni isumassuineq toqqissisimanerlu

- Toqqissisimaneq toqqissisimanginnerlu
- Toqqissisimaneq qanoq illit paasiviuq?
- Qanoq iliorlutit meeqqat toqqissisimanermik misigittarpiuk?
- Qanoq iliorlutit meeqqat isumassortarpiuk?
- Isumassuineq qanoq paasiviuq?

MANU
Titteq, 1-6. almar, 2-16. almar
Barent p. 1 og 2. &

Siunertaq

Ilisimalissallugu meeqqamut sininnerup, nerisat, pinguarnerup, isumassuinerup toqqissisimanerullu pingaarutaat, aamma pineqartuni pingaaruteqartuni meeqqat atugarissaarissaa angajoqqaat namminneq qanoq iliorlutik siuarsarsinnaaneraat.

Imaaliorit ...

- Oqaluttuariuk sininneq meeqqat atugarissaarneranut nuannaarneranullu kiisalu ilaqutariinnut tamanut pingaartuusoq.
- Oqaatiginiakkatit taperserumallugit Power Point atorsinnaavat.
- Sapinngisamik erseqqissuliorlutillu persuarsuunngitsunik oqaaseqarit.
- Pitsaassaaq oqaatigisatit assersuutissaqartikkukkit. Taamaalioruit peqataasut oqaatigisatit paasiuminartinnerussavaat.

PowerPoint 1.4.2

Imaaliorit ...

- Oqaluttuariuk nerisat meeqqat atugarissaarneranut, peqqissusianut tunngaviusumillu ileqqinut pingaartuusut.
- Qulequttat assigiingitsut pillugit angajoqqaat soqutiginartitaannik oqaloqatigikkitt.
- Oqaatiginiakkatit taperserumallugit Power Point atorsinnaavat.
- Pitsaassaaq oqaatigisatit assersuutissaqartikkukkit. Taamaalioruit peqataasut oqaatigisatit paasiuminartinnerussavaat.
- Eqqumaffigissavat angajoqqaanik namminneq meeraanermini atugarliorsimasunik peqataasoqarnerisat. Immikkut artornartitaqarpat? Tapersertariaqarpat – taamaassappat pingaartuuvuq tamanna pillugu oqaloqatiginissaat – pisariaqarpat kisimeeqatigalugit – immaq ilinniartitsinerup kingorna?
- Oqaqqissaarinaveersaasaatit.
- Eqqumaffigissavat meeqqamik nerisittarlugulu imertittarneranut naleqqiullugu ileqquminnik allannguinnisaaq pisariaqartinneraat.
- Angajoqqaat allanngortittariaqartutut eqqaasassaqarpat?
- Ilinniartitsineq aqutigalugu isumassarsitneqarsinnaappat?

PowerPoint 1.4

Hverdagen med dit barn (ca. 40 minutter) – (side 29 i forældrebogen)

1.4.1 Hverdagen med dit barn

- Når dit barn sover
- Barn har brug for søvn
- Barn har brug for en god afslutning på dagen

MANU
Titteq, 1-6. almar, 2-16. almar
Barent p. 1 og 2. &

1.4.2 Hverdagen med dit barn

- Måltidet er vigtigt for dit barns sundhed, trivsel og vaner
- Det gode måltid – hvordan er det hos jer?
- Gode ideer med hensyn til mad og drikke ...

MANU
Titteq, 1-6. almar, 2-16. almar
Barent p. 1 og 2. &

1.4.3 Hverdagen med dit barn

- Leg er spændende, sjov og vigtig for barns udvikling.
- Sjove lege, som barn og forældre kan lege sammen, er gode for mange ting
- Barn elsker at lege alle mulige former for leg

MANU
Titteq, 1-6. almar, 2-16. almar
Barent p. 1 og 2. &

1.4.4 Omsorg og tryghed i hverdagen

- Tryghed og utryghed
- Hvad forstår du ved tryghed?
- Hvordan giver du dit barn tryghed?
- Hvordan er du omsorgsfuld overfor dit barn?
- Hvad forstår du ved omsorg?

MANU
Titteq, 1-6. almar, 2-16. almar
Barent p. 1 og 2. &

Formål

At blive klar over betydningen af hvad søvn, mad, leg, omsorg og tryghed betyder for barnet, og hvordan forældrene selv kan fremme barnets trivsel på disse vigtige områder.

Sådan gør du ...

- Du fortæller, at søvn er vigtig både for trivsel og humør hos barnet og i hele familien.
- Brug eventuelt PP som en støtte for det, du vil sige.
- Vær så konkret og jordnær, som du kan.
- Det er godt, hvis du kan finde eksempler på det, du fortæller. Det gør det lettere for deltagerne at forstå, hvad du mener.

PowerPoint 1.4.2

Sådan gør du ...

- Du fortæller, at måltidet er vigtigt for barnets trivsel, sundhed og grundlæggende vaner.
- Tal med forældrene om det, som optager dem inden for de forskellige temaer.
- Brug eventuelt PP som en støtte for det, du vil sige.
- Det er godt, hvis du kan finde eksempler på det, du fortæller. Det gør det lettere for deltagerne at forestille sig, hvad du mener.
- Du skal være opmærksom på, om der er forældre til stede, som selv har haft en meget omtumlet barndom. Har de særlige udfordringer? Har de behov for støtte, så er det væsentligt, at du drøfter det med dem – eventuelt på tomandshånd – efter undervisningen?
- Du skal undgå at moralisere.
- Du skal have særlig opmærksomhed på, om der er brug for at ændre den måde, de håndterer deres barns vaner med hensyn til mad og drikke.
- Er der noget, som forældrene mener skal ændres?
- Kan de få ideer til det via undervisningen?

pp PowerPoint 1.4.3

Imaaliorit ...

- Oqaluttuariuk pinguarneq meeqqap atugarissaarnissaanut ineriartorneranullu tamarmut pingaaruteqartuusooq.
- Oqaatiginiakkatit taperserumallugit Power Point atorsinnaavat.
- Pitsaassaaq oqaatigisatit assersuutissaqartikkukkit. Taamaalioruit peqataasut oqaatigisatit paasiuminartinnerussavaat..
- Ulluinnarni pinguaatit pissanganartut pingaarutaat oqaluttuarisinnaavat, angajoqqaat meeqqallu takorluuisinnaanerisa saqqummerfigisaannik, tamatuma meeqqap ineriartornera pilersitsisinnaaneralu tapersersortarpei.

SUNGIUSAAT - PINNGUARPUSI

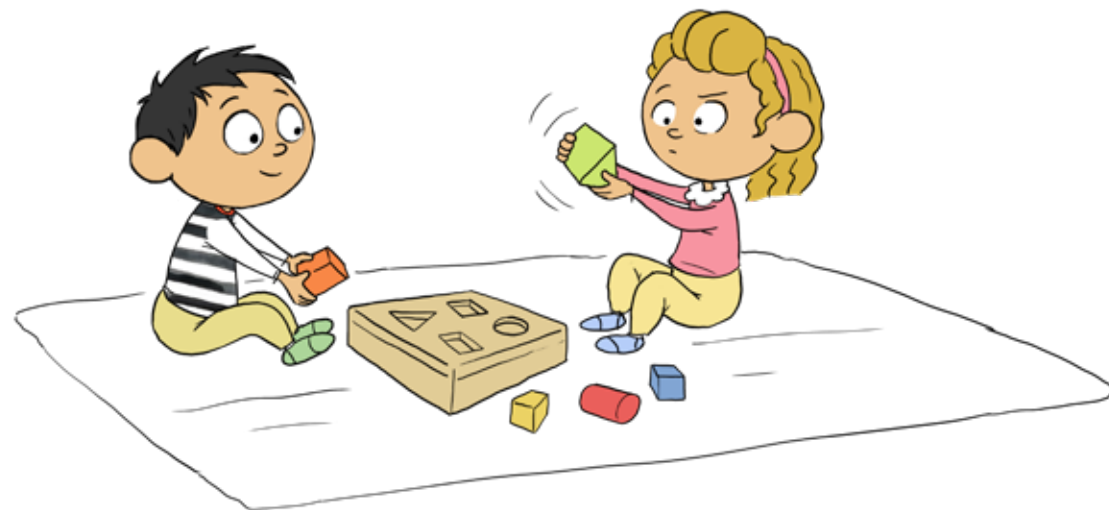
- Pinnguaat meeqqat inersimasullu peqataaffigisinnaasaat piareersarsimassavat.
- Pinnguarneq aallartiguk.

SUNGIUSAAT - PINNGUARNEQ

- Oqalligisiuk meeqqat maanna suna soqutigineraat, aamma peqataasut meeqqaminnik sunik pinguaqateqarneq nuannarinerpaasarneraat.

SUNGIUSAAT - ISUMASSARSIATSIALAAT

- Peqataasut qinnuigikkit pinguaatit pitsaasut, nuannersut pissanganartullu suut meeqqatillu pinguaatigisarneraat.

pp PowerPoint 1.4.3

Sådan gør du ...

- Fortæl at leg er vigtig både for barnets trivsel og den samlede udvikling.
- Du kan eventuelt bruge Power Point som en støtte for det, du vil sige.
- Brug gerne eksempler, så det, du fortæller, er let at forestille sig for deltagerne.
- Du kan understrege betydningen af spændende lege i hverdagen, hvor fantasien hos børn og forældre kommer i spil, det styrker barnets udvikling og kreative sans.

ØVELSE - I LEGER EN LEG

- Du har forberedt en leg, som både børn og voksne kan lege.
- Du sætter legen i gang.

ØVELSE - LEG

- Tag en snak om, hvad børnene er optaget af for tiden, og hvilke lege deltagerne selv nyder mest at lege med deres barn.

ØVELSE - GODE IDEER

- Du beder deltagerne fortælle hinanden om alle de gode, sjove og spændende lege, de leger med deres barn.

PowerPoint 1.4.4

Imaaliorit ...

- Oqaluttuariuk isumassuineq toqqissisimanerlu meeqqap nalinginnaasumik atugarissaarnissaanut ataatsimoortumillu inerikkiartornissaanut pingaaruteqartuusut.
- Naatsumik aallaqqaasiillutit isumassuineq toqqissisimanerlu qanoq paasinerlugu oqaloqatigiinnissaanut aallarnisaassaait.
- Isumassuineq toqqissisimanerlu pillugit angajoqqaat pingartitaat pillugit oqaloqatigikkit.
- Angajoqqaarpat namminneq toqqissisimanatik sumiginnagaallutillu peroriartorsimanerminnik oqaluttuartunik, pingartuuvoq naalaarnissat, misigeqatiginnittumillu naaperiarnissaat. Ilinniartsinerup kingorna oqaloqatigiumallugit neqeroorfigisinnaavatit, allanut innersuunnissaat pisariaqartutut isigigukku (aammattaaq takuuk angajoqqaat atuagaanni qup. 79).
- Ilutigisaanik paarissavatit qularnaarlugulu imminnut aaginnannginnissaat. Aamma angajoqqaat allat qisuariaataat maluginiassavatit.
- Meeqqat pisariaqartitaat misigisaallu salliutittuassavatit.
- Ulluinnarnit assersuutunik atuisinnaavutit, oqaluttuarisatit peqataasunut takorlooruminartooqqullugit.
- Meeqqanut ulluinnarisap toqqissisimanartup, siumut takorlooreerneaarsinnaasup isumassuulluarfiusullu pingaarutaa erseqqissassavat – oqaaqqissaarinertaqanngitsumik. Soorlu oqaluttuaralugu ulluinnarisap pitsaasumik assigiinngitsorpassuarnik periuseqarluni ingerlanneqarsinnaasoq.

SUNGIUSAAT - UAGUTSINNI ISUMASSUINEQ TOQQISSISIMANERLU IMAAPPUT

- Erseqqissarsinnaavat toqqissisimanissaq meeqqanut tamanut pingaaruteqarlunnartuusooq. Taamaammat peqataasut oqaloqatigiissutigissavaat suut nammineq meeqqaminnut toqqissisimanermik pilersitsisarnersut. Aamma ulluinnarni suut toqqissisimanermik pilersitsissutaasarnerat pillugu imminnut isumassarsiatialannik siunnersuutinillu immersoqatigiissapput.

SUNGIUSAAT - TOQQISSISIMANEQ

- Peqataasut suut meeqqaminni toqqissisimanermik pilersitsisarnersut pillugit oqaloqatigeereerunik...
 - Toqqissisimanermik pilersitsisartut pingaarnerpaat tallimat toqqassavaat.
 - Peqataasullu allat oqallisigissavaat.
- Ajornanngippat peqataasut arnanut angutinullu avissinnaavatit.
- Peqataasut assersuusissavaat sutigut meeqqat assigiiffeqarnersut, sutigullu assigiinngiffeqarnersut.
- Naggataatigut qinnuigissavatit sutigut allannguinnissamat isumassarsisimanertik eqqarsaatigeqqullugu – meeqqamik toqqissisimanermik misiginera annertusiartoqqullugu.

PowerPoint 1.4.4

Sådan gør du ...

- Du fortæller, at omsorg og tryghed er vigtig både for barnets almene trivsel og for barnets samlede udvikling.
- Med en kort indledning lægger du op til en samtale om, hvad de forstår ved begreberne omsorg og tryghed.
- Du taler med forældrene om det, som optager dem inden for temaerne omsorg og tryghed.
- Er der forældre, som umiddelbart fortæller, at de er vokset op med utryghed og med omsorgssvigt, så er det vigtigt at du lytter, og at du møder dem med empati. Du kan tilbyde, at I taler sammen efter undervisningen, hvis du tænker, der er behov for henvisning (se i øvrigt forældrebogen side 79).
- Du skal samtidig passe på dem og sikre, at de ikke udleverer sig selv. Du skal også have blik for de andre forældres reaktioner.
- Du holder fokus på børnenes behov og oplevelser.
- Du kan bruge eksempler fra hverdagen, så det, du fortæller, er let at forestille sig for deltagerne.
- Du understreger betydningen for børnene af en tryk, forudsigelig og omsorgsfuld hverdag – uden at du moraliserer. Fx ved at fortælle, at der er mange gode måder at få hverdagen til at fungere på.

ØVELSE - SÅDAN ER DER OMSORG OG TRYGHED HJEMME HOS OS

- Du kan understrege, at tryghed er meget vigtig for alle børn. Derfor skal deltagerne tale sammen om, hvad der skaber tryghed for netop deres barn. Og de skal give hinanden gode ideer og tip om, hvad der skaber trygge situationer i hverdagen.

ØVELSE - TRYGHED

- Når deltagerne har talt sammen om, hvad der skaber tryghed for deres barn, skal de
 - Finde de fem vigtigste ting, der skaber tryghed.
 - Drøfte dem med de andre deltagere.
- Du kan inddele deltagerne efter køn, hvis det er muligt.
- Deltagerne skal finde eksempler på, hvor børnene ligner hinanden, og hvor de er forskellige.
- Til sidst beder du dem om at overveje, hvor de er blevet inspireret til at ændre noget, så deres barns følelse af tryghed kan vokse.

PowerPoint 1.5

Meeqqat ilaqutariinni (min. 20-t miss.) – (Angajoqqaat atuagaanni qup. 38)

1.5.1 Ilaqtassinni illit meeqqat

- Ilaqutariit assigiingillat
- Meeqqat inersimasunut qanigisaminut qanittumik attaveqalertarput
- Meeqqavit inuunerani inuit pingaarutillit

MANU
Pissuq 1-ik, aamma 2-ik akkik
Bareq 1-ik og 2-ik

1.5.2 Ilaqtassinni illit meeqqat

- Mamakujit, peqqissuoneq aamma nukatsitineq
- Mamakujit aamma meerarlu isumaqatinniginnerit
- Mamakujit inersimasullu akornanni isumaqatiginniginnerit
- Mamakujit ileqqullu

MANU
Pissuq 1-ik, aamma 2-ik akkik
Bareq 1-ik og 2-ik

Siunertaq

Siunertaavoq peqataasut maluginiarlualissagaat aanaa/aataakkut, ikinngutit allallu meeqqamik qanitarisai qanoq pingaaruteqartiginersut. Ilaqutariit eqqaanni inuit pingaarutillit periarfissanik nutaanik ammaassinissamut ikiuussinnaapput, aamma meeqqat inersimasullu inuunerini aporfusinnaasut pissuseqarfiginissaannut ikiuussinnaallutik.

Imaaliorit ...

- Kapitalimi »Meeqqat ilaqutariinni« sammisaq pingarneq siulleq nassuiaruk (angajoqqaat atuagaanni qup. 38). Tassani pineqarput meeqqap inuunerani inuit pingaaruteqartut.
- Ane aamma aanaa/aataakkut pillugit assersuut eqqartoruk, nangillutillu meeqqap ilaqutariinni inuit pingaarutillit allat pillugit sammisassaq eqqartorlugu. Kina meeqqap attuumassuteqarfiginerpaavaa? Sooq? Kina attuumassuteqarfiginnginneruaa?
- Peqataasut ilaqutaqanngippata imaluunniit ungasissumi najugaqartunik ilaqutaqarpata, eqqartorsinnaavarsi tamanna angajoqqaanut meeqqamullu qanoq sunniuteqartarnersoq.

SUNGIUSAAT - MEEQQAVIT INUUNERANI INUIT PINGAARUTILLIT

Meeqqap inuunerani inuit pingaarutillit pillugit sungiusaat ingerlaguk.

- Peqataasut qinnuigikkik eqqarsaatigeqqullugu kina/kikkut imminnut pingaaruteqartuunersoq/-sut.
- Tulliullugu qinnuigissavatit angajoqqaat atuagaanni qup. 40 misissoqqullugu. Tassani namminneq meeqqamik aqqa nigaliup qeqqanut allassavaat. Tulliullugu inuit meeqqamut pingaaruteqartut nigalinni avalliuernerusuni allassavaat. Inuit pingaaruteqarnerusut meeqqamut qaninnerusumi inissinneqassapput.
- Sanilertik oqaloqatigissavaat, meeqqat inersimasullu meeqqamut pingaaruteqartut ilaat meeqqaminnut sulii qaninnerutilerusunerlugit? Sooq?
- Erseqqissassavat paarlakaallutik naalaarlutillu oqaluttuassasut.
- Apeqqutip tullia saqqummiuguk.
- Maanna sanilertik oqaloqatigissavaat, meeqqap pineqartumut qanoq isumaqarumaarneranik eqqarsaatitik pillugit.
- Pingaartuuvoq peqataasut namminneq misilittakkatik eqqarsaatitillu pillugit oqaseqarnissamut periarfissaqarnissaat.
- Sungiusaammi sammineqartut eqikkassavatit, peqataasut qanoq misigisaqarnerinik apersorlugit.
- Peqataasut tamarmik takuneqarlutillu tusarneqarnissaat isumagiuk.
- Meeqqat angajoqqaallu inuunerini inuit pingaarutillit misigissutsinik amerlasuunik pissuseqarfiginnernillu assigiingitsunik pikialaartitsinnaapput. Taamaammat pingaartuuvoq qitiutittuassallugu suut peqataasut pingaartinneraat, aamma pilersitsiffiusumik iliuuseqarnissamut periarfissat suunersut.
- Angajoqqaanut atuakkami inuunerup nigaliant apeqquaqarpoq, meeqqat inuuneranni nigalik eqqartortillugu aallaavigisnaasassannik.
- Inuunerup nigalia eqqartooreerussiuk Ane, aanaa/aataakkuminut pulaartoq pillugu assersuut uterfigeqqissinnaavat, peqataasut ilisarinnasaannik imaqarneris takujumallugu.

PowerPoint 1.5

Dit barn i familien (ca. 20 minutter) – (side 39 i forældrebogen)

1.5.1 Dit barn i familien

- Familier er forskellige
- Barn knytter sig til de nære voksne
- Betydningsfulde mennesker i dit barns liv

MANU
Pissuq 1-ik, aamma 2-ik akkik
Bareq 1-ik og 2-ik

1.5.2 Dit barn i familien

- Slik sundhed og forkælelse
- Slik og konflikter med barnet
- Slik og konflikter mellem de voksne
- Slik og vaner

MANU
Pissuq 1-ik, aamma 2-ik akkik
Bareq 1-ik og 2-ik

Formål

Formålet er, at deltagerne bliver bevidste om betydningen af bedsteforældre, venner og andre, der er omkring deres barn. Vigtige personer omkring familien kan hjælpe med til at åbne nye muligheder og håndtere udfordringer i børns og voksnes liv.

Sådan gør du ...

- Du gennemgår det første hovedtema i kapitlet »Dit barn i familien« (forældrebogen side 39). Det handler om betydningsfulde mennesker i barnets liv.
- Du taler om eksemplet med Ane og bedsteforældrene, og du fortsætter med temaet om, hvordan barnet har det sammen med andre i familien. Hvem er barnet tæt knyttet til og hvorfor? Hvem er det ikke så tæt knyttet til?
- Hvis deltagerne ikke har en familie eller har en familie, som bor langt væk, så kan I tale om, hvad det betyder for forældrene og barnet.

ØVELSE - BETYDNINGSFULDE MENNESKER I DIT BARNS LIV

Gennemfør øvelsen om betydningsfulde mennesker i dit barns liv.

- Du beder deltagerne overveje, hvem der betyder noget for dem.
- Derefter beder du dem om at se på side 41 i forældrebogen. Her skriver de deres barns navn midt i cirklen. Derefter placerer de personer, der betyder noget for barnet, i cirklerne udenom. De mest betydningsfulde personer placeres tættest på barnet.
- De snakker med sidemanden om, hvorvidt der er nogle af de børn og voksne, som har betydning for deres barn, de kan tænke sig kommer tættere på? Hvorfor det?
- Du understreger, at de skiftes til at lytte og til at fortælle.
- Du introducerer næste spørgsmål.
- De skal nu tale med sidemanden om, hvad de tror, at barnet vil synes om det?
- Det er vigtigt, at deltagerne får mulighed for selv at komme til orde med deres egne erfaringer og tanker.
- Du samler op på øvelsen ved at spørge til, hvordan deltagerne oplevede det.
- Du sørger for at alle bliver set og hørt.
- Betydningsfulde mennesker i børns og forældres liv kan vække mange følelser og forskellige holdninger. Derfor er det vigtigt at holde fokus på, hvad der fylder hos deltagerne, og på konkrete muligheder for at handle på en konstruktiv måde.
- I forældrebogen er der spørgsmål til livscirklen, som du kan tage udgangspunkt i, når I taler om børnenes livscirke.
- Efter at I har talt om livscirklen, kan du eventuelt vende tilbage til eksemplet med Ane, der kommer på besøg hos sin bedstemor og bedstefar, for at se om det ligner noget, som deltagerne kan genkende.

PowerPoint 1.5.2

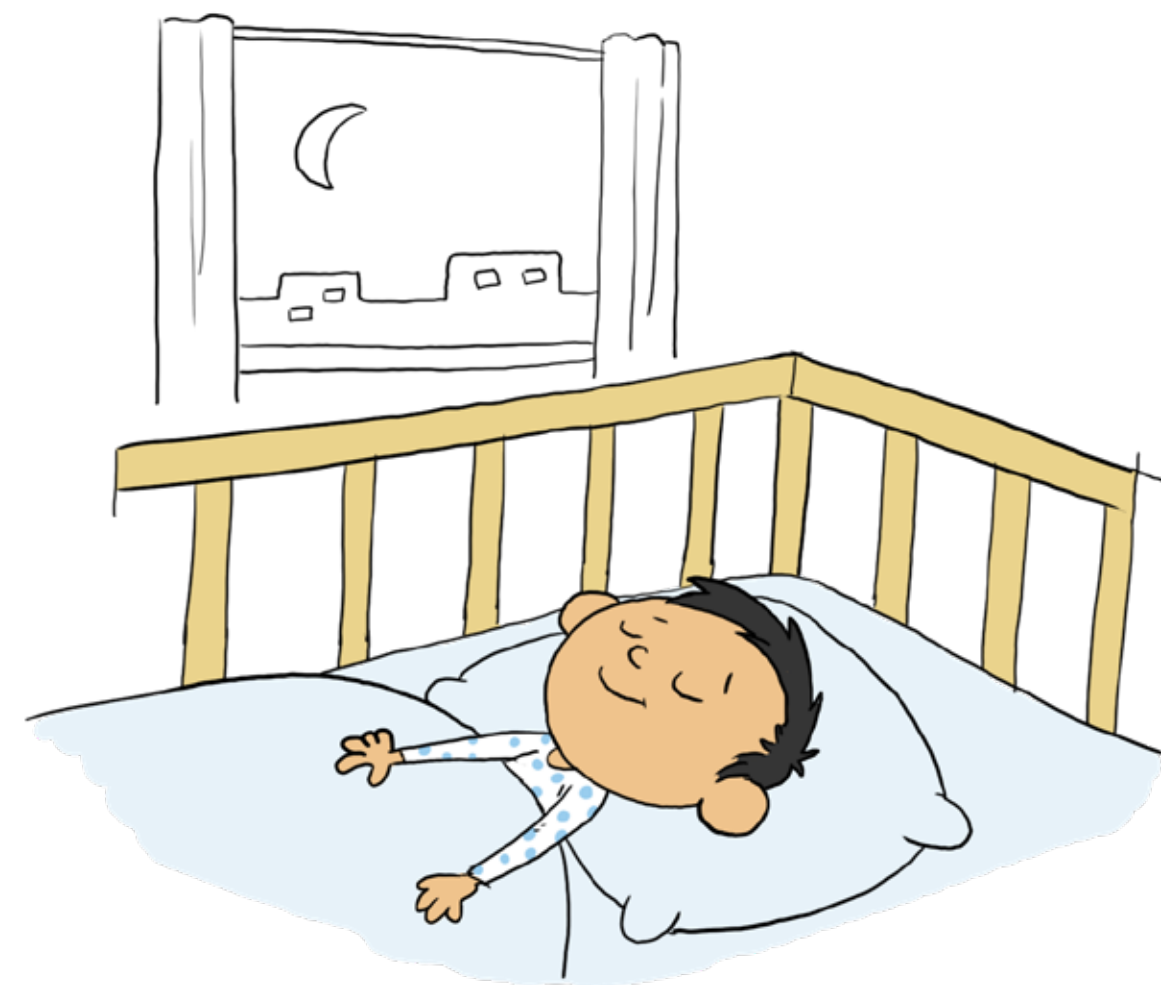
Imaaliorit ...

- Oqaluttuariuk meeqqat mamakujuttullu pillugit isummat assigiinngittaqsut. Ilaasa meeqqat nalinginnaasumik peqqissusiat puallarpallaarsinnaanerallu eqqartortarpaat, allat kigutit putoqalersinnaanerat meeqqallu nukatsinneqarnissaat eqqartortarlugu.
- Erseqqissassavat inuit arlallit isumaqarmata meeqqat mamakujuttutorpallaartartut. Ilissi nammineq meeqqassinnut tunngatillugu qanoq inissisimavisi?
- Ilutigisaanik ilaqutariit ilaanni assortuuttoqartarpoq, meeqqat qanoq mamakujuttutortiginissaannut tunngasutigut.
- Assortuunnerit pinaveersaarniarlugit meeqqallu naammaginatumik mamakujuttutortarnissaat pissuseqarfigiumallugu, angajoqqaat atuagaanni qup. 42-mi oqaluttuaq atuassavat.
- Nammineq ilaquttatik meerartillu oqaluttuami pineqartuuppata, qanoq iliornissartik peqataasut eqqarsaatigalugulu oqallisigissavaat.
- Malik Maliinalu pillugit titartakkanik filmilialiaq qulequtaq manna pillugu naggasiisoq takutissinnaavat.
- Ilaatigut oqallisigissavarsi peqataasut ataasiakkaat qanoq-iliorsinnaanersut, ilaquttat ilaasa meeraq naammaginatut qaangerlugit mamakujunnik tuniorartarpassuk.

PowerPoint 1.5.2

Sådan gør du ...

- Du fortæller, at der er mange forskellige synspunkter om emnet børn og slik. Nogle taler om børnenes almene sundhed og risiko for overvægt, andre taler om huller i tænderne, og andre taler om, at børnene bliver forkælede.
- Du fremhæver, at der er mange der mener, at børn får for meget slik. Hvordan er det med jeres eget barn?
- Samtidig er der mange konflikter i nogle familier, som handler om, hvor meget slik børn må få
- For at forebygge konflikter og håndtere børns forbrug af slik på et rimeligt niveau, læser du historien for deltagerne i forældrebogen side 43.
- Deltagerne drøfter eller tænker over, hvad de ville gøre, hvis det var deres familie og deres barn
- Du kan vise animationsfilmen om Malik og Maliina, som afslutter med dette tema.
- I taler blandt andet om, hvad de enkelte deltagere kan gøre, hvis der er nogle i familien, som giver barnet mere slik, end de mener er godt for barnet.

PowerPoint 1.6

Ukunanga ikiorserneqarsinnaavutit (min. 10 miss.) – (Angajoqqaat atuagaanni qup. 44)

Siunertaq

Peqataasut pisariaqalerfiatigut sumi ikiorserneqarsinnaanerminnik ilisimasaqarnissaat. Tamanna atuuppoq sulisunit aamma ilaquttanit ikinngutinillu ikiorserneqarnermut tunngatillugu.

Imaaliorit ...

- Oqaluttuariuk kikkut tamarmik inuermik ilaani ikiorneqarnissamik pisariaqartitsilersinnaasut.
- Ikiorserneqarnissamut periarfissat nassuiakkit (angajoqqaat atuagaanni qup. 79), oqaluttuaralugulu kikkut tamarmik ikioqulluni saaffigininnissaq pisariaqartilersinnaagaat.
- Oqaluttuariuk ajornartorsiutit allinginnerini ikiorneqarnerup, kingusinnerusukkut ajornartorsiuterpassuit pinaveersaartissinnaagai.
- Erseqqissarsinnaavat inuppassuit ikiuukkumasarmata - aperineqaraangamik, tamatigullu sulisunit ikiorsequsinnaammata, qanigisaminnut ajornartorsiutitik oqaluttuariumangikkunikkit.
- Sungiusaat nassiuaruk.

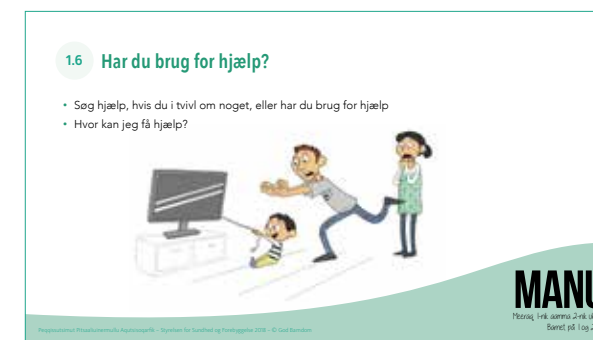
SUNGIUSAAT - TAPERSERNEQARNEQ

- Sungiusaammi peqataasut eqqarsaatigissavaat ilaquttaminnit inunnillu qanitammittit sutigut taperserneqarlutillu ilitsersorneqarsinnaanertutik. Inuit amerlasuut eqqarsaatiginngitsoortarpaat qanigisaminnit ikiorneqarsinnaasarnertik.

PowerPoint 1.6

Her kan du få hjælp (ca. 10 minutter) – (side 45 i forældrebogen)

Formål

At deltagerne ved, hvor de kan få hjælp, hvis de har brug for det. Det gælder både hjælp fra de professionelle og fra familie og venner.

Sådan gør du ...

- Du fortæller, at alle kan få brug for hjælp på et eller andet tidspunkt.
- Du gennemgår mulighederne for hjælp (forældrebogen side 79) og fortæller, at alle kan få brug for at henvende sig for at få hjælp.
- Fortæl at hjælp, inden problemerne har vokset sig store, kan forebygge mange problemer senere.
- Du kan understrege, at mange er åbne for at hjælpe, hvis de bliver spurgt om støtte, og at der altid er en professionel hjælp, de kan søge, hvis de ikke vil fortælle om problemerne til nogle, som er meget tæt på.
- Du gennemgår øvelsen.

ØVELSE - STØTTE

- I øvelsen skal deltagerne tænke over, hvor de kan få støtte og vejledning i deres familie og omgangskreds. Mange overser ofte, at der er hjælp at hente i de nærmeste omgivelser.

PowerPoint 1.7

Inuulluaritsi - Ullumimut qujanaq – (Angajoqqaat atuagaanni qup. 44)

Siunertaq

Angajoqqaat aappaagu takkuteqqinnissamut kajumilersinnissaat piunassuseqalersinnissaallu.

Imaaliorit ...

- Oqaluttuariuk: Tullianik – ukiup ataatsip missaa qaangiuppat – MANU-mi sammeneqassapput illit meeqqat nammineertoq, tamatumalu unamminartortarisinnaasai.
- Aamma eqqartussavarput meeraq alapernaatsoq, qanorlu-iliorlutit meeqqannut ilisimasortaasinnaanersutit.
- Naapeqqinnissarput ullualunnguanik sioqqullugu SMS-erumaarpunga.
- Angerlamut apuulluarisi. Takoqqinnissarsi qilanaarivara
- Inuulluaqqukkit ullumimullu qjallutit.

PowerPoint 1.7

Farvel og tak for i dag – (side 45 i forældrebogen)

Formål

At underviserne styrker forældrenes motivation og lyst til at komme igen til næste år.

Sådan gør du ...

- Du fortæller: Næste gang – om ca. et år – handler MANU om dit selvstændige barn og de udfordringer det kan give.
- Vi skal også tale om det nysgerrige barn, og hvordan du kan være en guide for dit barn.
- Jeg sender jer en SMS nogle dage før, vi skal mødes igen.
- Kom rigtig godt hjem. Jeg glæder mig til at se jer igen.
- Du siger farvel og tak for i dag.

Nammineersinnaaleriartorneq – meeraq marlunnik ukiulik

Peqataassapput angajoqqaat marlunnik ukiulinnik meerallit

Ilinniartitsinerup matuma siunertaa

Ilinniartitsinerup ingerlatsinerup uani annermik sammineqassapput, meeqqap namminiileriartornera aamma tamatumani angajoqqaat misigissutsitigut qanimut attuumassuteqarnertik aqutugalugu tapersiinnaanerat. Tamanna angajoqqaat ilimagisaannut meeqqamullu sinaakkusiuttagaannut atassuserneqassaaq. Tamatumani pineqarsinnaapput qanoq piviusorpalaartunik pitsaasunillu meeqqamit qiimasumik ilimagisaqarnersut. Ilinniartitsinerup takutinneqassaaq, meeqqap ilaqutariinni pingaaruteqartutut immiut paasineru, angajoqqaat qanoq-iliortut tapersinnaaneraat, assersuutigalugu meeqqap nammineq sapinngisaminik misileraasinneratigut pisinnaasaminillu annertusaatinneratigut. Tamatumani aammattaq nassataa meeqqap kamattut puuttutullu misiginermini ataata imaluunniit anaana pisariaqartittarmagut. Aamma tamatumani pingaartuummat meeqqap misigissutsimigut taperserseqarlunilu ikiorneqarnissaa. Ilinniartitsineq aqutugalugu meeqqat kinguaassiuutimikkut ineriartortarnerat alapernaanerallu – meeqqap marlunnik ukiullip misileraaffigisagai – pillugit ilisimasat saqqummiunneqassapput, aamma meeraq timimini attugassaangitsunik (soorlu kinguaassiuutitigut malussajaffinnik) inersimasunit qaangerneqartussangitsunik peqarmat.

Piareersarneq ...

- Angajoqqaat atuagaanni atortussat atuareersimassavatit: Meeraq marlunnik ukiulik (qup. 46-76).
- Ilinniartitsinerup tunngaviit uteqqissimassavatit, ilinniartitsinerup ilisaritsissutit atuallattaaneritigut, taakku MANU pillugu pikkorissartitsinerup ilisimariissavatit.
- Malik, Maliina Kunullu pillugit titartakkanik filmeeralliaq takusimassavat, eqqarsaatigalugulu qaqugukkut takutissallugu naapertuutissanersaq.
- Sungiusaatini il.il. ilisaritsissutit saqqummiunniakkatit piareersariissavatit.
- Peqataasunut tamanut angajoqqaat atuagaat naammattut piareeqqassavatit – ataamut anaanamullu – immaq ilaat meeraq ataatsimik ukiulik pillugu ilinniartitsisoqarmat peqataasimangillat.
- Angajoqqaat arlallit meeqqisarpara, pisariaqarsinnaavoq arlaata immikkut nakkutilliisuunissaa.
- Atortussat tamaasa misissorlugillu misilikkit (smartboard, allaatit, flipover il.il.).
- Angajoqqaat amerlappata atiisa allagartassat siuumoortumik suliarisnaavatit, siuliaqtaat allareerlugit.
- Nutaanik peqataasorparat atiisa allagartat angajoqqaat atuagassaannut ilanngullugu piareereeriissavatit.
- Unikaallannerup sutugassaqaarnissaq najoqqagassaqaarnissarlu isumageriissavatit – aamma eqqaamajuk meeqqanik peqataasorparat taakku ukiuinut inerisimassusiinullu naapertuutunik sutugassaqaartitsinissaq.
- Peqataasut amerlappata, flipoverit pingasut piareersarinnavatit tassanilu Power Point 2.2 allallugu: 'Meeqqat toqqaasinnaava?' 1. Unga meerara sinnerlugu aalajangiisarpunga – suli periarfissanut assigiinngitsunut inerisimassutsimigut inuuppoq, 2. Meeqqama nammineq piimasai ammaffigilluinnarpakka – meeqqama iliuusereq-qaagai malittarpakka 3. Meerara kililinnik periarfissittarpara, unga aalajangikkama iluani ajunngilaq.
- Pitsaassaaq peqataasut tamarmik oqaaseqarpata – ilinniartitavit qanoq amerlatiginerat qanorluunniit ikitsiginerat apequtaatinnagu.

Selvstændighed i fuldt flor – det 2-årige barn

Deltagerne er forældre med børn på to år

Formålet med denne undervisningsgang

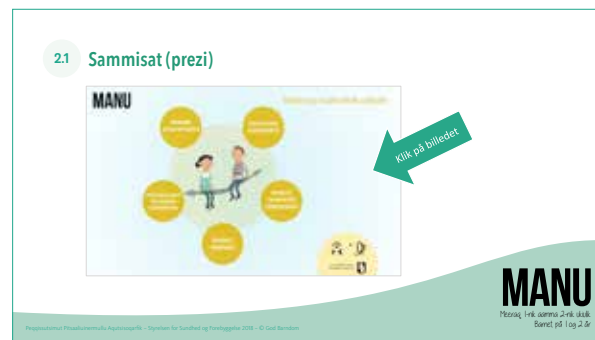
I denne undervisningsgang er det især barnets selvstændighed, og hvordan forældrene understøtter den via det nære følelsesmæssige bånd, de har til barnet, der er det centrale. Dette kobles sammen med forældrenes forventninger, og hvilke rammer de sætter omkring barnet. Det kan være, hvordan de har realistiske og positive forventninger til barnet på en humoristisk og konstruktiv måde. I undervisningen vises, at forældrene kan styrke barnets opfattelse af sig selv som en værdifuld person i familien, fx ved at lade barnet eksperimentere med, hvad det selv kan og udvide færdighederne. Det indebærer også barnets behov for at være sammen med far eller mor, når følelser af vrede og raseri tager over. Og at det er vigtigt, barnet får deres støtte og hjælp til at tackle dem. Gennem undervisningen formidles viden om børns seksuelle udvikling og nysgerrighed, der er genstand for det 2-årige barns eksperimenter, og at det har en kropslig urørlighedszone (fx erogene zoner), som ikke må overskrides af voksne.

Forberedelse ...

- Du har læst materialet i forældrebogen: Det 2-årige barn (side 47-77).
- Du har genopfrisket grundprincipperne i undervisningen ved at skimme introduktionen til underviserne, som du kender fra kurset om MANU, du har været på.
- Du har set animationsfilmen med Malik, Maliina og Kunuk og overvejet, hvor den vil passe ind.
- Du forbereder dig til de oplæg, du skal bruge som introduktion til øvelser mv.
- Du har forældreboøger med til alle deltagere – både til far og til mor – måske er der nogle som ikke har været med i undervisningen om det 1-årige barn.
- Har mange forældre børn med, kan I have behov for, at der er én, som især har med børnene at gøre.
- Du sørger for at tjekke alt udstyr, og hvad du i øvrigt skal bruge (smartboard, tuscher, flipover mv.).
- Hvis der er mange forældre, kan du på forhånd have nogle navneskilte (labels) med, hvor du med en tusch har skrevet forældrenes fornavn.
- Er der nye deltagere, har du lagt label ind i en bog til dem.
- Du sørger for, at der er lidt at spise og drikke til pausen – husk også, at der er børn til stede, som også har behov for noget at spise og drikke, der passer til deres alder og udvikling.
- Er det et større hold, kan du forberede tre stykker flipover, hvor du har skrevet Power Point 2.2) op 'Må dit barn vælge?' Jeg bestemmer for mit barn – det er ikke modent til forskellige muligheder endnu 2. Jeg er helt åben for, hvad mit barn selv vil – jeg følger initiativet fra mit barn 3. Jeg sætter begrænsede valgmuligheder for mit barn, indenfor det jeg har bestemt er OK.
- Det er godt, at alle får sagt noget – uanset hvor mange eller få du underviser.

PowerPoint 2.1

Tikilluaritsi (min. 15-it miss.)

Pilersaarut

1. Tikilluaritsi (min. 15-it miss.)
2. Nammineerneq aamma alapernaaneq (min. 20-t miss.)
3. Meeqqavit inuunerani ilitsersuisuuvutit (min. 15-it miss.)
4. Meeqqavit misigissusai (min. 30-t miss.)
5. Perorsaaneq meeqqavillu inerikkiartornera (ca. 35 minutter)
6. Meeqqanni attugassaanngitsut (min. 15-it miss.)
7. Inuulluaritsi ullumimullu qujanaq (5 minutter)

Siunertaq

Ilinniartitsinermi siullermi angajoqqaat tikulluaqquneqassapput, paasitinneqarlutillu MANU-p sunik neqerooruteqarneranik. Angajoqqaat ilisimassavaat angajoqqaanik pikkorissaanerup suna siunertarineraa, sunillu pissarsiaqaatigissaneraat. Tamatuma saniatigut peqataasut imarisaasut pillugit imminnillu ilimagisaat naleqqussarneqassapput. Aammattaq siunertaavoq, peqataasut ilinniartitsinermut oqartussaaqataanissaat, ingerlatsinermi peqataallualernissaat aamma ilinniartitsinermut namminneq pisariaqartitaminnut naapertuuttumut peqataanissaat.

Imaaliorit ...

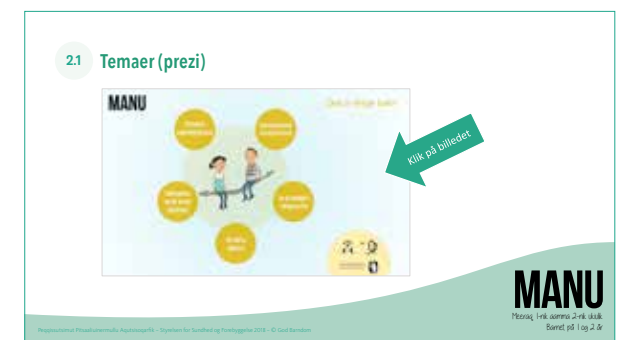
- Angajoqqaanik pikkorissaanermit MANU-mut tikilluaqqusiit.
- Peqataasut tamarmik atiminnik, meeqqamik atianik inuuiannillu saqqumminissaat isumagiuk.
- Kinaanerit naatsumik oqaluttuariuk. Sulinnit misilittakkatit oqaluttuariikkat - nammineq inuttut inuunerit pinnagu.
- MANU sunaanersoq naatsumik oqaluttuariuk.
- Imaassinnaavoq angajoqqaartoq aatsaat MANU-mi ilinniartitaasunik, taamaappat MANU sunaanersoq naatsumik oqaluttuariuk.
- Mianerisassat pillugit saqqummiissaatit: 1. Namminneq misigisimasatik oqaluttuarisinnaagaat 2. Peqataasut allat misigisimasaat qanoq-inneralluunniit inunnut peqataasut avataanniittunut oqaluttuarineqassanngitsut.
- Facebookimi, Messengerimi attaveqaammiluunniit allami peqataasut atortagaanni gruppiliornissaannik kaammattorsinnaavatit.
- Meeqqat arlallit peqataappata, meeqqat erinarsuutaannik ataatsimoorlusi erinarsugassassinnik piareersaasinnaavutit.
- Prezi assigiinngitsunik qulequtaqartoq takutiguk.
- Immikkoortut ataasiakkaat naatsumik oqaluttuariikkat, Prezimi saqqummersitat tullerriaartillugit.

SUNGIUSAAT - MAANNA SAMMISAASUSSAT

- Angajoqqaat piimagunik sammisassat pillugit eqqarsaatiminnik allattuisinnaapput. Erseqqissaruk angajoqqaat atuagaanni allttuisinnaasut, namminnermi pissaraat.

PowerPoint 2.1

Velkommen (ca. 15 minutter)

Program

1. Velkommen (ca. 15 minutter)
2. Selvstændighed og nysgerrighed (ca. 20 minutter)
3. Du er guiden i dit barns liv (ca. 15 minutter)
4. Dit barns følelser (ca. 30 minutter)
5. Opdragelse og dit barns udvikling (ca. 35 minutter)
6. Dit barns urørlighedszone (ca. 15 minutter)
7. Farvel og tak for i dag (5 minutter)

Formål

I den første undervisningsgang bydes forældrene velkommen, og de får en forståelse af, hvad MANU kan tilbyde dem. Forældrene skal vide, hvad forældrekurset går ud på, og hvad de kan få ud af det. Derudover skal der ske en afstemning af deltageres forventninger til indholdet og til hinanden. Det er endvidere formålet, at deltagerne får medindflydelse på undervisningen, bliver aktive i forløbet og deltager i en undervisning, der passer til deltageres behov.

Sådan gør du ...

- Du byder velkommen til forældrekurset MANU.
- Du sørger for at alle siger deres navne, deres barns navn og fødselsdag.
- Du fortæller kort, hvem du selv er. Fortæl om dine arbejds erfaringer, ikke om dit privatliv.
- Du fortæller kort, hvad MANU er.
- Der kan være forældre, som er til deres allerførste MANU-undervisning. Hvis det er tilfældet, fortæller du kort, hvad MANU er.
- Du fortæller om fortrolighed: 1. At de gerne må fortælle, hvad de selv har oplevet 2. At de ikke må fortælle til udenforstående, hvad andre i gruppen oplever, eller hvordan de har det.
- Du kan opfordre dem til at deltage i en gruppe på Facebook, eller hvad de ellers bruger af sociale medier.
- Er der mange børn til stede, kan du forberede en børnesang, som I kan synge i fællesskab.
- Du viser Prezien med de forskellige temaer.
- Du fortæller kort om de enkelte punkter, mens du klikker rundt i Prezi-landskabet.

ØVELSE - TEMAER DENNE GANG

- Har forældrene lyst, kan de skrive noget om, hvad de tænker om temaerne. Du kan understrege, at de gerne må skrive i forældrebogen, det er deres personlige eksemplar.

PowerPoint 2.2

Namineerq aamma alapernaanek (min. 20-t miss.) – (Angajoqqaat atuagaanni qup. 48)

2.2.1 Meeqqat toqqaasinnaatitaava?

- Uanga meerara sinnerlugu toqqaasaanga – sulii periarfissanut assigiingituumut isummisaminut nukangavallaarpoq
- Meeqqama sorusussianut ammalluinnarpunga – meeqqama kissataa malinnartarpara
- Uanga akuersinnaasama iluani toqqaasinnaasaanik periarfissittarpara

MANU
1900q, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

Siunertaq

Angajoqqaat meeqqamik avatangiisiminut akulerukkiartornermini periusaanik isiginnissinnaalernissaat, soorlu alapernaaneranik inuttullu pissusaanik. Immikkoortumi tassani kingusinnerusukkut siunertaavoq, angajoqqaat peqataasut assersuusiortinnerisigut, angajoqqaat meeqqamik namineeranerani sulii annertunerusumik qanoq patajaallisaasinnaanerminnik eqqarsaatissinnissaat, soorlu ukiuinut inerisimassusianullu naapertuuttunik toqqagassittarlugu.

Imaaliorit ...

- Meeqqap marlunnik ukiqarnermini inerikkiartornera pillugu naatsumik saqqummiigit.
- Pingaartissavat meeqqat amerlanerpaat nutaanut tamanut alapernaatsorujussuunerat, aammali meeqqani ukiqatigiinni ataasiakkaani assigiingissutsit nikerartorujussuusinnaasut. Suulluunniit nalusatik misissorniartarpara, inimilu pileriginerpaasaqartarlutik (soorlu fjernsyni, imaluunniit igaffimmi amusartoq pissanganartorpasuarunik imalik).
- Immikkut soqutigisaqartarput (mobiltelefon, iPad, qarasaasiaq, matuersaatit).
- Oqaluttuarisinnavat meeqqat marlunnik ukiullit sorusunnertik sorusunnertillu erseqqissumik malugeq-qusarmassuk.
- Marlunnik ukiullit tikkuartuisarput, oqaatsinik atuisarput, timertik pissusilersortittarpara ussersortarlutillu – arlaannik piumasagaraangamik piumanngisagaraangamillu – meeqqat ilaat oqaaseqatigiinnguanik oqaatsinik arlalinnik imaqartunik oqarsinnaasarput.
- Marlunnik ukiullit misigissutsitigut inuunerat imaappoq, misigissutsit misigineqariutaa takkuttarlutik.
- Pingaartuuvoq meeqqap paasineqartutut angajoqqaaminillu akuerineqartutut misiginissaa. Kisianni imaanngilaq angajoqqaat meeqqap perusutai tamaasa anngaassagaat.
- Pingaartuuvoq angajoqqaat assortuunnernik peqqissaartumik toqqaasarnissaat.

Imaaliorit ...

Maanna toqqaasarneq pillugu sammisaq qitiutinneqassaaq. Tamarmik immikkut qanoq »angajoqqaajoriaaseqarpat«?

- Oqaaseqaatit assigiingitsut pingasut nivinngakkit/saqqummikkit – angajoqqaat piumasaminni issiasinnaaqullugit.
- Erseqqissaruk eqqortoqanngitsoq imaluunniit eqqunngitsoqarani.
- Peqataasut akornanni aappareeqarpat, oqarfikkittit imaassinnaasooq tamarmik immikkut assigiingitsunik isummertut.
- Angajoqqaat angajoqqaajoriaaseq toqqagaat pillugu oqaloqatigiisikkittit.
- Oqallillualerpara ilinniartitsisutut inimi angalaaqattaalaarsinnaavutit aperillattaallutit. Soorlu sooq ataasiakkaat suleqatigiit taakkorpiat toqqarsimaneraat? Suut toqqagassarivaat? Sooq?
- Naggasiullugu assersuutigalugu apeqqutigisinnavat, toqqaasinnaaneq aalajangeeqataasinnaanerlu meeqqap inerikkiartorneranut pingaaruteqarnerisooq. Angerpatalu apeqqutigalugu, tamanna qanoq sunniuteqarnerisooq. Toqqaanissamat periarfissaqarneq ajortortaqarsinnaava?
- Pitsaassaaq angajoqqaat tamaasa oqaaseqartittarsinnaagukkit. Isumaqtigittariaqanngillat.
- Oqaatigineqartut eqikkakkit. Pingaarnersaannaat. Aqutaani allattuillattaarsinnaavutit.

PowerPoint 2.2

Selvstændighed og nysgerrighed (ca. 20 minutter) – (side 49 i forældrebogen)

2.2.1 Må dit barn vælge?

- Jeg bestemmer for mit barn – det er ikke modent til forskellige muligheder endnu
- Jeg er helt åben for, hvad mit barn selv vil, – jeg følger initiativet fra mit barn
- Jeg sætter begrænsede valgmuligheder for mit barn indenfor det, jeg har bestemt er ok.

MANU
1900q, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

Formål

At få forældrene til at se på deres barns måde at indtage verden på – fx nysgerrighed og temperament. Senere under dette punkt er det formålet, ved hjælp af eksempler fra de deltagende forældre, at få forældrene til at overveje, hvordan de yderligere kan styrke deres barns selvstændighed fx ved at give det valgmuligheder, der passer til alder og modenhed.

Sådan gør du ...

- Du holder et kort oplæg om barnets udvikling, når det er 2 år gammelt.
- Du lægger vægt på, at de fleste børn er meget nysgerrige overfor alt nyt, men at de individuelle variationer er store hos børn på samme alder. De undersøger ting, som de ikke kender og har foretrukne områder i lejligheden, som de gerne vil være i (fx der hvor fjernsynet er, eller en køkkenskuffe med spændende køkkenting).
- De har ting, som de er særligt interesseret i (mobiltelefon, iPad, computer, nøgler).
- Du kan fortælle, at børn i 2-års alderen gør kraftigt opmærksom på, hvad de gerne vil, og hvad de ikke vil.
- 2-årige peger, bruger sprog, kropssprog og fagter, når der er noget, de gerne vil, og noget, de ikke vil – nogle børn taler i små sætninger med flere ord.
- 2-årige børns følelsesliv er sådan, at følelser kommer lige så stærkt, som barnet oplever dem.
- Det er vigtigt, at barnet føler sig forstået, og at følelserne anerkendes af forælderen. Men det betyder ikke, at forældrene siger ja, til det, som barnet vil.
- Det er vigtigt, at forældrene vælger konflikter med omhu.

Sådan gør du ...

Det er nu temaet om at vælge, der er i centrum. Hvilken forældretilstil bruger de hver især?

- Du hænger/lægger de tre forskellige udsagn, så forældrene kan sætte sig, hvor det passer for dem.
- Du understreger at der ikke er noget, som er rigtigt eller forkert.
- Er der par iblandt deltagerne, så fortæller du, at det ikke er sikkert, at de synes det samme.
- Du lader forældrene drøfte den forældretilstil, de har valgt.
- Når snakken er godt i gang, så kan du som underviser gå lidt rundt og stille spørgsmål. Fx hvorfor den enkelte har valgt at være netop i denne gruppe? Hvad stod valget imellem? Hvorfor det?
- Du kan runde af med at spørge fx, om det at vælge og få medbestemmelse har betydning for barnets udvikling? Og hvis ja hvordan virker det? Kan der være noget negativt ved valgmuligheder?
- Det er godt, du lader forældrene tale sammen på kryds og tværs. De behøver ikke at blive enige.
- Du summerer det op, som er blevet sagt. Bare i store linjer. Du kan eventuelt skrive stikord op undervejs.

PowerPoint 2.3

Meeqqavit inuunerani ilitsersuisuuvutit (min. 15-it miss.) – (Angajoqqaat atuagaanni qup. 52)

Siunertaq

Siunertaavoq angajoqqaat ilisimalissagaat, qanoq meeqqap imminut misiginera annertusiartortartoq, meeqqap ulluinnarni pisartunut nammieerluni peqataasinnaaleriartortera ilutigalugu. Aamma angajoqqaanut, qatanngutinut ilaqtannullu naleqqiullugu ataqtigiinneq, attuumassuteqarnerit ataatsimooqatigiinnerlu annertusiartortartut, meeqqat nammieernerulernera ilutigalugu. Meeqqap assigiinngitsutigut nammieertinneqarnini aqutigalugu, kinaanerminik ilisimasai aammalu inersimasut, soorlu ataataq anaannullu, sumiinnerinik ilisimasai annertusiartortarlutik.

Imaaliorit ...

Immikkoortut pingasut pineqartut oqaluttuarikkat. Takuuk Power Point 2.3.1.

- Meeqqap ikiorneqarani sapinngisai – soorlu »sut«-imi unnuakkut nassaarinissaa, alussaaserluni nerineq, nerriviliorangassi alussaatinik ajassaatinillu ilioraneq, kamippalernialeruni isersimmatimi peernissait il.il.
- Ataatsimoorlusi iliuuserisartakkasi – soorlu meeqqap nangilerneqassatilluni nammieerluni nuluminik kivitsisarnera, imaluunniit issiavimmut portusuumut inginniarpat ikioqatigiittarneri, anialernissinni nammieq qaatiguuminik ujarlersinnaanera, atinialerpagulu illit ikiuttarnerit.
- Meeqqap kissaatigisai sulili saperlugit – soorlu imermik immiartorfimmut kuisineq, nammieerluni qarllilernissaq, puugutaasaq eqqerlugu kiliortuinissaq - 'kingulliillu nerillugit'.
- Angajoqqaat qinnuigikkat sungiusaammi apeqqutit eqqarsaatigeqqullugit.

PowerPoint 2.3.2

Imaaliorit ...

- Malugigukku peqataasut naammassisut, angajoqqaat ataasiakkarlugit qinnuigisinnaavatit pingaarnertut isigisatik atorsinnaasatillu oqaluttuareqqullugit.
- Angajoqqaat akissutaat smartboardimut allassinnaavatit, apeqqutit pingasut assigiinngitsunik qalipaaserlugit allallugit. Piffissaqarpat angajoqqaat misilittakkaminnik saqqummiussaanni immikkuualuttut pillugit angajoqqaat sinneri apeqquteqartissinnaavatit. Sungiusaat naggasersinnaavat saqqummiussarsuusit (taamaappat) pillugit peqataasut qujaffigalugit.

PowerPoint 2.3

Du er guiden i dit barns liv (ca. 15 minutter) – (side 53 i forældrebogen)

Formål

Det er hensigten, at forældrene bliver bevidste om, hvordan barnets selvfølelse vokser i takt med, at barnet bliver i stand til at bidrage selv i hverdagen. Og at sammenhold, relationer og fællesskab med forældre, søskende og andre familiemedlemmer også styrkes, når barnet bliver mere selvstændigt. Ved at lade barnet gøre mange ting selv, øges barnets viden om, hvem det selv er, og hvor de voksne fx far eller mor er i forhold til barnet.

Sådan gør du ...

Du fortæller om de tre områder. Se Power Point 2.3.1.

- Det som barnet kan uden hjælp – fx finde sin sut om natten, spise med ske, lægge skeer og gaffler på, når I dækker bord, tage sine hjemmesko af, når det skal have støvler på osv.
- Det I gør i fællesskab – fx når barnet skal have ble på, løfter han numsen selv, når du skal lægge den rene ble under ham, eller om I hjælpes ad, når hun skal op i den høje stol, når hun selv finder selv sin jakke, hvis I skal udenfor, og du hjælper, når den skal på.
- Det som barnet gerne vil, men endnu ikke kan – fx hælde vand op i sit glas, tage bukserne af selv, skrabe en tallerken ren og 'spise det sidste'.
- Du beder forældrene tænke over spørgsmålene i øvelsen.

PowerPoint 2.3.2

Sådan gør du ...

- Når du kan mærke, at deltagerne er færdige, kan du bede forældrene hver især om at fortælle den vigtigste pointe, som de tager med hjem.
- Du kan eventuelt skrive forældrenes forslag på et smartboard, hvor de tre spørgsmål har forskellige farver. Du kan lade forældrene spørge ind til detaljer i de forskellige erfaringer, som deltagerne kommer med, hvis tiden tillader det. Du kan eventuelt runde øvelsen af med at takke for de mange bidrag (hvis det er sandt).

PowerPoint 2.4

Meeqqavit misigissusai (min. 30-t miss.) – (Angajoqqaat atuagaanni qup. 54)

2.4.1 Meeqqavit misigissusai

Misigissusait tunngavusut arineq-pingasut

- Nuannaarneq
- Tatigininneq
- Annilaanganeq
- Tupaallanneq
- Aliasunneq
- Maajuginneq
- Kamanneq
- Alapemaanneq

Misigissusait assigiinngitsut angajoqqaat allat peqatigalugit oqaloqatigissusigisigut

MANU
Meeqqavit 1-4. sarnu 2-14. alik.
Sarnu 10. 1 og 2. &

2.4.2 HKamaattoqaraangat qanoq iliortarpit

- Isumaqatigiinngikaangassi kamaatsillusi qanoq iliortarpit?
- Suut annerusumik iluaqutaasarpit?

MANU
Meeqqavit 1-4. sarnu 2-14. alik.
Sarnu 10. 1 og 2. &

2.4.3 Misigissutitigut qisuariaraangavit

- Meeqqannut tunngatillugu misigissusait eqarsaatigikkik
- Angajoqqaat aallat tamakku pillugit oqaluttuutikkik
- Angajoqqaat aallat assersuutaat tusarnaakkik.

MANU
Meeqqavit 1-4. sarnu 2-14. alik.
Sarnu 10. 1 og 2. &

Siunertaq

Meeqqap marlunnik ukiullip misigissusai pillugit sammisaqarnermi siunertaavoq, peqqinnartumik misigissutitigut inerikkiartornissap siuarsarnissaa. Tamatuma meeqqat toqqissimanera aamma angajoqqaat meeqqallu ataqtiginneri annertusartarpari. Meeqqap, inerikkiartornermini aqusaakkatut, misigissutiminik annertuumik saqqummiisarnera angajoqqaanut sakkortusinnaavoq nalornilersitsillunilu. Meeqqap toqqissimassusianut eqqarsartaatsimigullu peqqissusianut pingaartuuvooq, angajoqqaat pitsaasumik pilersitsiffiumillu meeqqaminnik tapersiisarnissaat.

Imaaliorit ...

- Angajoqqaat atuagaanni qup. 54-55-mi tunngaviumik misigissusait assigiinngitsut pillugit titartakka takutikkik
- Peqataasut kaammattukkit sanilertik minutsini marlussunni oqaloqatigeqqullugu, meeqqamik misigissutininik assigiinngitsunik aqusaagaqarsimanera pillugu.
- Oqaluttuariuk meeqqami marlunnik ukiulimmi, meeraq misigissutiminik malussarniartorlu misigissusai takkuttarmata.
- Qanoq sakkortutisumik saqqummertarneri assigiinngillat.
- Allatigut meeqqap qanoq-innera apeqqutaavoq, soorlu qasoqqanersoq, kaannersoq il.il.
- Pillaasarluni naveersisarlunilu perorsaasoqarpat kingunerisinnaavaa, meeqqap akerrilarsuillunilu kamannermik qisuariartalerneru – immaqaa taamaammatt meeqqap taamatut ukioqarnera meeqqap killormuinnaq iliorniarfigisartagaatut taaneqartarpoq?
- Meeqqami ilaanni naveerneqartarneq isiginngitsusaarneqarnerlu kinguneqarsinnaavoq, meeqqap misigissutiminik mattussineranik, immaqalu matoqaasunngorlunilu 'ersigunnaarneranik'.
- Meeqqat amerlanerit aatsaat 4-5-nik ukioqaleraangamik imminnut eqqissisarsinnaalersarput, misigissutimillu sakkortussusaat pisumut naleqqussarsinnaalersarlugit (amerlanertigut).

Maanna Kunuk pillugu oqaluttuamut atassusiisaatit (Angajoqqaat atuagaanni qup. 54), tassani Kunuup Malik kamaappaa, pinnguarneq unitsittussanngoramikku. Oqaluttuuaq sivikinnerusumik sivisunerusumilluunniit sammisinnaavat – peqataasunut qanoq naleqqutsiginera apeqqutaatillugu.

SUNGIUSAAT - AALASSASSIMAARTOQARTILLUGU QANOQ ILIORTARPIT?

(tak. Sungiusaat, Angajoqqaat atuagaanni qup. 56)

PowerPoint 2.4

Dit barns følelser (ca. 30 minutter) – (side 55 i forældrebogen)

2.4.1 Dit barns følelser

De otte grundfølelser:

- Glæde
- Tillid
- Angst
- Overraskelse
- Ked af det
- Afsky
- Vrede
- Nysgerrighed

Tal med andre forældre om de forskellige følelser.

MANU
Meeqqavit 1-4. sarnu 2-14. alik.
Sarnu 10. 1 og 2. &

2.4.2 Hvad gør du, når bølgerne går højt?

- Hvordan gør du, når I har konflikter?
- Hvad virker særlig godt?

MANU
Meeqqavit 1-4. sarnu 2-14. alik.
Sarnu 10. 1 og 2. &

2.4.3 Når du selv reagerer følelsesmæssigt

- Tænk over forskellige situationer, du har oplevet med dit barn.
- Fortæl de andre forældre om det.
- Lyt til de andre forældres eksempler.

MANU
Meeqqavit 1-4. sarnu 2-14. alik.
Sarnu 10. 1 og 2. &

Formål

Formålet med at arbejde med det 2-årige barns følelser er at fremme en sund følelsesmæssig udvikling. Den er med til at styrke barnets trivsel og relationerne mellem forældre og barn. For forældrene kan det virke voldsomt og skabe stor usikkerhed med de mange følelsesudbrud, som barnet gennemlever i udviklingsprocessen. Det er væsentligt for barnets trivsel og mentale sundhed, at forældrene støtter barnet på en positiv og konstruktiv måde.

Sådan gør du ...

- Du viser tegningerne af de forskellige grundfølelser fra forældrebogen side 54-55.
- Du opfordrer til, at deltagerne snakker med sidemanden et par minutter om forskellige situationer, hvor deres barn havde nogle af de forskellige følelser.
- Du fortæller, at for et 2-årigt barn kommer følelserne, når barnet får dem.
- Det er forskelligt, hvor heftigt barnet giver udtryk for dem.
- Det afhænger også af barnets tilstand i øvrigt fx træthed, sult osv.
- Hvis man opdrager med straf og skæld ud, så kan det resultere i trods og vrede fra barnet – måske er det derfor, den periode er blevet kaldt trodsalderen?
- For nogle børn kan skæld ud eller at blive ignoreret betyde, at barnet lukker af for følelserne og måske trækker sig ind i sig selv og bliver et 'usynligt barn'.
- Det er først, når de fleste børn nærmer sig 4-5 år, at det selv kan berolige sig og (for det meste) tilpasse følelsernes voldsomhed til situationen.

Du kobler nu kort over til historien med Kunuk side 55 i forældrebogen, hvor han bliver vred på Malik, da de skal afbryde en leg. Du kan gøre historien kort eller lang, alt efter hvad der passer til deltagerne.

ØVELSE - HVAD GØR DU, NÅR BØLGERNE GAR HØJT?

(se øvelsen side 57 i forældrebogen)

PP PowerPoint 2.4.2

Imaaliorit ...

- Peqataasut qinnuigikkitt meerartillu nalaattarsimasatik eqqarsaatigeqqullugit.
- Minutsit 2-3 qaangiunneranni qinnuigissavatit, pisumi angajoqqaatut torrallaasimanertik eqqarsaatigeqqullugu.
- Angajoqqaat eqqaasikkitt aamma oqaluttuarissammasuk, meeqqap isaanik iseqarluni suut angusaqarflluarsimanersut.

Erseqqissaruk ilaanni angajoqqaat tassaasarmata misigissutsimikkut qisuariartuusut. Taamaammat maanna angajoqqaat sammissavaat, angajoqqaat ilaat puffalluni, puullaqilluni, kamalluni aliasulluniluunniit qisuariaraangat qanoq pisoqartarnersoq.

SUNGIUSAAT - MISIGISSUTSITIT ATORLUGIT QISUARIARAANGAVIT

(Takuuk Angajoqqaat atuagaanni qup. 56)

PP PowerPoint 2.4.3

Imaaliorit ...

- Angajoqqaat arlaqarpata marluk-pingasukkaarlugit suleqatigiinnut agguaatikkitt. Ikittuinnaagunik ataatsimuinnassapput.
- Angajoqqaat atuagaanni qup. 56 innersuuguk.
- Ataatsimik marlunilluunniit assersuusiorlutit erseqqissaruk, angajoqqaat namminneq misigissutsitigut qisuariatarnitik pillugit sungiusaammi qanoq sulisinnaanersut.
- Angajoqqaat pisariaqartitsinerat naapertorlugu piffissalikkitt.
- Piffissaq naappat aperissavatit, angajoqqaat allat misigisartagaat tusarlugit qanoq-igeneraat.
- Naapertuuppat eqqartoruk aliasunneq maqaasinerlu angajoqqaat ilaasa misigisartagaat, meeqqamik ilaannit avissaaqqallutik inuugaagamik (soorlu meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimatillugit).
- Ilaqutariinni misigissutsit aqukkuminaatsinneqartillugit ikiorserneqarsinnaanerup periarfissaqarnera innersuuguk (takuuk angajoqqaat atuagaanni qup. 79).

PP PowerPoint 2.4.2

Sådan gør du ...

- Du beder deltagerne tænke på forskellige episoder, de har haft med deres barn.
- Du beder dem efter 2-3 minutter om at fokusere på de situationer, hvor de som forælder gjorde noget, som virkede særlig godt i situationen.
- Du husker forældrene på, at de også skal fortælle om, hvad der fungerede godt set fra barnets perspektiv.

Du understreger, at det nogle gange er forældrene, der reagerer følelsesmæssigt. Derfor skal forældrene nu arbejde lidt med, hvad der sker, når en forælder også bliver hidsig, frustreret, vred eller ked af det.

ØVELSE - NÅR DU REAGERER FØLELSESMÆSSIGT

(Se side 57 i forældrebogen)

PP PowerPoint 2.4.3

Sådan gør du ...

- Du deler forældrene ind i mindre grupper på 2-3, hvis der er en del forældre på holdet. Er I få til stede arbejder alle sammen.
- Du henviser til forældrebogen side 57.
- Du fortæller konkret med et eller to eksempler, hvordan forældrene arbejder med øvelsen om deres egne følelsesmæssige reaktioner.
- Sæt en passende tidsramme, som du mener svarer til forældregruppens behov.
- Efter at tiden er udløbet, spørger du til, hvordan det var at høre om de andre forældres oplevelser.
- Hvis det er relevant – taler du om den sorg og det savn, som nogle forældre har, hvis de lever adskilt fra nogle af deres børn (fx anbragte børn på institution eller familiepleje).
- Du henviser til, at det er muligt at få hjælp, hvis der er store udfordringer med at styre følelserne i familien (se forældrebogen side 79).

PowerPoint 2.5

Perorsaaneq aamma meeqqavit ineriartornera (35 min. miss.) – (Angajoqqaat atuagaanni qup. 58)

2.5.1 Perorsaaneq annertunerusumik isiginneriaaseqarluni

Ukiut 20-it qaangiuppata meeqqat qanoq takorlorpiuk ...

- Inoqatmut pissuserisooq, pillersitsinnaassusilik, mianersortoq, qulanartoq, sipaallaqqisooq, nuannaartoq, piumasaaqarpallaangisooq, unneqqarisooq, tunuarsimaartoq, eqqarsaasarsullaqqisooq, tulkiortoq, tigussaasunik sullarisoq, isumassusooq, immiunnaq eqqarsaatigooq
- Allarpassuullu taaneqangitsur?

Meeqqat perorsarpat ilaatigut makku anguniarlugit:
Qanoq sunniuteqqasoraajuk? Aappaarpi – isumaatigippisi?

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

2.5.2 Perorsaaneq nukittorsaasoq imaluunniit unitsitsisoq

Perorsaariaatsit taakku marluk qanoq eqqarsalersippaatsit?

- Perorsaaneq meeqqavit ineriartornerani nukittorsaasoq
- Perorsaariaaseq meeqqavit ineriartorneranik naqsimannillunilu unitsitsisoq

Allangortitaqarusuppit?

- Aappat (aappaaruit) qanoq takorluuiva – imaluunniit ilaqtattit qaninnerit?

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

2.5.3 Qanoq iliussavit?

- Pinguartinnarpat, nuannisarpassipallaqimmat. Pulaartussatit utaqqilaarsinnaapput.
- Tasissiuarterilugu aperivat illusi eqqaani tulugaq takusinnaanera. Takusinnaavaa. Illit siunnersuutigivat arpalusi tiguniarisagissi. Taamaallorunavoq. Illumut apuukkassi illaatigivarsi tulugaq angumerisassaangimmat. Kisianni misililgaluarpusi.
- Oqaluttuarivat aataa pulalersooq, aamma apusineq suli angineq illusi silatinnuani takusimallugu. Angerlamut arppusii apusinerlu misilillugu, pulaartussat silami utaqqitugalugit.
- Oqarputit "maanna angerlassaagut". Pulaartussat silami utaqqisissinnaangilatit. Tasissiuuppat pinaalaraqtorlu angerlaqtigalugu.
- Illit nammineq siunnersuutisaarpat ...

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

2.5.4 Pisiniarfimmi

Malik aamma Malina Kunuk 22-nik qaammatilik ilagalugu pisiniarput. Koorit immererat Kunuup assut soqutigiva, pisiniarfullu iluani pisiasanik tigooaaluni isiuuniarpoq. Koori ulikkaarpoq karsillu tungaanut akiiniarlutik ingerlalerput. Karsip killiganiippoq ilisiverujussuaq mamakujunnik qalipaateqisunik ulikkaartoq.

Kunuup oqaatigalugu assigiingitsutigut paasitiniarvaa mamakujuttunik perusulluni. Malik aamma Malinap tamanna akuersaangilaat tassami angerlalerput neringajalerlutilu.

Malik aamma Malina qanoq ilorsinnaappat?

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

2.5.5 Ajornakusoortut kisiannili pingaarutillit

Meerara piunangippat	Taava uanga ...
... kingutigissarusunngippat	—
... innarumangippat	—
... ulorianartulerunnaarumangippat	—
... chips-inik, mamakujunnik sodavandinillu noqqaajunnaarumangippat	—
... atisalersorumangippat	—
... arlaanissimatilluta angerlarumangippat	—
... meeraqatimik ajattaajuannarpat	—
Illit assersuutitit ...	—

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

Siunertaq

Angajoqqaat eqqarsaatigissagaat qanoq-iliortlutik meeqqamik tapersuisumik pitsaasumillu inerikkiartortitsisumik perorsaasinnaanerlutik aamma meeqqanik perorsaanerminni aporfusartut pissuseqarfiginissaannut sakkussinneqarnissaat.

SUNGIUSAAT - PERORSAANEQ ANNERTUNERUSUMIK ISIGALUGU

Imaaliortit ...

- Pisinnaasat pingartitallu assigiingitsut angajoqqaat ilaqtariinni akuuffigisaminni nalerariniarsinnaasat saqqummiutikkitt.
- Angajoqqaat qinnuigikkitt minutsini 2-3-ni eqqarsaatigeeqqullugit, pingartit suut meeqqamik inuunermini pigiliussassaattut kissaatiginaat.
- Aappariinnik peqataasoqarpat suleqatigiissinnaavatit.
- Eqqaamajuk angajoqqaat kisermaajusuttaaq sungiusaammik pissarsiaqarnissaat.
- Peqataasut siunissamat takorluukkaminik avitseqatigeereerpat, piumasut qanoq takorluinerannik oqaluttuarterinnaavatit.
- Assersuutit smartboardimut flipoverimulluunniit allassinnaavatit.

SUNGIUSAAT - SUNGIUSAAT - PERORSAANEQ PILLUGU EQQARSAATITIT

PowerPoint 2.5

Opdragelse og dit barns udvikling (ca. 35 minutter) – (side 59 i forældrebogen)

2.5.1 Opdragelse i et større perspektiv

Hvordan tænker du dit barn er om 20 år ...

- Høflig, kreativ, forsigtig, sjov, sparsommelig, glad, beskedent, ærlig, tilbageholdende, intellektuel, rundhåndet, praktisk, omsorgsfuld, egoistisk
- Og alt det, der ikke er nævnt?

Hvilken rolle får det, tror du?
Har du en partner – mener I så det samme?

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

2.5.2 Opdragelse der styrker eller bremser

Hvad sætter tankerne om de to typer opdragelse i gang hos dig?

- Opdragelse der styrker dit barns udvikling
- Opdragelse der undertrykker og bremser dit barns udvikling

Er der noget du gerne vil ændre?
Hvad forestiller din partner sig (om du har én) – eller din nære familie?

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

2.5.3 Hvad vil du gøre?

- Du lader ham hoppe videre, da han virkelig ser ud til at have det sjovt. Dine gæster kan godt vente lidt.
- Du tager ham ved hånden og spørger, om han kan se raven ved jeres hus. Det kan han. Du foreslår, at I skal løbe over og fange den. Det vil han gerne. Da I kommer over til huset griner I sammen over, at raven vist var lidt for hurtig. Men I gjorde et ihærdigt forsøg.
- Du fortæller, at bedstefar er på vej, og at du faktisk har set en endnu større sneedrive lige ude foran jeres hus. I løber sammen hjem og prøver snedriven, imens I venter på gæsterne udenfor.
- Du siger "nu skal vi altså hjem". Du kan ikke lade gæsterne vente udenfor. Du tager ham i hånden og du får ham til lidt modvilligt at følge med.
- Dine egne ideer ...

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

2.5.4 I butikken

Malik og Malina er ude og handle med Kunuk på 22 mdr. Kunuk er optaget af at hjælpe med at fylde i kurven, og nyder at hjælpe med at finde tingene rundt omkring i butikken. Kurven er fyldt, og de går hen mod kassen for at betale. Oppe ved kassen er en stor slikhyld, fyldt med farvestrålende slik.

Kunuk fortæller og viser dem på flere måder, at han gerne vil have noget slik. Malik og Malina synes, det er en dårlig ide, da de er på vej hjem og snart skal spise.

Hvad kan Malik og Malina gøre?

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

2.5.5 De svære, men vigtige emner

Hvis mit barn IKKE VIL	Så vil jeg ...
... have børstet tænder	—
... i seng	—
... lade være med noget farligt	—
... holde op med at plage om chips, slik og sodavand	—
... have tøj på	—
... med hjem, når vi er ude	—
... lade være med at skubbe til andre børn	—
Dine eksempler ...	—

MANU
Hissaq 1-rk, aamma 2-rk ilak.
Barett p8 | 1 og 2-8

Formål

At forældrene får tænkt over, hvordan de kan opdrage på en måde, som støtter og udvikler barnet positivt og får redskaber til at håndtere dilemmaer i børneopdragelsen.

ØVELSE - OPDRAGELSE I ET STØRRE PERSPEKTIV

Sådan gør du ...

- Du præsenterer de forskellige egenskaber og værdier, som forældrene måske pejler efter i den familie, de er en del af.
- Du beder forældrene tænke i 2-3 minutter over, hvilke værdier de ønsker, deres barn får med sig i livet.
- Er der forældrepar på holdet, så må de gerne arbejde sammen.
- Du husker at tænke over, hvordan de forældre, der er alene om forældreskabet, også får noget ud af øvelsen.
- Når deltagerne har delt deres fremtidsdrømme med en eller to andre, så lader du dem, der har lyst, fortælle, hvad de forestiller sig.
- Du kan skrive eksemplerne op på smartboard eller flipover.

ØVELSE - DINE TANKER OM OPDRAGELSE

PP PowerPoint 2.5.2

Imaalorit ...

- Angajoqqaat atuagaanni qup. 60-mi assersuutit atuarsinnaavatit.
- Perorsaaneq meeqqap inerikkiartorneranik ikorfartuisoq aamma perorsaaneq meeqqap inerikkiartorneranik naqisimannillunilu unikaallatsitsisoq pillugit angajoqqaat assersuusoq pillugit qinnuigikkat.
- Siunnersuutit assigiingitsut allakkit, tamanit takuneqarsinnaanngorlugit.
- Pitsaassaaq oqaluttuarigukku angajoqqaat tamarmik kissaatiginngisaraluaminnik iliuuseqartoorsinnaasarmata.
- Nassuiaruk meeraanermi sumiginnagaaneq, perorsagaanerlu ineriartornermik akornusiisoq misigisimagaanni, perorsaariaaseq allanngortinniartuulugu eqqarsarlualunilu nukissaqarfiusariaqartoq.
- Kalaallit Nunaanni meeqqat perorsarneqartanerart pillugu kisitsisit – assersuutigalugu angajoqqaat 83 %-ii isumaqarput meerartik perorsaruminartuusoq, 10 %-ii isumaqarput tamanna oqitsuullunilu ajornakusoortartoq, 7% -iilu isumaqarlutik meeqqamik perorsarniarnera ajornakusoortuusoq.
- Kalaallit Nunaanni inatsisaavoq (2016-imeersumi), meeqqat persuttaafunngitsumi peroriartornissaq pisinnaatitaaffigigaat.
- Naggasiullugu oqaluttuarisinnaavat, artornartorsiornermi angajoqqaat sumi ikiorserneqarsinnaanersut.

SUNGIUSAAT - QANOQ ILIUSSAVIT?

PP PowerPoint 2.5.3

Imaalorit ...

- Angajoqqaat atuagaanni qup. 64-mi assersuut nassaariuk, nukappiararlu apusinermi pississaarniaannartoq oqaluttuaralugu.
- Angajoqqaat amerlappata suleqatigiikkaartissinnaavatit (annerpaamik inuit 3-4 gruppimi ataatsimi).
- Gruppit/angajoqqaat pineqartoq pillugu oqaloqatigiisikkat.
- Malugigukku oqaloqatigiinnerat naammatsilersoq, isumaat pillugit aperissavatit.
- Angajoqqaat ilaat oqaluttuarkit.
- Saqqummiussaannik qujaffigikkat.

SUNGIUSAAT - MEEQQAVIT MISIGISAA

Angajoqqaat qinnuigikkat meeqqatut isiginneriaaseqarnermut »nooqullugit«. Assersuutigalugu oqarsinnaavutit: »Maanna misilillugu apusinermi pisoq meeqqap isaanik iseqarlusi isiginiassavarsi«

Imaalorit ...

- Angajoqqaat sivikitsumik takorluussavaat namminnek meeraallutik.
- Aperisinnaavutit: »Allamik periarfissinneqarneq meeqqap nuannarissavaa?«
- Ilasutigisinnaavat: »Meeraq qanoq misigissava ataataq anaanalluunniit isummernini attatiinnarpagu?«
- Naggasiullugulu oqarsinnaavutit: »Misigissutsit suut meeqqap aqqusaartarpai qiagaagami, suaartaraagami, isimmissaagaagami kimaagaagami – naatumik oqaatigalugu piuminaallilluinnaragaami?«
- Angajoqqaat qinnuigikkat pisut assigiingitsut »meeqqamut« qanoq sunniuteqarnerisut eqqarsaatigeqqullugu, aamma qanoq pisut assigiingitsut pilersitsiffulluurtumik pissuseqarfigisinnaaneraat.

Malik, Kunuk Maliinalu pillugit titartakkanik filmilaaq sulit takutissimangikkukku, immaqa takutissallugu maanna naapertuutissaaq?

SUNGIUSAAT - NIUERNIARNEQ

PP PowerPoint 2.5.2

Sådan gør du ...

- Du kan læse eksemplerne op fra forældrebogen side 61.
- Du beder forældrene komme med deres eksempler på opdragelse, der styrker, og opdragelse, der undertrykker og bremser barnets udvikling.
- Du skriver de forskellige forslag op, så alle kan se dem.
- Det er godt, om du fortæller, at alle forældre kommer ud for at gøre noget, som de ville ønske, de IKKE havde gjort.
- Du kan forklare, at hvis man som barn har oplevet omsorgssvigt og opdragelse, som har hæmmet ens udvikling, så skal der omtanke og energi til at skifte opdragelsesstil.
- Statistikker over hvordan børn bliver opdraget i Grønland – fx at 83 % af alle forældre synes, deres barn er nemt at opdrage, 10 % synes det både er nemt og svært, og 7% synes det er svært at opdrage deres barn.
- Det står i grønlandsk lov (i 2016), at børn har ret til at vokse op uden vold.
- Du kan afslutte med at fortælle, hvor forældrene kan få hjælp, hvis det er svært.

ØVELSE - HVAD VIL DU GØRE?

PP PowerPoint 2.5.3

Sådan gør du ...

- Du finder eksemplet i forældrebogen side 65 og fortæller om barnet som vil blive ved med at hoppe i snedriften.
- Du kan dele forældrene i mindre grupper, hvis der er mange på holdet (max 3-4 i hver gruppe).
- Du lader grupperne/forældrene snakke sammen om det.
- Når du kan mærke, at grupperne er ved at være færdige, spørger du til deres ideer.
- Du lader nogle få forældre fortælle.
- Du siger tak for deres bidrag.

ØVELSE - DIT BARN'S OPLEVELSE

Du beder nu forældrene om at skifte til barnets perspektiv. Du kan fx sige: »Nu skal I prøve at se situationen med snedriften med barnets øjne«

Sådan gør du ...

- Du lader forældrene et øjeblik forestille sig, at de er barnet.
- Du kan spørge: »Vil det være dejligt for barnet at få et alternativ?«
- Du kan tilføje: »Hvordan vil barnet føle, hvis far eller mor står fast på sit?«
- Og til sidst kan du sige: »Hvilke følelser er i spil hos barnet, når det græder, råber, sparker og bider – kort sagt flipper helt ud?«
- Du beder forældrene om at overveje, hvordan de forskellige situationer virker »på barnet« og hvordan de kan håndtere de forskellige situationer konstruktivt.

Hvis du endnu ikke har vist animationsfilmen om Malik, Kunuk og Maliina, så kan den måske passe ind her?

ØVELSE - EN TUR UD AT HANDLE

PP PowerPoint 2.5.4

Imaaliorit ...

- Angajoqqaat atuagaanni qup. 68-mi assersuut nassaariuk atuarlugulu.
- Aamma toqqarsinnaavat Power Point atorniarlugu.
- Taava angajoqqaat qanoq-iliorniarnernannik oqaluttuartissavatit.
- Isumassarsiat assigiinngitsut saqqummiunneqartut oqallisigisigit.

SUNGIUSAAT - SINAAKKUTISSAT AJORNAKUSOORTUT PINGAARUTEQARTULLI

PP PowerPoint 2.5.5

Imaaliorit ...

- Peqataasut amerlappata Power Point takutiguk – taamaanngippat immaqa aamma naammassaaq atuakkami allassimasut illit nammineq oqaatsitit atorlugit oqaluttuarigukkit.
- Pisuni assigiinngitsuni peqataasut qanoq-iliorniarnerat oqallisigisigit.
- Erseqqissaruk angerlarsimaffimminni pissutsit aallaavigissammattigit.
- Maluginiaruk peqataasut qaqugukkut naammatsilernersut.
- Tulliullugu angajoqqaat sungiusaatip ingerlanerani isumassarsiarisimasaannik atorluarnerpaasinnaasunik saqqummiisissavatit.
- Saqqummiernerannik qujaffigikkit.

Perorsaaneq ilinniartitsissutigissallugu ajornaatsuinnaaneq ajorpoq. Piffissaqaruit sungiusaatip kingorna naapertuuffiatigut erseqqissarsinnaavat, meeqqap piviusorpalaartunik piumasaqarfiginissaa pingaartuusooq. Piumasaqaatit meeqqap inuttut pissusaanut inerisimassusianullu naapertuuttariaqarput. Assersuutigalugu meeraq marlunnik ukiulik avatimi aqussinnaanerannut naleqqiullugu nalinginnaasumik nerisinnaangilaq nerriviup qalianut natermulluunniit kusertoorarani. Nassuiarsinnaavat pitsaasumik perorsaaneq assersuutigalugu tassaammat meeraq angajoqqaat kissatigisaannik ilioraangat nersualaarisarneq, meeqqamik paasinnineq, tusarnaarneq, quiasaarneq, isumassuineq pilersitsinnaassuseqarnerlu – tamakku meeqqamut pitsaasumik sunniuteqartarput.

Angajoqqaanut ersarissunik assersuusiorsinnaavutit, ima iliorsinnaasut:

1. Sallerpaatillugu meeqqap misigissusaasa akuersaarnissaat, soorlu: »Takusinnaavara kamattutit/aliasuttutit ...«
2. Meeraq qanoq pisoqarnerata oqaatiginissaanik paasinnisaanillu ikiorlugu: »Kamapputit/aliasulerputit, ... pissutigalugu ...«
3. Meeqqap pisumik nammineq paasinninneranik tusarnaarneq – meeraq timimigut qanoq takutitsiva, qanoq oqaluttuarpa?
4. Meeqqamik tuppallersaaneq, isumassugaanermik misigitillugu – imaangilaq meeqqap piumasaa akuersaarneqassasoq – kisianni inersimasup killiliusnaanik tatiginnissinaanani paasissagaa.
5. Isumaqtigiiinngineq qaangiuppat meeqqap nersualaarnissaa – meeqqap kigutini salereerpagit, innareerpat il.il.

PP PowerPoint 2.5.4

Sådan gør du ...

- Du finder eksemplet i forældrebogen side 69 og læser det evt. op.
- Du kan også vælge at bruge Power Pointen.
- Så lader du forældrene fortælle, hvad de ville gøre.
- I drøfter de forskellige ideer, der kommer frem.

ØVELSE - DE SVÆRE MEN VIGTIGE RAMMER

PP PowerPoint 2.5.5

Sådan gør du ...

- Du sætter Power Pointen på, hvis I er mange deltagere – ellers er det måske nok, du fortæller hvad der står i bogen med dine egne ord.
- Du lader deltagerne drøfte, hvad de vil gøre i de forskellige situationer.
- Du understreger, at de tager udgangspunkt i, hvordan det er for dem derhjemme.
- Du mærker efter, hvornår energien er brugt hos deltagerne.
- Derefter lader du forældrene komme med det mest brugbare fif, de har fået under øvelsen.
- Du siger tak for deres bidrag.

Opdragelse er ikke altid et nemt emne at undervise i. Hvis du har tid til det, kan du på et tidspunkt efter øvelsen når det passer ind, understrege, at det er væsentligt med realistiske krav til barnet. Krav skal passe til barnets personlighed og udvikling. Fx at et 2-årigt barn sædvanligvis rent motorisk ikke kan spise et måltid mad uden at spilde på dugen og på gulvet. Du kan forklare, at positiv opdragelse fx er at rose barnet for at gøre det, som forældrene gerne vil have, forstå barnet, lytte til det, bruge humor, omsorg og kreativitet, det styrker barnet positivt.

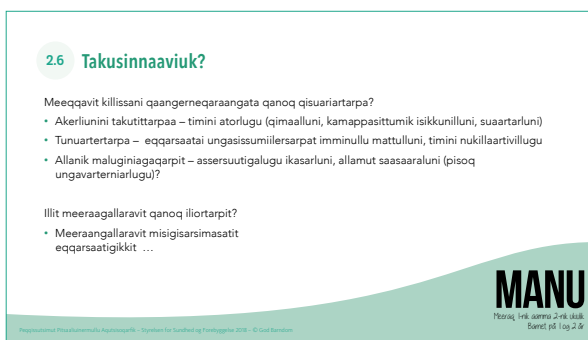
Du kan komme med konkrete eksempler til forældrene, at de kan:

1. Anerkende barnets følelser som det allerførste fx: »Jeg kan se du er vred/ked af det« ...
2. Hjælpe barnet med at udtrykke og forstå, hvad der skete »Du blev vred/ked af det fordi« ...
3. Lytte til barnets egen opfattelse af situationen – hvad viser barnet med kroppen, fortæller med ord?
4. Trøste barnet, så det føler omsorg – det betyder ikke, at barnet skal imødekommes i, hvad det har lyst til – men at det kan stole på de rammer, som den voksne sætter.
5. Rose når konflikten er ovre, og barnet har fået børstet tænderne, er kommet i seng osv.

PowerPoint 2.6

Meeqqanni attugassaangitsut (min. 15-it miss.) – (Angajoqqaat atuagaanni qup. 72)

Siunertaq

Meeqqami attugassaangitsut aamma meeqqat kinguaassiuutitigut inerikkiartornerisa saqqummiunneqarnerannut siunertaavoq, angajoqqaat meeqqami killissaasut ataqqineqarnissaannik ilisimaarinnillualernissaat. Kinguaassiuutimikkut eqqissillutik ineriartortariaqarput, angajoqqaallu tassaapput meeqqap illersuisui. Angajoqqaat ilisimassavaat meeqqap peqqissumik kinguaassiuutimigut inerikkiartornera inersimasullu kinguaassiuutiminnik atuinerat assigiinngilluinnartuusut, aamma meeqqat inerikkiartornerik pillugu alapernaannerat, inersimasut kinguaassiuutitigut inuunerannut akuliunneqanngisaannassamat.

Imaaliorit ...

- Angajoqqaat apeqqut pillugu eqqarsarfissaqartikkik.
- Qinnuigikkik sanilerisartillu oqallisigilaaqqullugit.
- Angajoqqaat meeqqatik pillugit oqaluttuassapput.
- Meeqqap kinguaassiuutimigut inerikkiartortarneranut atassusiigit, atuakkamilu allassimasut naatsumik oqaluttuaralugit.
- Illassutigissavat inuiaqatigiinni peqataaffitsinni amerlasuut misigisarnikuugaat, meeqqat kinguaassiuutimikkut killissaat qaangerneqartartut.
- Oqaluttuarisinnaavat inuusuttut 16-inik ukiullit 400-t missaasa akornanni 2012-imi misissuinerup takutikkaa, nukappiaqqat quliugaagata ataatsip, niviarsiaqqallu pingasuugaagata ataatsip peqatiminnit imaluunniit inersimasumit kinguaassiuutimikkut innarlineqarneq misigisimagaat. Procentinngorlugu tamatuma assigaa 41,4 %. 2004-mi assingusumik misissuinermit kitsitsisit allanngorsimangillat.
- Meeqqat kinguaassiuutitigut atornerlugaasernerat suli nalinginnaavoq, tamannalu pitsaanngitsumik kaajalukaarneruvoq, kipitinniarlugu annertuumik iliuseqarfusoq.
- Peqataasut ilaasa misigisarsimasatik pillugit oqaloqateqarnissaq pisariaqartikkuniku, nittartagaq saaffik.gl iserfigalugu qanoq-iliorsinnaanerminnik ereseqqinnerusumik ilitserorneqarsinnaapput.
- Meeqqat peqqissumik kinguaassiuutininik atuineq, suut akuerineqarsinnaanersut killissallu sumiinnerisut pillugit paasinninnissaannut, inersimasut pingaaruteqaqat.

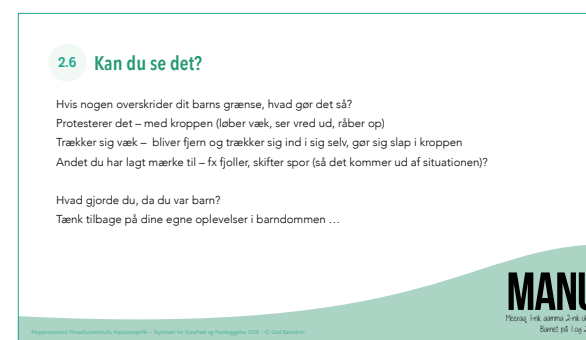
SUNGIUSAAT - QANOQ ILIUSSAVIT?

- Angajoqqaat atuagaanni qup. 76-mi pisuusaartitaq atuarsinnaavat.
- Peqataasut ataatsimoorlutik oqallisigissavaat namminneq qanoq-iliorniarnertutik.
- Peqataasut meeqqap isiginneriasianit isiginnilersinnissaat aqutissiuussinnaavat.
- Aamma apeqqutigisinnaavat ilaqtat assigiinngitsut mianerisariaqarnerat, qanoq maluginiartariqartiginersoq.
- Peqataasut isummersuutaat eqikkakkik sungisaallu inaarsarlugu.

PowerPoint 2.6

Dit barns urørlighedszone (ca. 15 minutter) – (side 73 i forældrebogen)

Formål

Formålet med at introducere børns urørlighedszone og børns seksuelle udvikling er, at forældrene bliver bevidste om, at barnets grænser skal respekteres. Det skal have lov til at udvikle sin seksualitet i fred og ro, og at forældrene er barnets beskytter. Forældrene skal vide, at børns sunde seksuelle udvikling og voksnes seksualliv er to helt forskellige ting, og at børns nysgerrighed om deres udvikling aldrig må blandes sammen med voksnes sexliv.

Sådan gør du ...

- Du lader forældrene tænke lidt over spørgsmålet.
- Du beder dem drøfte lidt med den ved siden af.
- Forældrene fortæller om deres børn.
- Du kobler over til barnets seksuelle udvikling og fortæller ganske kort, om det der står i bogen.
- Du supplerer med, at mange i vores samfund har oplevet, at børns grænser seksuelt set er blevet overskredet.
- Du kan fortælle, at i 2012 viste en undersøgelse blandt godt 400 unge på 15 år, at én ud af 10 drenge og én ud af tre piger har været udsat for et seksuelt overgreb af en jævnaldrende eller en voksen. Procentvis svarer dette til 41,4 %. Tallene har ikke ændret sig siden en lignende undersøgelse i 2004.
- Seksuelt misbrug af børn er stadig udbredt, og det er en ond cirkel, der sættes meget ind på at bryde.
- Hvis nogle af deltagerne har behov for at tale med nogen om deres oplevelser, så kan de gå ind på hjemmesiden saaffik.gl og få nærmere vejledning.
- Voksne spiller en stor rolle i forhold til at skabe en forståelse hos børn for, hvad en sund seksualitet er, hvad der er okay, og hvor grænsen går.

ØVELSE - HVAD GØR DU?

- Du kan læse casen op i forældrebogen side 77.
- Du lader deltagerne drøfte, hvad de ville gøre i plenum.
- Du kan spore deltagerne ind på at se situationen fra barnets perspektiv.
- Du kan også efterspørge, hvor meget hensynet til de forskellige familiemedlemmer skal have opmærksomhed.
- Du samler deltagerens synspunkter og runder øvelsen af.

